

ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความกตัญญูของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย

สารนิพนธ์

ของ

นายแทนคุณ จิตต์อิสระ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ

พฤษภาคม 2547

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

179.9

ทศวรรษ

ร. 3

ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความกตัญญูของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย

บทคัดย่อ

ของ

นายแทนคุณ จิตต์อิสระ

6 ก.ย. 2547

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ
พฤษภาคม 2547

11250253

แทนคุณ จิตต์อิสระ . (2547) .ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความกตัญญูของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย . สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยา
พัฒนาการ) . กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ ดร. นวลละออ สุภาพล , ผู้ช่วยศาสตราจารย์
วัฒนา ศรีสัตย์วาจา, อาจารย์สมเกียรติ ทิพย์ทัศน์

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความ
กตัญญูของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย ปีการศึกษา 2546 กลุ่มตัวอย่าง
เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีคะแนนความกตัญญูต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 จำนวน 40 คน
ซึ่งได้มาโดยวิธีสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับฉลากจากประชากร แล้วสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับฉลากอีกครั้งหนึ่ง
เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน กลุ่มทดลองคือกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
และกลุ่มควบคุม คือ กลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามความ
กตัญญูและโปรแกรมการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือ t-test

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

- 1.นักเรียนมีคะแนนความกตัญญูสูงขึ้นหลังจากได้รับการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
- 2.นักเรียนที่ได้รับการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีคะแนนความกตัญญูสูงขึ้นกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับ
การใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

**THE EFFECT OF GROUP DYNAMICS ON GRATFULNESS DEVELOPMENT OF
MATHAYOM SUKSA IV STUDENTS OF PHAKANONGPITTAYALAI SCHOOL**

AN ABSTRACT

BY

MR. TANKHUN JITT-ITSARA

Presented in partial fulfillment of requirements
for the Master of Education Degree in Developmental Psychology
at Srinakharinwirot University

May 2004

Tankhun Jitt-itsara .(2004). *The Effect of Group Dynamics on Gratefulness*

Development of Mathayomsuksa IV Students of Phakanongpittayalai School .

Master Project , M.Ed. (Developmental Psychology).Bangkok : Graduate School ,
Srinakharinwirot University.

Advisor : Mr .Somkiat Tipayathasn

The purpose of this experimental research was to examine the effects of group dynamics on gratefulness development of mathayomsuksa 4 students of Phakanongpittayalai School during the academic year 2003. The sample consisted of 40 subjects who were randomly drawn from Mathayomsuksa 4 students whose score on gratefulness test was below 25th percentile rank ;they were randomly assigned to two research group :20 students in experimental group and 20 students in the control group . The experimental group engaged in dynamics group activities, while the control group did not do so. The research instruments were (1) a test of gratefulness development and (2) a program of group dynamics activities

The findings indicated that the experimental group's score on post-test of gratefulness development was significantly higher than the experimental group's score on pre-test of gratefulness at the .01 level, and the experimental group was found to have gratefulness development significantly higher than control group at the .01 level .

ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความกตัญญูของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย

สารนิพนธ์
ของ
นายแทนคุณ จิตต์อิสระ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ
พฤษภาคม 2547
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดีโดยได้รับความกรุณาจากอาจารย์สมเกียรติ ทิพย์ทัศน์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และกรรมการสอบปากเปล่าสารนิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. นวลละออ สุภาผล ประธานกรรมการสอบปากเปล่าสารนิพนธ์และผู้ช่วยศาสตราจารย์วัฒนา ศรีสัตย์วาจา กรรมการสอบปากเปล่าสารนิพนธ์ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ พร้อมทั้งชี้แนะแนวทางตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร. สำเริง บุญเรืองรัตน์ อาจารย์ ดร. มนัส บุญประกอบ และอาจารย์ทัศน ทองภักดี ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ที่กรุณาให้คำปรึกษาและคำแนะนำ

ขอขอบพระคุณ อาจารย์รังรอง สีทองดี อาจารย์ศิริรัตน์ ภูัสกลเจริญศักดิ์ และอาจารย์พิทักษ์ วงแหวน ที่กรุณาให้คำปรึกษา

ขอขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการโรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย และอาจารย์สมศรี วิเวทรางกุล ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์อนุญาตในการเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือในการวิจัยและข้อมูลสำหรับการวิจัยและนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ทุกคน ที่สละเวลาในการทำแบบสอบถามและให้ความร่วมมือในการทดลองเป็นอย่างดี ทำให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการวิจัยสำเร็จลุล่วงได้ตามวัตถุประสงค์

ขอขอบพระคุณ คุณเอัครลักษณ์ โรจนเสถียร ครอบครัวโรจนเสถียร คุณจุฑาวัชร เอี่ยมธนรัตน์ และคุณไอริน จิตต์อิสระที่ได้ช่วยเหลือในการทำการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ โดยคุณค่าและประโยชน์ของสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยของอุทิศเป็นกุศลผลบุญและกตเวทียกย่องพระคุณคุณพ่อ ผู้ล่วงลับ และมอบแด่คุณแม่ ผู้เลี้ยงดู เป็นกำลังใจ และสนับสนุนทุนวิจัย รวมทั้งคุณอาจารย์ทุกท่านที่มีส่วนในการวางรากฐานทางการศึกษาและประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้กับผู้วิจัยจนสามารถประสบความสำเร็จในการศึกษาครบทุกวันนี้

แทนคุณ จิตต์อิสระ

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

(อาจารย์สมเกียรติ ทิพย์ทัศน์)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

(รองศาสตราจารย์ ดร.นวลละอ อ สุภาพล)

คณะกรรมการสอบ

ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.นวลละอ อ สุภาพล)

กรรมการสอบสารนิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วัฒนา ศรีสัตย์วาจา)

กรรมการสอบสารนิพนธ์

(อาจารย์สมเกียรติ ทิพย์ทัศน์)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์

(รองศาสตราจารย์สุภา ปานเจริญ)

วันที่ 26 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2547

สารบัญ

บทที่

หน้า

1. บทนำ	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
นิยามปฏิบัติการ	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
สมมติฐานในการวิจัย.....	6
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความหมายของความกตัญญู	7
ความหมายของความกตัญญู	7
ขอบข่ายของความกตัญญู	8
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญู	12
เอกสารเกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	13
ความหมายของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	14
องค์ประกอบของกลุ่มสัมพันธ์	14
แนวการศึกษาในงานกลุ่มสัมพันธ์	14
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	20
3. วิธีดำเนินการวิจัย	23
แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง	23
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	23
วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ	23
ลักษณะและตัวอย่างแบบวัดความกตัญญู	24
แบบแผนการทดลอง.....	25
วิธีดำเนินการทดลอง.....	26

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 . (ต่อ) การวิเคราะห์ข้อมูล	26
(ต่อ) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	27
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	30
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	30
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	30
5. บทย่อ สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	32
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	32
สมมติฐานในการวิจัย	32
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	32
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	32
วิธีดำเนินการทดลอง.....	33
การวิเคราะห์ข้อมูล	33
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	33
อภิปรายผล.....	33
ข้อเสนอแนะ.....	35
บรรณานุกรม.....	37
ภาคผนวก	43
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	91

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	แสดงแผนการทดลอง Randomized Control Group Pretest-Posttest Design	25
2	แสดงการเปรียบเทียบคะแนนความกตัญญูของนักเรียนก่อนและหลังการใช้โปรแกรม กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์.....	30
3	แสดงการเปรียบเทียบคะแนนความกตัญญูของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับและกลุ่มที่ไม่ได้รับการใช้ โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์.....	31
4	แสดงค่าอำนาจของแบบสอบถามความกตัญญู.....	82
5	แสดงคะแนนความกตัญญูของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์.....	84
6	แสดงผลต่างตารางคะแนนความกตัญญูของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในกลุ่มทดลองก่อนและหลังได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์.....	85

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในโลกปัจจุบันนี้มนุษย์ให้ความสำคัญทางด้านคุณธรรมและจริยธรรมลดน้อยลงกว่าในอดีต อาจเนื่องจากสภาพการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม ในด้านต่างๆ ทั้งในด้านการเมืองการปกครอง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและวัฒนธรรมทางตะวันตกมากเกินไป ทำให้คนไทยจำนวนไม่น้อยหันไปดำเนินชีวิตแบบตะวันตก ซึ่งเป็นไปในรูปแบบคนต่างอยู่ทำให้การมีน้ำใจหรือการเอื้อเฟื้อเกื้อกูลต่อกันลดน้อยลง (ทิพย์สุดา นิลสินธุพ.2522 : 2) ความสัมมาคารวะกันลดน้อยลง ความมีสัมมาคารวะต่อบิดามารดาและผู้อาวุโสเปลี่ยนเป็นมีความเสมอภาคขึ้น นอกจากนี้ภาวะเศรษฐกิจที่บีบคั้น ทำให้คนไทยทุกคนต้อง ขวนขวายเรื่องทำมาหากิน คนส่วน มากจึงไม่ค่อยมีเวลาดูแลเอาใจใส่รับใช้บิดามารดา ทั้งเวลาที่จะให้ การอบรมสั่งสอนบุตรก็ลดน้อยลงไปด้วย จากเหตุการณ์ต่างๆ ที่กล่าวถึงทำให้คุณธรรมและจริยธรรมของ คนไทยที่ดั่งาม เช่น ความเอื้อเฟื้อ การมีสัมมาคารวะ ความซื่อสัตย์ ความกตัญญูกตเวที และการยึดถือ ในบาปบุญ กำลังเสื่อมลง (ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี .2524 : 1-2) และใน ปัจจุบันนี้ จำเป็นจะต้องพัฒนาทั้งทางสมองและทางจิตใจควบคู่กันไป (สวนา พรพัฒน์กุล.2525 : 1) ซึ่ง สิ่งต่าง ๆ ที่เป็นคุณธรรมและจริยธรรมต่างเหล่านี้ ล้วนเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะพัฒนาบุคคลให้เป็นพลเมือง ดี สามารถพัฒนาประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองต่อไปได้

ความกตัญญูเป็นคุณธรรมและจริยธรรมข้อสำคัญข้อหนึ่งที่ในมาซึ่งความผาสุกของมนุษย์ ทั้งนี้ เพราะความกตัญญู หมายถึง การระลึกบุญคุณของท่านผู้มีอุปการะ มีบุญคุณ ได้เคยช่วยเหลือ สั่งสอน อบรมเลี้ยงดูเรามา เพื่อให้ได้มีจิตที่น้อมไปในทางชอบคุณ หาโอกาสได้ปรนนิบัติรับใช้ เพื่อแทนคุณ หรือ แม้แต่ดูแลรักษามิให้สึกหรือ และทำนุบำรุงให้มั่นคงดำรงอยู่อย่างไมผิดศีลธรรม ส่วนความกตเวที ก็ หมายถึง การได้กระทำการสิ่งหนึ่งสิ่งใดเพื่อเป็นการประกาศคุณของท่านหรือสิ่งนั้น ๆ ให้ประจักษ์ ทั้งต่อ หน้าและรับหลัง ตลอดจนการได้ปฏิบัติตนในโอวาทของผู้มีบุญคุณ อย่างเหมาะสม และถูกต้องตาม จริยธรรม ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นการแสดงออกทางความคิด จิตใจและนำมาซึ่งการกระทำแต่ก็ยังขาดวิธีการ พัฒนาจริยศึกษา และขาดวิธีการสอนจริยศึกษาที่จะทำให้เกิดความซาบซึ้งโดยไม่รู้สึกลึกซึ้ง (วิริยา ภรณ์ ชัยชลทรัพย์ .2525 :2)

การให้สำคัญของความกตัญญูกตเวที เป็นหน้าที่ที่พวกเราทุกคนจักต้องจัดสรรและสร้างเสริม เพราะแท้จริงแล้ว เรื่องของคุณธรรมและจริยธรรมนั้นปลูกฝังกันได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลูกฝังและสร้าง ความกตัญญูกตเวทีให้กับเด็กที่อยู่ในช่วงเยาวชน อย่างเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นด้วยแล้ว นับว่ายิ่งมีความสำคัญมาก ยิ่งขึ้น(กรมการศาสนา .2523 :2)

เนื่องจากเยาวชนเป็นช่วงวัยที่มีความสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมในการระลึกและตระหนักรู้ คุณค่าความสำคัญของตนเองและครอบครัว เพราะครอบครัวนับว่าเป็นสถาบันแรกที่มีความสำคัญต่อ ชีวิตของบุคคล เพราะครอบครัวเป็นจุดเริ่มแรกในการสร้างบุคลิกภาพทุกอย่างในตัวบุคคล ไม่ว่าจะเป็น

เจตคติ ความเชื่อ ค่านิยม และความประพฤติในด้านต่างๆ ที่บุคคลยึดถือ รวมทั้งความประพฤติทางศาสนา ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า เยาวชนจะได้รับการถ่ายทอดลักษณะต่าง ๆ มาจากครอบครัว หรือบิดา มารดา แทบทั้งสิ้น (วันชัย มีกลาง . 2530 : 38; อ้างอิงจาก กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ. 2523 : 13)

ดังนั้นการพัฒนาบุคคลในระดับเยาวชนให้มีคุณธรรมและจริยธรรมจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น ดังจะเห็นได้จากการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาเยาวชนระยะยาว ซึ่งมุ่งให้หน่วยงาน องค์การต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชน รวมทั้งบุคคลที่มีส่วนได้ร่วมมือกันพัฒนาเยาวชน พร้อมทั้งร่วมกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้ครอบคลุมทั่วถึง (สัมพันธ์ ทองสมัคร . 2527 : 30-31; อ้างอิงจาก สุภาพรณ พวงจันเพชร . 2519 : 3)

การจัดระบบการศึกษาให้สอดคล้องรองรับกับการปรับปรุงโครงสร้างคุณค่าทางจริยธรรม เป็นสิ่งที่สำคัญ ในฐานะกระแสหลัก ที่เด็กและเยาวชนจะได้รับผลลัพธ์จากการเรียนรู้ได้โดยตรงทั้งนี้สืบเนื่องมาจากพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับที่ต้องสอดคล้องและสร้างเสริมเป็นนโยบายตั้งแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) ซึ่งถือว่าเป็นแม่แบบของการจัดการศึกษาของประเทศ ได้เล็งเห็นความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรมที่ควรปลูกฝังและพัฒนาในระดับเยาวชน จึงได้กำหนดความมุ่งหมายทั่วไปว่า "เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ ความคิด คุณธรรม คุณภาพการศึกษา ได้กำหนดนโยบายในการที่เร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ผู้เรียนได้รับความรู้และทักษะพร้อมทั้งความเจริญงอกงามทางคุณธรรมและจริยธรรม โดยการปรับปรุงการนิเทศ การวัดผลการติดตาม และประเมินผลการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ" (สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย. 2520 : 25-27) นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการก็ให้ความสำคัญของจริยธรรมด้านความกตัญญูเวที ได้บรรจุไว้ในแผนการสอนทั้งสิ้น ชม ภูมิภาค กล่าวว่า ความกตัญญูกตเวทีเป็นจริยธรรมที่สร้างความสงบสุขแก่สังคม เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับการต่างตอบแทนซึ่งกันและกัน (ชม ภูมิ ภาค . 2524 : 110-111 ; อ้างอิงจาก ขวลิ นาคทัต . 2525 : 5) เช่นเดียวกับ สุชีพ ปุญญานุภาพ กล่าวว่า หลักการของจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีนั้น สอนให้วางตนชอบต่อบุคคลในสังคม เป็นจริยธรรมเกี่ยวกับการรู้จักคุณและรู้จักตอบแทนคุณผู้อื่น ถือเป็นมงคลและเป็นสิ่งที่มีค่าถ้าปลูกฝังให้เด็กก็สามารถทำเยาวชนของประเทศชาติให้ดูแลตนเอง สร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ตนเอง เป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ เป็นศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ได้ (สุชีพ ปุญญานุภาพ . 2524 : 24-25 ; อ้างอิงจาก ดวงเดือน พันธุมนาวิน . 2524 : 5)

หากได้รับการสนับสนุน และส่งเสริมจากภาครัฐ และเอกชน ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนในทุกชนชั้นของสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม เชื่อมั่นว่า คุณค่าของจิตใจในด้านความกตัญญูกตเวทีจะได้รับการพัฒนาอย่างแน่นอน ซึ่งความกตัญญูกตเวทีนี้เอง ที่หากสร้างดีแล้วเข้มแข็งแล้ว จะช่วยแก้ไขและป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นกับเยาวชนได้ (อดิศักดิ์ ทองบุญ . 2522 : 3) เพราะเมื่อเยาวชนสำนึกรักครอบครัว ตระหนักถึงความรู้สึกของบิดามารดา ตลอดจนผู้มีพระคุณต่อเยาวชนเอง ย่อมไม่กระทำการที่ผิดพลาดก้าวล่วงไปในทางเสื่อม เพราะพวกเขาย่อมตระหนักดีแล้วว่า สิ่งเหล่านั้นจะทำให้ผู้มีพระคุณ ซึ่งมีความหวังโย ปรารถนาดีต่อพวกเขาต้องเสียใจ (สุนทร โคมิน และสนิท สมัยการ . 2522 : 2) นอกจากนี้ความกตัญญูกตเวทียังเป็นจริยธรรมที่ช่วยให้สังคมและโลกให้ดำรงอยู่ได้ด้วยความสุข เพราะถ้าทุกคนต่างไม่ยอมรับว่าต่างเป็นหนี้บุญคุณกัน ก็จะทำให้คนในโลกไม่เข้าใจกัน เกิดการแข่งขัน ซึ่งดีโหดร้าย ทารุณ ทำลายกัน ไม่มีเยื่อใยต่อกัน ความสัมพันธ์ระหว่างบิดา มารดาและบุตร ครูกับศิษย์

ฯลฯ ก็จะไม่มี จึงอาจถือได้ว่า ความกตัญญูทศเวทีเป็นโยที่สานให้มนุษย์ในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ให้ดำรงและเจริญงอกงามต่อไป (อัจฉรา จตุรพิชพร .2523 : 15 ; อ้างอิงจาก การศาสนา .2521 : 13)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าจริยธรรมด้านความกตัญญูทศเวที มีความสำคัญต่อการเป็นพลเมืองดีของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นคุณธรรมที่ทุกสถาบันในสังคมทั้งตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน ศาสนา และรัฐ พยายามถ่ายทอดและปลูกฝังจริยธรรมนี้ประกอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นเยาวชนและเป็นวัยที่กำลังเฝ้าหาความรู้ทุก ๆ ด้านสมควรได้รับการเอาใจใส่และปลูกฝังจริยธรรมที่ในด้านนี้ โดยผ่านกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ซึ่งผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาค้นคว้า เพราะนอกจากจะได้ประโยชน์ และคุณค่าด้านความกตัญญูทศเวทีตามที่ต้องการส่งเสริมแล้ว นักเรียนยังสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างสนุกสนาน เพื่อให้ให้นักเรียนได้เป็นพลเมืองดีที่มีจริยธรรมด้านความกตัญญูทศเวทีได้ต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนความกตัญญูของนักเรียนก่อนและหลังการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนความกตัญญูของนักเรียนที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และไม่ได้รับการใช้ กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ได้แก่ ครู อาจารย์ ครูแนะแนว ตลอดจนผู้ปกครอง ที่มีความชำนาญในการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ไปพัฒนาความกตัญญูของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย ปีการศึกษา 2546 จำนวน 337 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย ในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2546 ที่มีความกตัญญูทศเวทีต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย(Simple Random Sample) จากประชากร และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เพื่อแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจำนวนกลุ่มละ 20 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

- 3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความกตัญญู
การไม่ใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
- 3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความกตัญญู

นิยามศัพท์เฉพาะ

นักเรียนโรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2546 ที่มีความกตัญญูต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25

นิยามปฏิบัติการ

1.ความกตัญญู หมายถึง ความรู้สึกสำนึกในบุญคุณหรือความดีของบุคคล สัตว์ สถาบันและสิ่งแวดล้อม สำหรับการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะดังต่อไปนี้

1.1 กตัญญูต่อบุคคล ได้แก่ ความรู้สึกสำนึกในบุญคุณ หรือความดีของบุคคล ได้แก่ บิดามารดาและครู อาจารย์ ดังนี้

- ระลึกถึงคุณความดี และตอบแทนคุณความดีผู้มีพระคุณ
- สำนึกที่จะแสดงความเคารพนับถือ ยกย่องเชิดชู ไม่ลบหลู่ดูหมิ่นผู้มีพระคุณ
- ต้องการทำให้ผู้มีพระคุณสุขใจ อิ่มใจ และไม่คิดร้ายต่อผู้มีพระคุณ
- ไม่คิดละทิ้งผู้มีพระคุณ ในยามที่ผู้มีพระคุณเดือดร้อน
- เกิดความรู้สึกชื่นชมยกย่องผู้ที่ทำคุณความดีและผู้มีบุญคุณ

1.2 กตัญญูต่อสถาบัน และสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ความรู้สึกสำนึกในบุญคุณ หรือความดีของสถาบันการศึกษา ได้แก่

1.2.1 กตัญญูต่อโรงเรียน

- รักษาความสะอาดของโรงเรียน
- ไม่ทำลายทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน
- ช่วยเหลืองานของโรงเรียน
- รักษาชื่อเสียงของโรงเรียน

1.3 กตัญญูต่อทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ความรู้สึกสำนึกบุญคุณ หรือเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ

- ไม่ทำลายดอกไม้ ต้นไม้ตามสถานที่ต่างๆ
- ไม่ทิ้งสิ่งสกปรกโสโครกลงในแม่น้ำลำคลอง หรือบนถนน
- ช่วยกันปลูก และบำรุงรักษาพันธุ์ไม้
- ไม่ทำลายป่า
- ใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ในการวิจัยครั้งนี้ สามารถวัดโดยแบบวัดความกตัญญูที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจำนวน 30 ข้อ โดยมีลักษณะเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 2.14-3.95 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .99 โดยกำหนดให้ผู้ที่ได้คะแนนสูง หมายถึงผู้ที่มีความกตัญญูสูง ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำ หมายถึง ผู้ที่มีความกตัญญูต่ำ

2. **กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์** หมายถึง วิธีการที่ผู้วิจัยจัดประสบการณ์ให้แก่นักเรียน เพื่อให้ นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่ม มีการร่วมมือกันในการแก้ปัญหาหรือกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกัน โดย มีความสนใจและความรับผิดชอบเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายเดียวกัน และนักเรียนแต่ละคนจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยวิเคราะห์พฤติกรรมของนักเรียนและผู้เข้าร่วมกลุ่มซึ่งเกิดขึ้นขณะนั้น ทำให้เกิดการ เรียนรู้ในด้านการทำงานและด้านอื่น ๆ เทคนิคที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมกลุ่มนี้ได้แก่ อภิปรายกลุ่ม กรณีตัวอย่าง และสถานการณ์จำลอง มาพัฒนาความกตัญญูของนักเรียน โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

2.1 **ขั้นมีส่วนร่วม** เป็นขั้นที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการกระทำกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนเป็นผู้ลง มือปฏิบัติและคิดค้นแสวงหาสิ่งที่ต้องการที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง นักเรียนมีโอกาสแสดงออกทั้งทางด้าน ร่างกาย จิตใจและสติปัญญา เช่น การแสดงออกทางกาย วาจา เพื่อสื่อความหมายกับผู้อื่นที่ก่อให้เกิด การเรียนรู้ร่วมกัน และการที่นักเรียนเกิดความรู้สึกที่ดีได้ลงมือกระทำอย่างแท้จริงนั้นจะช่วยให้ นักเรียนจำ เนื่อหาได้นาน ทำให้นักเรียนวิเคราะห์และสรุปสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเอง

2.2 **ขั้นวิเคราะห์** ในขั้นนี้นักเรียนจะช่วยวิเคราะห์ประสบการณ์ในการเรียนรู้ การได้ฝึก ปฏิบัติซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถประเมินความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกได้ วิธีการและผลการเรียนรู้จะช่วย ให้ผู้เรียนรู้จักตนเองมากขึ้น

2.3 **ขั้นประยุกต์หลักการ** นักเรียนสามารถรวบรวมแนวคิดต่าง ๆ จากการเข้าร่วมกิจกรรม กลุ่ม และสามารถนำมาสรุปเป็นหลักการของตนเอง รวมถึงเชื่อมโยงการเรียนรู้ของตนเองกับผู้อื่นได้

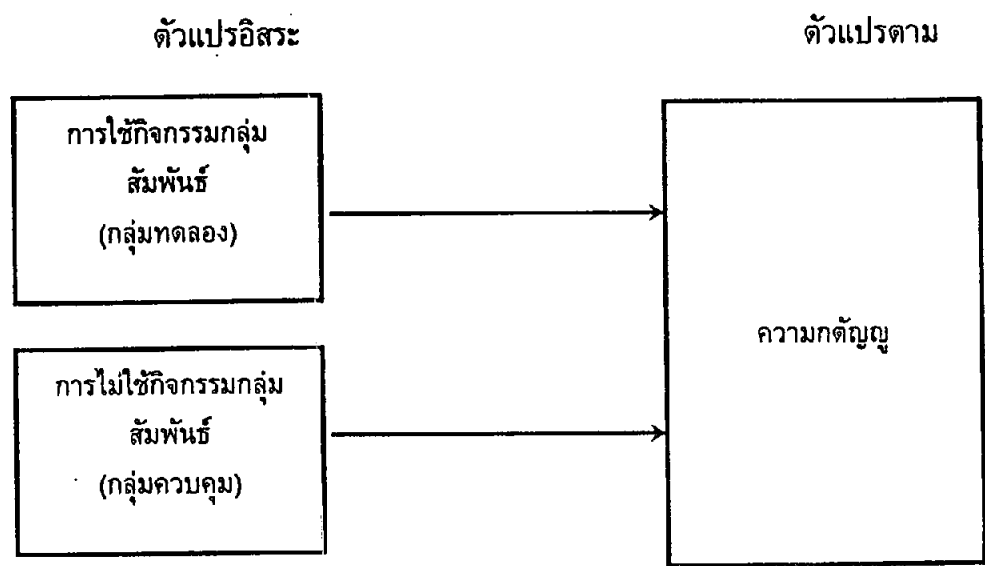
2.4 **ขั้นประเมินผล** ผู้เรียนจะเป็นผู้ประเมินการเรียนรู้ด้วยตนเอง และของกลุ่ม รวมทั้งให้ข้อ เสนอแนะและติชมร่วมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ได้

3. **กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความกตัญญู** หมายถึง วิธีการที่ผู้วิจัยจัด ประสบการณ์ให้แก่นักเรียน เพื่อให้ นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่ม มีการร่วมมือกันในการแก้ปัญหา หรือกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกัน โดยมีความสนใจและความรับผิดชอบเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายเดียวกัน และนักเรียนแต่ละคนจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยวิเคราะห์พฤติกรรมของนักเรียนและผู้เข้าร่วม กลุ่มซึ่งเกิดขึ้นขณะนั้น ทำให้เกิดการเรียนรู้ในด้านการทำงานและด้านอื่น ๆ เทคนิคที่นำมาใช้ในการจัด กิจกรรมกลุ่มนี้ได้แก่ อภิปรายกลุ่ม กรณีตัวอย่าง และสถานการณ์จำลอง มาพัฒนาความรู้สึกสำนึกใน บุญคุณหรือความดีของบุคคล สัตว์ สถาบันและสิ่งแวดล้อมของนักเรียน

4. **กลุ่มทดลอง** หมายถึง นักเรียนที่ได้รับการใช้กิจกรรมกลุ่มจำนวน 20 คน

5. **กลุ่มควบคุม** หมายถึง นักเรียนที่ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมกลุ่มจำนวน 20 คน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

- 1. นักเรียนมีคะแนนความกตัญญูสูงขึ้น หลังจากการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
- 2. นักเรียนที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีคะแนนความกตัญญู สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับกิจกรรม

กลุ่มสัมพันธ์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทดลองครั้งนี้เป็นการวัดผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อวัดผลของความกตัญญู ซึ่งมีเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ดังนี้

1.เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญู

- 1.1 ความหมายของความกตัญญู
- 1.2 ความสำคัญของความกตัญญู
- 1.3 ขอบข่ายของความกตัญญู
- 1.4 ทฤษฎีสนับสนุนพื้นฐานการเกิดจริยธรรมด้านความกตัญญู
- 1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญู

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

- 2.1 เอกสารเกี่ยวกับกลุ่มสัมพันธ์
- 2.2 องค์ประกอบของกลุ่มสัมพันธ์
- 2.3 แนวการศึกษาในงานกลุ่มสัมพันธ์
- 2.4 หลักการสอนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์

1.เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญู

1.1 ความหมายของความกตัญญู

ความกตัญญู คือ สภาพจิตที่รับรู้ความดี และไม่ตีที่จะกระทำความดีโดยศรัทธามั่นใจ คนมีกตัญญูจึงไม่ลบหลู่ทำลายความดี และไม่ลบหลู่ผู้ที่ได้ทำความดีมาก่อน หากเพียรพยายามรักษาความดีทั้งปวงไว้ให้เป็นพื้นฐานในความประพฤติปฏิบัติทุกอย่างของตนเอง เมื่อเต็มใจและจงใจกระทำทุกสิ่งทุกอย่างด้วยความดีดังนี้ ก็ย่อมมีแต่ความเจริญมั่นคงและรุ่งเรืองก้าวหน้ายิ่งๆ ขึ้น จึงอาจกล่าวได้ว่าความกตัญญูเป็นคุณสมบัติอันสำคัญยิ่งสำหรับนักพัฒนาและผู้ปรารถนาความเจริญก้าวหน้าทุกคน (พระพยอม กัลยาโณ. 2529 : 87 ; อ้างอิงจาก ดวงเดือน พันธุมาวิน :2527)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายความกตัญญูไว้ว่า

“กตัญญู หมายถึง รู้อุปการคุณที่ท่านทำให้ การรู้คุณท่าน”

พุทธทาสภิกขุ (2546) ได้ให้ความหมายว่า กตัญญูดา หมายถึง ความรู้และยอมรับรู้ในบุญคุณของผู้อื่นที่มีอยู่เหนือตน รวมความว่า กตัญญู หมายถึง ความรู้บุญคุณท่าน

ฐานานุโณ ภิกขุ (2530 : 67-69) ได้ให้ความหมายว่า กตัญญ คือ ความรู้คุณ หมายถึง ความเป็นผู้มีใจกระจ่าง มีสติ ปัญญาบริบูรณ์ รู้อุปการคุณที่ผู้อื่นกระทำแล้วแก่ตน ผู้ใดก็ตามที่ทำคุณแก่ตนแล้ว ไม่ว่าจะมากหรือน้อยก็ตาม เช่น เลี้ยงดู สั่งสอน ให้ที่พัก ให้งานทำ ฯลฯ ย่อมระลึกถึง ด้วยความซาบซึ้งอยู่เสมอ ไม่ลืมอุปการคุณนั้นเลย อีกนัยหนึ่ง ความกตัญญู หมายถึง ความรู้บุญ หรือ รู้อุปการคุณของบุญที่ตนทำไว้แล้ว รู้ว่าที่ตนเองพ้นจากภัยอันตรายทั้งหลายได้ดีมีสุขอยู่ในปัจจุบัน ก็เพราะบุญทั้งหลายที่เคยทำไว้ในอดีตส่งผลให้ จึงไม่ลืมอุปการของบุญนั้นเลย และสร้างสมบุญใหม่ให้ยิ่งๆ ขึ้นไป

แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (2524 :99) ให้ความหมายความกตัญญูไว้ว่า

ความกตัญญู คือ ความรู้สึกในบุญคุณหรือประโยชน์หรือความดีของผู้อื่นที่มีต่อตน

กระทรวงศึกษาธิการ (2520 : 56) ให้ความหมายความกตัญญูไว้ในคู่มือจริยศึกษาว่า กตัญญู แปลว่า ผู้รู้อุปการะที่คนอื่นกระทำแก่ตน หมายถึง คนที่รู้คุณคน คือ ได้รับอุปการะช่วยเหลือจากท่านผู้ใด ก็ซาบซึ้งในบุญคุณของท่านผู้นั้น และจดจำพระคุณของท่านผู้นั้น

สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย (2520 : 9) ได้ให้ความหมายไว้ว่า

ความกตัญญู คือ ความรู้สึกสำนึกในอุปการคุณ หรือความดีที่ผู้อื่นหรือสิ่งอื่นมีต่อเรา อันแสดงออกมาจากความนึกคิดของแต่ละคน (มโนธรรม)

ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี (2524 : 5) กล่าวไว้ว่า ความกตัญญู หมายถึง การรู้จักบุญคุณ

ชม ภูมิภาค (2525 : 102-103) ได้ให้ความหมายไว้ว่า

กตัญญู แปลว่า รู้คุณคน หมายความว่า ใครทำอะไร ให้ก็ไม่ลืม ระลึกถึงบุญคุณได้อยู่เสมอ

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าความกตัญญู หมายถึง ความรู้สึกสำนึกในบุญคุณหรือความดีของบุคคล สัตว์ สถาบันและสิ่งแวดล้อม

1.2.ความสำคัญของความกตัญญู

- 1.2.1 เป็นสิ่งที่สร้างความสงบสุขแก่สังคม
- 1.2.2 เป็นพื้นฐานของคุณธรรมทั้งปวง
- 1.2.3 เป็นสิ่งที่ช่วยมนุษย์ต่างไปจากสัตว์
- 1.2.4 เป็นสิ่งที่นำมาซึ่งความเจริญแก่ตน ครอบครัว สังคม ประเทศชาติ

1.3 ขอบข่ายของความกตัญญู

กระทรวงศึกษาธิการ (2523 : 52-53) ได้กล่าวถึงผู้มีบุญคุณ สิ่งที่มีบุญคุณ และวิธีตอบแทนไว้ในแผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังนี้

บิดา-มารดา เป็นผู้ให้ชีวิตแก่เรา เลี้ยงดูเราด้วยความรัก ความเมตตา ไม่มีใครเสมอเหมือนเรา ต้องตอบแทนคุณด้วยการเคารพเชื่อฟัง ประพฤติตนอยู่ในโอวาทคำสั่งสอน เมื่อท่านแก่ชราต้องเลี้ยงท่าน เป็นการตอบแทน

ครู-อาจารย์ เป็นผู้อบรมสั่งสอนให้วิชาความรู้ เพื่อให้เราเติบโตเป็นคนดี มีความรู้ความสามารถที่จะไปประกอบอาชีพในวันข้างหน้า ฉะนั้น เราต้องตอบแทนพระคุณท่านโดยการตั้งใจ ศึกษาเล่าเรียน เชื่อฟังคำสั่งสอน แสดงความเคารพอ่อนน้อม รับใช้ท่านตามโอกาส ไม่ลบหลู่บุญคุณท่าน

บ้านและครอบครัว ให้ความสุขกายสบายใจ ฉะนั้น เราต้องคอยระวังรักษาความสะอาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่ทำลายให้ชำรุดทรุดโทรม หรือก่อความไม่สงบสุขขึ้นภายในครอบครัว ต้องให้ความรักความร่วมมือกันกับสมาชิกทุกคน

โรงเรียน เป็นสถาบันให้การศึกษาแก่นักเรียนทุกคน ถ้าไม่มีโรงเรียนก็ไม่มีสถานที่ศึกษาหาความรู้ จึงนับว่า เราได้รับประโยชน์จากโรงเรียนมาก ซึ่งเราอาจตอบแทนได้โดยการบำรุงรักษาทำความสะอาด ไม่ทำให้องเรียนอาคารเรียน ตลอดจนบริเวณโรงเรียนสกปรกเลอะเทอะต้องคอยดูแลให้สะอาดเรียบร้อยอยู่เสมอ

ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นสถาบันอันยิ่งใหญ่ที่มีคุณค่าต่อเราทุกคน เราอยู่ได้อย่างมีความสุขเพราะเรามีชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เป็นหลัก เป็นที่พึ่งทางจิตใจ ฉะนั้น เราต้องตอบแทนบุญคุณโดยปฏิบัติและกระทำหน้าที่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี มีจริยธรรมบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ ปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาด้วยความเลื่อมใส ไม่ลบหลู่และละเลยต่อการเป็นศาสนิกชนที่ดี และถวายความจงรักภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์ ตลอดจน พระบรมวงศานุวงศ์ ด้วยการเกิดพระเกียรติ ถวายอารักขา ตลอดจนพร้อมใจกันปฏิบัติตามพระราชประสงค์ อันมุ่งความเจริญและความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง

ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ดินไม้ ลำธาร แม่น้ำ ภูเขา ถนน สัตว์เลี้ยง เป็นสิ่งที่มีคุณมีประโยชน์ต่อเราเป็นอย่างมาก เพราะให้ความร่มเย็นเป็นสุขแก่เรา ให้ผลผลิตทางการเกษตรทางอุตสาหกรรม รวมทั้งอาหารแก่เราฉะนั้น เราต้องตอบแทนคุณโดยไม่ทำลายสิ่งเหล่านี้ เราต้องช่วยกันต่อต้านการกระทำดังกล่าวด้วย

สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย (2520 : 9-12) ได้กล่าวถึงผู้มีบุญคุณ คือ บุคคลที่ทำอุปการะก่อนได้แก่ บิดา มารดา ครู อาจารย์ ผู้เป็นประมุขของประเทศ พระศาสนา และสาวกในศาสนา ที่ตนนับถือ และสิ่งที่มีบุญคุณ คือ สถาบันและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน ประเทศชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ทรัพยากรธรรมชาติ และสาธารณสมบัติ

นอกจากนี้ยังมีผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอประเภทและพฤติกรรมของความกตัญญู ไว่ดังนี้
(กระทรวงศึกษาธิการ. 2523:150-151)

1. ความกตัญญู ต่อบุคคล ได้แก่ บุพการี ครู-อาจารย์ และผู้อื่นที่ทำประโยชน์ให้พฤติกรรม
 - 1.1 แสดงความเคารพนับถือยกย่องเชิดชู ไม่ลบหลู่ดูหมิ่น
 - 1.2 ชักนำคนอื่นให้นิยมยินดี ในการทำความดีตอบแทนผู้มีพระคุณ

1.3 ปฏิบัติต่อผู้มีพระคุณด้วยความซื่อตรง ไม่มีลับลมคมใน หรือมีสิ่งใดแอบแฝงอยู่
เบื้องหลัง

- 1.4 ไม่ละทิ้งผู้มีพระคุณในคราวที่ผู้มีพระคุณเดือดร้อน ลำบาก
- 1.5 เคารพรักใคร่ ไวใจ และเชื่อถือในผู้มีพระคุณที่ไม่ผิดศีลธรรม
- 1.6 ไม่ทำตนให้เป็นที่เสื่อมเสียชื่อเสียงแก่วงศ์ตระกูล และผู้มีพระคุณ
- 1.7 ทำให้ผู้มีพระคุณสุขใจ อิ่มใจ และไม่คิดร้ายต่อผู้มีพระคุณ

2. ความกตัญญูทวนเวียนที่ต่อสถาบันและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน ประเทศชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ทรัพยากรธรรมชาติ และสาธารณสุขสมบัติ

- 2.1 จงรักภักดี ต่อประเทศชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- 2.2 เชิดชูชาติ และรักษาเกียรติของประเทศชาติ
- 2.3 ทำนุ- บำรุงศาสนา
- 2.4 หมั่นประกอบกิจอันเป็นหน้าที่ของตน เพื่อให้คนมีหลักฐานและประเทศชาติรุ่งเรือง
- 2.5 รักษาและสงวนทรัพยากรธรรมชาติ
- 2.6 เพิ่มเติมและบำรุงทรัพยากรธรรมชาติ ให้มีปริมาณและคุณภาพเพิ่มขึ้น
- 2.7 รักษาเกียรติยศ และนำชื่อเสียงมาสู่ครอบครัว โรงเรียนและประเทศชาติ
- 2.8 แสดงความเคารพต่อ สถาบันศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนา

ในการวิจัยครั้งนี้แสดงขอบข่ายของพฤติกรรมความกตัญญูไว้ดังนี้

1.1 กตัญญูต่อบุคคล ได้แก่ ความรู้สึกสำนึกในบุญคุณ หรือความดีของบุคคล ได้แก่ บิดา มารดาและครู อาจารย์ ดังนี้

- ระลึกถึงคุณความดี และตอบแทนคุณความดีผู้มีพระคุณ
- สำนึกที่จะแสดงความเคารพนับถือ ยกย่องเชิดชู ไม่ลบหลู่ดูหมิ่นผู้มีพระคุณ
- ต้องการทำให้ผู้มีพระคุณสุขใจ อิ่มใจ และไม่คิดร้ายต่อผู้มีพระคุณ
- ไม่คิดละทิ้งผู้มีพระคุณ ในยามที่ผู้มีพระคุณเดือดร้อน
- เกิดความรู้สึกชื่นชมยกย่องผู้ที่ทำคุณความดีและมีบุญคุณ

1.2 กตัญญูต่อสถาบันและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ความรู้สึกสำนึกในบุญคุณหรือความดีของสถาบัน การศึกษา ได้แก่ กตัญญูต่อโรงเรียน

- รักษาความสะอาดของโรงเรียน
- ไม่ทำลายทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน
- ช่วยเหลืองานของโรงเรียน
- รักษาชื่อเสียงของโรงเรียน

1.3 กตัญญูต่อทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ความรู้สึกสำนึกบุญคุณ หรือเห็นคุณค่าของ ทรัพยากรธรรมชาติ

- ไม่ทำลายดอกไม้ ต้นไม้ตามสถานที่ต่างๆ
- ไม่ทิ้งสิ่งสกปรกโสโครกลงในแม่น้ำลำคลอง หรือบนถนน
- ช่วยกันปลูก และบำรุงรักษาพันธุ์ไม้
- ไม่ทำลายป่า
- ใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

จากการวิเคราะห์เอกสาร ที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญู อันประกอบด้วยความหมายของความกตัญญูกตเวที ขอบข่ายของความกตัญญูกตเวที ผู้วิจัยพอสรุปได้ว่าความกตัญญู หมายถึง ความรู้สึกสำนึกในบุญคุณหรือความดีของบุคคล สถาบันและสิ่งแวดล้อม และการตอบแทนบุญคุณต่อบุคคล สถาบัน และสิ่งแวดล้อม

1.4 ทฤษฎีสนับสนุนพื้นฐานการเกิดจริยธรรมด้านความกตัญญู

การปลูกฝังและพัฒนาความกตัญญูกตเวทีนี้จะต้องเริ่มจากบ้าน คือ บิดามารดาจะต้องเป็นครูคนแรกในการอบรมสั่งสอนจริยธรรมข้อนี้แก่ลูกหลานเป็นตัวอย่างที่ดีให้เด็กเห็นอยู่เสมอ เช่น การแสดงการระต่อผู้ที่ทำประโยชน์หรือความดีให้ สิ่งเหล่านี้จะเป็นบันไดขั้นต้นของการปลูกฝังความกตัญญูกตเวที และเมื่อเด็กไปโรงเรียน ทางโรงเรียนก็สามารถที่จะแทรกจริยธรรมด้านนี้ในกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน เพื่อเป็นการส่งเสริมอีกทางหนึ่ง (กรมการศาสนา . 2521 : 16) นอกจากนี้ ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย ที่ตั้งมาทั้งหลายล้วนแต่มีความกตัญญูกตเวทีเป็นพื้นฐานสำคัญ แม้แต่ในวรรณคดีไทยก็มักมีเนื้อความสอนให้รู้พระคุณของบุพการีและยกย่องผู้มีความกตัญญูกตเวทีอยู่เสมอ จากการศึกษาวรรณกรรมทางจิตใจของคนไทยของลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร พบว่า ลักษณะของครอบครัวมีอิทธิพลต่อจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีมากคือ เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อย และครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ต่ำ จะได้รับถ่ายทอดจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีมากกว่าครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่สูง (ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี .2524 : 148)

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า จริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวที มีต้นเหตุมาจากอิทธิพลของสังคม และพันธุกรรม คำว่าสังคมในที่นี้ คือ สิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กทั้งที่เป็นบุคคล และสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติอื่นๆ ส่วนพันธุกรรม ได้แก่ ความสามารถในการรู้คิด และพัฒนาขึ้นตามลำดับ ขึ้นอายุ วุฒิภาวะ หรือประสบการณ์ที่ผู้นั้นได้ประสบอยู่ สำหรับการวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะวัดความรู้สึกและพฤติกรรมของบุคคล ด้านความกตัญญูกตเวที ซึ่งทำให้เกิดความเจริญต่อตนเองและสังคม ดังนั้น ทฤษฎีที่ผู้วิจัยนำมาเป็นข้อสนับสนุนครั้งนี้ คือ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

นักจิตวิทยาในกลุ่มทฤษฎีนี้เห็นว่าสิ่งแวดล้อมทางสังคมหรือวัฒนธรรมเป็นตัวการกำหนดเงื่อนไขทางสังคม (Social Contingency) ให้แก่เด็กตั้งแต่เกิดโดยนำเอาหลักการเสริมแรงและหลักการเชื่อมโยงมาอธิบายวิธีการ โดยมีความเชื่อเบื้องต้น ดังนี้ (Skinner . 1971 :101-128)

1. พัฒนาการทางจริยธรรมเกิดจากการเจริญเติบโตของการคล้อยตามกฎเกณฑ์จริยธรรมของสังคมทั้งทางความประพฤติและอารมณ์มากกว่าเกิดจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสมอง (Cognitive Structure Change)
2. แรงจูงใจพื้นฐานที่ทำให้เกิดพัฒนาการทางจริยธรรมทุกจุดมีรากฐานจากความต้องการทางชีวภาพหรือความต้องการรางวัลจากสังคมและการหลีกเลี่ยงการลงโทษ
3. พัฒนาการทางจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรม
4. พื้นฐานทางจริยธรรม (Basic Moral Norm) เกิดขึ้นภายในจิตใจโดยมีสาเหตุจากกฎเกณฑ์ วัฒนธรรมภายนอก
5. สิ่งแวดล้อมมีอิทธิต่อพัฒนาการทางจริยธรรมมากเท่าใด ขึ้นกับปริมาณของรางวัล การลงโทษ การห้ามและการเห็นแบบอย่างของพ่อแม่และบุคคลอื่น ซึ่งเป็นตัวแทนของสังคม (Socializing Agent)

1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญู

ฉลุยศรี มีใจเย็น (2526:46-48) ได้ทำการวิจัยโดยการทดลองใช้การแสดงบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวที ผลการศึกษาพบว่า คะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความกตัญญูของนักเรียนหลังเรียนโดยวิธีแสดงบทบาทสมมติกับวิธีเรียนตามปกติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิริยาภรณ์ ชัยชลทรัพย์ (2525 :70-71)ได้ทำการวิจัยโดยการทดสอบความกตัญญู แก่ นักเรียนที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มที่สอนโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์มีทัศนคติต่อการแสดงความกตัญญูกตเวทีสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี(2524 : 143) ได้ศึกษาวัฒนธรรมทางจิตใจของไทยห้าด้าน คือ ความซื่อสัตย์ การมีสัมมาคารวะต่อบิดามารดาและผู้อาวุโส ความเอื้อเฟื้อ ความกตัญญู และการยึดบาปบุญ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 979 คน ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนที่มีฐานะความเป็นอยู่ต่ำ ได้รับการถ่ายทอดเรื่องความกตัญญูมากกว่านักเรียนที่มีฐานะความเป็นอยู่สูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศศิธร บรรลือสินธุ์ (2530 : 46) ได้ทำการศึกษาผลการใช้ตัวแบบที่มีต่อคุณธรรมด้านความกตัญญูกตเวที ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาลท่าอิฐ จังหวัดอุตรดิตถ์ ผลการทดลองพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้ตัวแบบมีคุณธรรมด้านความกตัญญูสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าความกตัญญูสามารถได้รับการพัฒนาให้สูงขึ้นได้
ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจและต้องการศึกษาและพัฒนาความกตัญญูของนักเรียน

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

2.1 เอกสารเกี่ยวกับกลุ่มสัมพันธ์

กลุ่มสัมพันธ์(Group Dynamics) คือวิชาที่ว่าด้วยการเคลื่อนไหวของกลุ่มเป็นไปตามธรรมชาติ
ของกลุ่ม หรือไปตามกลไกใดกลไกหนึ่ง วิธีใดวิธีหนึ่ง โดยมีแรงผลักดัน หรืออิทธิพลจากภายนอกภายใน
หรือไม่ก็ตาม แต่กลุ่มหรือสมาชิกของกลุ่มจะเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของกลุ่มนั้นๆ
การเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นในทางที่ดีขึ้นหรือเลวลง ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น
การจัดระเบียบการจัดการ ตลอดจน ภาวะการเป็นผู้นำ ฯลฯ แนวนโยบายในการกำหนดรูปของปัจจัย
ย่อมทำให้กระบวนการได้พัฒนาไปสู่จุดหมายปลายทางได้ ความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากการ
นำปัจจัยต่าง ๆ มาใช้กับกระบวนการกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มได้พัฒนาไปสู่เป้าหมาย เรียกพลวัตรของกลุ่ม
หรือกลุ่มสัมพันธ์ (ทิพรัตน์ บรรจงเขียน 2525: 19 ; อ้างอิงจาก วินิจ เกตุขำ และคมเพชร จัตรศุภกุล
2522 : 23-25)

เยาเวพา เดชะคุปต์ (อ้างอิงจาก จวี นาคสินธุ์, 2525 : 17-18) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับ กลุ่ม
สัมพันธ์ว่า คือ "พลักร่วม" (Group Dynamic) อันเป็นสาขาหนึ่งของจิตวิทยาสังคม (Social Psychology)
เพิ่งเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาเมื่อต้นศตวรรษนี้เอง โดยเริ่มต้นจากการปฏิรูปการศึกษาในสหรัฐ
อเมริกาของ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) จากหลักการของดิวอี้ที่ว่า "โรงเรียนควรมีหน้าที่ในการเตรียม
เด็กให้สามารถเผชิญชีวิตในสังคมได้ ไม่ใช่มีหน้าที่แต่เพียงการถ่ายทอดความรู้เท่านั้น" และจากคำพูดที่
สำคัญของเขาคือ การเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำ (Learning by doing) ได้กลายมาเป็นหลักการในการ
ให้การศึกษาที่สำคัญที่เน้นการรวมกลุ่มเพื่อการเรียนรู้ การรวมกลุ่มเพื่อทำงาน การจัดกิจกรรมเสริม
หลักสูตร และการให้นักเรียนปกครองตนเอง เป็นต้น วิธีกลุ่มสัมพันธ์จะช่วยครูให้ส่งเสริมผู้เรียนในการ
ฝึกทักษะการทำงานร่วมกัน เช่น ความร่วมมือในการทำงาน ความเป็นผู้นำผู้ตาม การเป็นสมาชิกที่ดี
ของกลุ่ม รวมทั้งทักษะในการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีได้เป็นอย่างมาก เพราะตัวครูเองก็ต้องการเข้าใจถึง
เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มของเด็ก และต้องการทราบถึงหลักการที่จะช่วยให้การทำงานบรรลุ
เป้าหมายตามที่ต้องการ

วิริยาภรณ์ ชัยชลทรัพย์ (2525 : 23) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับกลุ่มสัมพันธ์ หมายถึง
กิจกรรมที่ใช้ในกลุ่มเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมได้อย่างทั่วถึง และในขณะเดียวกันก็
ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความคิด ความรู้สึก ปฏิบัติ และพฤติกรรมของผู้อื่น รวมทั้งเรียนรู้วิธีการ
วิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับ โดยผู้สอนหาทางให้นักเรียนได้ค้นหาคำตอบต่าง ๆ ด้วยตนเองจากกิจกรรม
การเรียนรู้

ทิศนา เทียนแสม (Tissana Tiansame .1974 : 158-159) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับ
กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ไว้ว่า คือกระบวนการที่ใช้กลุ่มในการแก้ปัญหาหรือกระทำการสิ่งหนึ่งสิ่งใดร่วมกัน

เพื่อเรียนรู้สิ่งต่างๆ ผู้เรียนจะเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมด้วยตนเอง และใช้วิธีวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้เรียน ซึ่งเกิดขึ้นในขณะที่เรียน เป็นกระบวนการสำคัญในการเรียน

2.2 องค์ประกอบของกลุ่มสัมพันธ์

1. การสื่อความหมาย
2. กระบวนการทำงานกลุ่ม
3. แรงผลักดันต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการทำงานกลุ่ม

2.3 แนวการศึกษาในงานกลุ่มสัมพันธ์

ทฤษฎีพื้นฐานของกลุ่มสัมพันธ์

1. Field Theory เป็นทฤษฎีของ Kurt Lewin ทฤษฎีนี้มีแนวความคิดว่า พฤติกรรมของกลุ่ม เป็นผลมาจากการรวมกันของพลังความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก (Interpersonal forces) ทั้งในรูปการกระทำ ความรู้สึกและความนึกคิด
2. Interaction Theory เป็นทฤษฎีของ Bales, Homans และ White ร่วมกัน มีแนวความคิดว่า กลุ่มเป็นระบบของปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยการทำกิจกรรมมีปฏิริยาโต้ตอบซึ่งกันและกัน แล้วเกิดเป็นอารมณ์หรือความรู้สึก (Sentiment)
3. System Theory คล้ายกับข้อ 2 โดยการมองกลุ่มเป็นระบบ แต่ทฤษฎีระบบพิจารณาว่ากลุ่มเป็นระบบขององค์ประกอบที่สอดคล้องต้องกัน (Interlocking) ระหว่างตำแหน่ง (Position) และบทบาท (Role) ของสมาชิก โดยเน้นถึงสิ่งที่ถูกนำเข้าไปในกลุ่ม และผลที่เกิดจากการรวมกลุ่ม (Group Input and Group output)
4. The Sociometric Orientation of Moreno ทฤษฎีนี้ มีแนวความคิดสำคัญโดยถือว่าขวัญ (Morale) และการกระทำ (Performance) ของกลุ่มนี้ จะปรากฏให้เห็นได้ จากการเลือกมีความสัมพันธ์ระหว่างกันและกันของสมาชิก (Interpersonal Choices) ในกลุ่มซึ่งจะสามารถแบ่งออกได้โดยเครื่องมือที่ เรียกว่า Sociometric Test
5. Psychoanalytic Orientation เป็นทฤษฎีนี้จากกลุ่มของ Freud มีแนวความคิดว่าแต่ละคนที่เข้าร่วมเป็นกลุ่ม มีกระบวนการของแรงจูงใจ (Motivational Process) และป้องกันตัวเอง (Defensive Process) ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตอยู่ในกลุ่ม ดังนั้นถ้ามีแรงจูงใจที่เหมาะสมเป็นรางวัลหรือให้ออกาสสมาชิกได้เปิดเผยตนเอง กล่าวคือ แสดงออกตามความเป็นจริงในกลุ่ม จะช่วยให้เกิดความเข้าใจตนเองยิ่งขึ้น ซึ่ง Freud และนักจิตวิทยาในแนวนี้อาศัยความคิดนี้ในการรักษาโดยทำจิตวิเคราะห์
6. The General Psychology Orientation เป็นทฤษฎีจากความรู้ความเข้าใจตามหลักการของจิตวิทยาทั่วไป โดยใช้วิธีวิเคราะห์ตั้งแต่ตัวบุคคลไปสู่พฤติกรรมของกลุ่ม โดยใช้พื้นฐานทางการเรียนรู้ การรับรู้ การสร้างแรงจูงใจ ในการทำความเข้าใจพฤติกรรมของบุคคล ทั้งนี้เพราะการเรียนรู้ การเรียนรู้และแรงจูงใจ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการรับข้อมูลต่างๆ รอบตัวมนุษย์

7. The Empirical Statistic Orientation เป็นผลงานของ Cattell 1948 โดยวิเคราะห์พฤติกรรมของกลุ่มด้วยหลักการทางสถิติ ตามวิธีวิเคราะห์ตัวประกอบ (Factor Analysis)

8. The formal Model orientation เป็นที่รู้จักในปี 1980 เป็นการสร้างรูปแบบจำลองอย่างเป็นทางการ (formal Model) ของพฤติกรรมกลุ่ม โดยใช้กระบวนการทางคณิตศาสตร์ (ทฤษฎีแวมมณี และคณะ 2522 ,เขาวภา เดชะคุปต์ 2517)

การเรียนรู้การสอนโดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ มีจุดมุ่งหมายสำคัญคือ

1. ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมากที่สุด (Active Participation) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและจำเนื้อหาได้ด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมนั้น ต้องประกอบกัน 4 ด้านคือ

ก. ด้านร่างกาย (Physical) ผู้เรียนต้องมีความพร้อมทางด้านร่างกาย คือไม่เจ็บป่วยหรือบาดเจ็บใด ๆ ร่างกายต้องพร้อมที่จะรับรู้เรื่องราวต่างๆ ที่กลุ่มกำลังทำอยู่

ข. ด้านสติปัญญา (Intellectual) ผู้เรียนได้มีโอกาสใช้สติปัญญาของตนเองหาวิธีการเพื่อแก้ปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันกับกลุ่ม ปัญหาหรือกิจกรรมที่จัดให้กลุ่มทำจึงควรเป็นกิจกรรมที่ท้าทาย ทำให้ผู้เรียนอยากคิด อยากลองแก้ อยากทราบผลที่จะตามมา

ค. ด้านอารมณ์ (Emotion) ผู้เรียนที่มีอารมณ์ร่วมอาจเกิดความสุขสนุกสนาน หรือเกิดความเศร้า ก่อให้เกิดความประทับใจตามมา ซึ่งทำให้เกิดความหมายต่อตัวผู้เรียน

ง. ด้านสังคม (Social) ผู้เรียนได้มีโอกาสนำประสบการณ์ของตนเองแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นในกลุ่มทุกด้านให้กลุ่มดำเนินไปด้วยดี

2. ให้ผู้เรียนรู้จักวิเคราะห์ปัญหา (Analysis) จนทำให้เกิดข้อคิด เกิดการเรียนรู้จากปัญหานั้น วิเคราะห์ได้ว่า สิ่งใดเป็นประโยชน์ต่อตนเอง และส่วนรวม ซึ่งควรนำไปประยุกต์ ปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรม ทั้งทางตรงและทางอ้อม

3. ให้ผู้เรียนรู้จักเลือกสิ่งที่เรียนรู้นั้น หรือสิ่งที่ตนค้นพบไปใช้ในชีวิต ประจำ วัน (Application) เพื่อเป็นประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม (จันทิภา ลิ้มปิเจริญ . 2522 : 2-3)

2.4 หลักการสอนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

2.4.1 จุดมุ่งหมายที่สำคัญทางการศึกษา คือ การให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาพฤติกรรม จุดมุ่งหมายนี้มีความหมายที่ลึกซึ้งและกว้างกว่าการให้ความรู้แต่เพียงอย่างเดียว ดังนั้น การใช้วิธีกลุ่มสัมพันธ์มาเป็นวิธีสอนนี้ จะเน้นการให้การพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียนในแง่การลงมือปฏิบัติเพื่อการแก้ปัญหา มากกว่าการสอนเนื้อหาวิชาเพียงอย่างเดียว ซึ่งผู้เรียนไม่สามารถนำไปถ่ายโอนเพื่อการแก้ปัญหาได้ในชีวิตจริง

2.4.2 วิธีการที่ดีที่สุดในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ คือการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีอิสระในการแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนได้รับรู้และเปิดเผยตนเองให้มากที่สุด ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นอย่างมาก

ประสบการณ์เรียนรู้ที่จัดขึ้นนั้นควรให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้เนื้อหาวิชาการจากการมีส่วนร่วมกระทำกิจกรรมที่ส่งเสริมการวิเคราะห์ความรู้สึก ความต้องการ ตลอดจนพฤติกรรมและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งการฝึกเช่นนี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาบุคลิกภาพของตนไปเป็นอย่างดี (เยาพา เดชะคุปต์ 2516: 157-183 ; อ้างอิงจาก ฉวี นาคสินธุ์. 2525 : 17-18)

จากหลักการของ Bradford (Bradford.1963:10) ได้สร้างทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษาไว้ดังนี้

หลักการข้อที่ 1 การตั้งจุดมุ่งหมายของการสอนเป็น 2 ด้าน คือ

1.1 จุดมุ่งหมายทั่วไป เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน 3 ด้าน คือ

ก. ด้านความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชา

ข. ทางด้านมโนธรรม

ค. ด้านทักษะ

1.2 จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม ซึ่งจะต้องกำหนดโดยชัดเจนว่า จะให้ผู้เรียนกระทำพฤติกรรมอะไรในสภาพการณ์อย่างไร และต้องการผลดีปรากฏเพียงใด

หลักการข้อที่ 2 จัดประสบการณ์การเรียนรู้ เน้นประสบการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจได้ด้วยตนเองโดยต้องแท้ ซึ่งมีแนวในการจัด ดังนี้

2.1 เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รู้ด้วยตนเอง โดยมีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย อารมณ์และสติปัญญา

2.2 มีการแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ

2.3 มีการกำหนดขั้นกิจกรรมดังนี้

2.3.1 กิจกรรมขั้นปฏิบัติ อาจใช้กิจกรรมเรียนรู้ดังนี้

-การอภิปราย (Discussion)

-การตั้งคำถาม (Questioning Strategy)

-การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing)

-การศึกษาเฉพาะกรณี (Case Method)

-การเล่นเกมส์ (Games)

-สถานการณ์จำลอง (Simulation)

กิจกรรมการเรียนรู้เหล่านี้เน้นความคิดแบบสืบสวน (Inquiry) และแก้ปัญหา (Problem Solving) การจัดกิจกรรมควรให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการเรียนกิจกรรมที่ควรกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงอารมณ์และความรู้สึก และให้ค้นพบหลักการเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีความสัมพันธ์กับคนอื่นมากที่สุด

หลักการที่ 3 การวิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความสามารถทางปัญญา และ มนุษย์สัมพันธ์ การเรียนรู้ซึ่งผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในประสบการณ์ ผู้เรียนจะเกิดความรู้สึก (Sensation) จากการรับรู้ (Perception) ในประสบการณ์ที่ได้รับเพื่อให้การเรียนรู้และรับรู้ที่กว้างขวาง จึงควรมีการ อภิปรายเพื่อวิเคราะห์ประสบการณ์ของผู้เรียนซึ่งแบ่งออกเป็น

3.1 วิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มด้วยการอภิปราย ถึงความ คิด วิธีการทำงาน ความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและปฏิสัมพันธ์ในการทำงานกลุ่ม เพื่อ ช่วยให้เข้าใจตนเอง ปรับปรุงบุคลิกภาพและพฤติกรรม ตลอดจนส่งเสริมแนวคิดค่านิยมของตนให้ เหมาะสมยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้เข้าใจผู้อื่น ช่วยพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ และความเป็นผู้นำ

3.2 การวิเคราะห์เนื้อหา คือ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสิ่งที่ได้รับจากการเรียนรู้เป็น การถ่ายทอดประสบการณ์ การเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ได้ค้นพบแนวคิดที่ต้องการด้วยตนเอง และขยาย ประสบการณ์การเรียนรู้ให้เหมาะสม และมีความหมายต่อผู้เรียนแต่ละคน

หลักการข้อที่ 4 การสรุปและนำหลักการไปประยุกต์ใช้ เมื่อผู้เรียนได้แนวคิดแล้วควรมีการ สรุปแบบสังเคราะห์เชื่อมโยงแนวความคิดของแต่ละคนให้ผสมผสานกัน และช่วยกันหาแนวทางในการนำ หลักการที่ได้ประยุกต์ไปใช้ให้เข้ากับตนเอง ใช้กับผู้อื่นเพื่อแก้ปัญหาในอนาคตเพื่อสังคม และประยุกต์ เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่

หลักการข้อที่ 5 การประเมินผล เพื่อช่วยให้ทราบว่าการสอนตรงตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ มากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ควรประเมินผลการเตรียมบทเรียนการสอนของครูการเรียนรู้ของนักเรียนทาง ด้านสัมฤทธิ์ผลของกลุ่มทางวิชาการ และการทำงานการเรียนรู้ของนักเรียนด้านความ สัมพันธ์ภายในกลุ่ม การให้ข้อสังเกตแก่กัน (Feed Back) และช่วยให้ผู้เรียนประเมินผลพฤติกรรม และความสัมพันธ์ที่มีต่อ ผู้อื่นได้

ในการสอนปัจจุบันได้เน้นการนำภาคปฏิบัติมาใช้ในห้องเรียน ด้วยวิธีการต่าง ๆ หลายรูปแบบ การใช้กลุ่มสัมพันธ์เป็นวิธีการสอนอันหนึ่งซึ่งเหมาะสมแก่การปลูกฝังค่านิยมต่าง ๆ ที่ต้องฝึกให้นักเรียน คิดหาเหตุผล นั่นคือ การจัดสร้างสถานการณ์อันหนึ่งให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริงทำให้เข้าใจปัญหา และใช้ความคิดใคร่ครวญไตร่ตรองตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ในการสมมติสถานการณ์ให้เกิดขึ้นจะต้อง อาศัยส่วนประกอบ คือ กลุ่มคนจำนวนนั้นจะมีปฏิริยาสัมพันธ์กันเป็นต้นว่า พูดคุยกันในเรื่องหนึ่งแล้ว ได้แย้งตกลงกัน ทำงานร่วมกันเป็นการแก้ปัญหาให้แก่กันและกัน ผู้เรียนจำนวนนั้นจะสวมบทบาท แตกต่างไปจากที่เป็นอยู่ในห้องเรียน ทั้งนี้เพราะผู้เรียนเหล่านั้นอยู่ในอีกสถานการณ์หนึ่งที่ครูจัดเตรียม ให้ แต่การให้นักเรียนได้เรียนเป็นกลุ่มย่อยๆ ได้เปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนจากการที่ครูเป็นผู้ แสดงเสียเองทุกอย่าง มาให้นักเรียนเรียนด้วยตนเองบ้าง คือนักเรียนได้เรียนรู้จากกันและกันในกลุ่ม เกี่ยวกับเรื่องนี้ ปัทมา เทพอักษรพงศ์ (จวี นาคสินธุ์ 2525: 21 ; อ้างอิงจาก ปัทมา เทพอักษรพงศ์ 2510 : 16-17) ชี้ให้เห็นว่า การให้นักเรียนได้เรียนด้วยวิธีการกลุ่มสัมพันธ์ได้ประโยชน์หลายประการดังนี้

1. นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม
2. กิจกรรมนั้นมีความหมายต่อนักเรียน เพราะนักเรียนเลือกเรียนด้วยตนเอง
3. ครูเป็นผู้นำหน้าที่ประสานงาน ให้กลุ่มดำเนินไปด้วยดีเท่านั้น

4. นักเรียนพยายามค้นพบในสิ่งที่ตนต้องการเรียนด้วยตนเอง
5. นักเรียนให้ความช่วยเหลือกันและกันในกลุ่มนักเรียน และทำงานร่วมกันอย่างมีเหตุผล
6. นักเรียนมีความรับผิดชอบมากขึ้น

ในลักษณะเดียวกันกับข้อคิดเห็นของ สมิตร์ คุณานุกร (สมิตร์ คุณานุกร .2510 : 151) ก็สอดคล้องกับข้อความข้างต้นคือ การเรียนในแต่ละกลุ่มย่อยจะส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักทำงานด้วยกันเป็นกลุ่ม ฝึกทักษะในการทำงานร่วมกัน การแสดงความคิดเห็นและการอภิปรายหาข้อยุติและตกลงทางสติปัญญาร่วมกัน เป็นต้น และการเรียนด้วยตัวเองมีความสำคัญมากในการพัฒนานักเรียน เพราะตามปกตินักเรียนจะรับรู้จากครูฝ่ายเดียวทำให้นักเรียนไม่มีโอกาสพัฒนาความสนใจส่วนตัว เพราะครูหา มาป้อนให้หมด การคิดค้นความสนใจของตัวเองเป็นวิธีการหนึ่งที่จะส่งเสริมให้นักเรียนสำรวจตนเอง รู้จักตนเองมากขึ้นเป็นการส่งเสริมความเป็นตัวของตัวเอง และส่งเสริมความรับผิดชอบด้วย

นอกจากนี้ ริชาร์ด ชมัท ได้ให้ข้อคิดว่า สภาพการเรียนรู้ที่เรียนร่วมกันเป็นกลุ่มปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในกลุ่มแบบนี้ว่าสภาพการณ์ในการเรียนการสอนคงมิได้ประกอบด้วยครู และตัวนักเรียน เท่านั้น แต่ยังรวมถึงบรรยากาศ ความรู้สึกและอารมณ์ระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียนในกลุ่มจะช่วยขจัดความรู้สึกงุนงงใจหรือความเยียบเหงาของนักเรียนบางคนได้ และการที่ครูช่วยตอบสนองความต้องการของผู้เรียนจะทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ต่อกัน อันส่งผลให้เกิดขบวนการการเรียนรู้แบบกลุ่มขึ้นในห้องเรียน

นอกจากนี้ สุภาวดี บุญญวงส์ (2527:133-134) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เป็น 4 ระยะ ดังนี้

1. ขั้นการมีส่วนร่วม ระยะนี้นักเรียนจะเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มและเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมหรือค้นคว้าแสวงหาสิ่งที่ต้องการเรียนรู้นั้นด้วยตนเอง ผลจากการเรียนรู้อาจเกิดกับผู้เรียนโดยตรง ผู้ที่มีส่วนร่วมมากก็จะได้รับผลการเรียนรู้มากขึ้นด้วย การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 1.1 ทางด้านร่างกาย คือ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติหรือกระทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือการค้นคว้าสืบสวนสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะต้องอาศัยการแสดงออกทางกาย วาจา ในการสื่อความหมายกับผู้อื่น เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

- 1.2 ทางด้านจิตใจ คือ การที่นักเรียนเกิดความรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ลงมือปฏิบัติกันอย่างแท้จริงความรู้สึกที่เกิดขึ้นนี้จะนำไปสู่การรับรู้แนวคิด และการเรียนรู้ทางด้านเนื้อหาเป็นอย่างดี และช่วยให้นักเรียนสามารถจดจำเนื้อหาได้นานอีกด้วย

- 1.3 ทางด้านปัญญาหรือสมอง คือ การเรียนรู้ที่เกิดจากการเห็นจริง มีการค้นพบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ และสร้างแนวความคิดจากสิ่งที่ได้รับรู้ นั้น จะทำให้การเรียนรู้มีความหมายต่อผู้เรียนมากขึ้นเพื่อเป็นแนวในการพัฒนาแนวความคิดและเหตุผลในการพิจารณาไตร่ตรองในการทำงาน การตัดสินใจการวิเคราะห์และสรุปสิ่งที่เรียนรู้นั้นด้วยตนเอง

2. ขั้นวิเคราะห์ เป็นระยะที่ผู้เรียนจะร่วมกันคิดวิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้ทันทีหลังจากที่ลงมือกระทำกิจกรรม จะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้กว้างขวาง สามารถประเมินความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม วิธีการเรียน ผลการเรียนรู้ ตลอดจนช่วยผู้เรียนให้รู้จักตนเองดียิ่งขึ้น

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ เป็นระยะที่ผู้เรียนจะรวบรวมแนวคิดที่ตนค้นพบ แนวความคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น แล้วสรุปหลักการของตนเอง ซึ่งผู้เรียนสามารถนำหลักการนั้นไปประยุกต์ใช้ได้ในอนาคต หรือประยุกต์ให้เข้ากับตนเองได้ การประยุกต์นั้นจะทำได้สองลักษณะ คือ

3.1 การประยุกต์เพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพหรือการพัฒนาตนเองให้เหมาะสมยิ่งขึ้นรวมทั้งการปรับ ตัวให้เข้ากับผู้อื่น ตลอดจนเสริมสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น

3.2 การประยุกต์เพื่อใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ ในอนาคต และเพื่อใช้ในการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นกว่าเดิมตลอดจนช่วยในการคิดค้นและประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ

4. ขั้นประเมินผล โดยผู้เรียนจะเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและของกลุ่มจากการอภิปราย ให้ข้อเสนอแนะและติชมร่วมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

วิชชา วโรดมะวิชญ์ (2530 :252-235) กล่าวถึงลำดับขั้นของการเรียนการสอนโดยวิธีการกลุ่มสัมพันธ์ ไว้ดังนี้

1. ขั้นลงมือปฏิบัติ (Forming Stage) เป็นขั้นแรกที่สมาชิกของกลุ่มมารวมกัน ถ้ายังไม่รู้จักกันดีพอ ทุกคนจะสงวนท่าทีไม่ค่อยแสดงออกในระยะนี้ จึงเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จะต้องประสานงานให้สมาชิกในกลุ่มรู้จักและคุ้นเคยกันก่อน เช่น อาจมีการแนะนำตัว เป็นต้น

2. ขั้นกำหนดจุดมุ่งหมายของกลุ่ม (Norming Stage) เมื่อสมาชิกในกลุ่มรู้จักกันดีพอแล้ว กลุ่มจะเริ่มคิดถึงเป้าหมายในการเรียนรู้ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่สมาชิกของกลุ่มจะต้องทำงานร่วมกัน

3. ขั้นระดมความคิด (Storming Stage) เป็นขั้นที่บรรยากาศของการทำงานจริงจังมากขึ้น สมาชิกภายในกลุ่มพยายามกำหนดร่างกฎเกณฑ์ และระเบียบของกลุ่ม ในขั้นนี้ผู้วิจัยมีบทบาทสองประการ คือปล่อยให้ผู้เรียนดำเนินการโดยลำพัง หรือเข้าร่วมในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่ม

4. ขั้นกระชับความสัมพันธ์ (Reforming Stage) เป็นขั้นที่กลุ่มรู้จักคุ้นเคยและเข้าใจบทบาทของตนเป็นอย่างดี จึงทำให้การดำเนินงานของกลุ่มเป็นไปด้วยดี

5. ขั้นสลายตัว (Disbanding Stage) เป็นขั้นสุดท้ายที่สมาชิกของกลุ่มได้ร่วมมือกันดำเนินงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายจนบรรลุเป้าหมายแล้ว ภารกิจของกลุ่มเริ่มลดลงไปด้วยทำให้กลุ่มเริ่มสลายตัวในขั้นนี้ ผู้สอนจะมีบทบาททบทวนการดำเนินงานของกลุ่มที่ผ่านมา เพื่อทำการสรุปผลเสนอแนะแนวทางในการนำผลไปใช้ หรือนำไปศึกษาค้นคว้าต่อไป

วิธีการดังกล่าวนี้ได้สนับสนุนข้อคิดของ เบรตฟอร์ด และเมล ที่ว่าการที่จะให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นงานที่ซับซ้อนกว่าการเรียนรู้ด้านเนื้อหาสาระ เพราะคนมีความวิตกกังวล วิตถลความรู้สึกรู้สึกป้องกันตนเองจากการวิพากษ์วิจารณ์ และมีความรู้สึกต่อต้านการเปลี่ยนแปลง การจะสอนให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมได้ต้องจัดสภาพการเรียนการสอนให้เหมาะสมด้วยวิธีการที่ให้เรียนร่วมกันเป็นกลุ่ม

จากลำดับขั้นตอนของกระบวนการจัดการกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ดังกล่าว จึงสรุปได้ว่าลำดับขั้นของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์นั้น ประกอบด้วย ขั้นการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความคุ้นเคยให้เกิดขึ้นกับสมาชิกโดยการลงมือปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ ขั้นวิเคราะห์หลังจากได้ปฏิบัติกิจกรรม ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการเพื่อนำไปใช้กับตนเอง และขั้นประเมินผล โดยให้สมาชิกช่วยกันประเมินผลการเรียนรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะและติชมร่วมกัน

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์

จริยา วิไลวรรณ (2532:90) ได้ทำการศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อเจตคติต่อการเรียนวิชาพลศึกษาของนักเรียนชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดลำปาง โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน กลุ่มทดลองได้จัดให้ได้รับการฝึกโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม กลุ่มควบคุมให้ได้รับข้อสนเทศ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองมีเจตคติต่อการเรียนวิชาพลศึกษาดีขึ้นกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ฉวี นาคสินธุ์ (2525 : 77) ทำการทดลองเรื่องความรักชาติแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาแตกต่างกันโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์ ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องรักชาติ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มที่สอนโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์ และกลุ่มที่สอนโดยวิธีธรรมชาติ ให้ผลสูงกว่า กลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บุญยงค์ นิสภาณิชย์ (2525 : 83) ทำการทดลองเรื่องความระเบียบวินัยแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาแตกต่างกันโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์ ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องความมีระเบียบวินัย แสดงให้เห็นว่า กลุ่มที่สอนโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์ และกลุ่มที่สอนโดยวิธีธรรมชาติ ไม่มีผลแตกต่างกันกับกลุ่มควบคุม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าไม่ว่าจะสอนความมีระเบียบวินัยโดยใช้วิธีกลุ่มสัมพันธ์ สอนเด็กก็ให้ผลเช่นกัน

บุญศรี จิงชนาเจริญเลิศ (2530 :48) ได้ศึกษาเรื่องผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 14 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มมีการปรับตัว กับเพื่อนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เยาวภา กันทรวิชัยกุล (2530 : 40) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับผลการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนในห้องเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปามอกข์วิทยาคม จังหวัดอ่างทอง โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 7 คน ผลการศึกษาพบว่านักเรียนกลุ่มทดลองซึ่งใช้กิจกรรมกลุ่มมีพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนลดลงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อสนเทศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พิจิตรรา พงษ์จินดากร(2525 : 98) ทำการทดลองเรื่องความรับผิดชอบแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาแตกต่างกันโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์ ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่อง

รับผิดชอบ แสดงให้เห็นว่า ทั้งสามกลุ่มที่สอนโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์ มีทัศนคติต่อการแสดงความรับผิดชอบแตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมชาย พุ่มพิมล (2525 : 108) ทำการทดลองเรื่องการสอนความเมตตากรุณาแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาแตกต่างกันโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์ ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องความเมตตา กรุณา แสดงให้เห็นว่า กลุ่มที่สอนโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์ ให้ผลสูงกว่า กลุ่มที่สอนโดยวิธีธรรมดา และกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมพร พลอยงาม (2525 : 73-74) ทำการทดลองเรื่องการสอนความเชื่อมั่นในตนเองแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาแตกต่างกันโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์ ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องความเชื่อมั่นในตนเอง แสดงให้เห็นว่า กลุ่มที่สอนโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์ ให้ผลสูงกว่า กลุ่มที่สอนโดยวิธีธรรมดา และกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สำเนียง เพชรจอม (2525 : 86) ทำการทดลองเรื่องความสุภาพอ่อนน้อมแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาแตกต่างกันโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์ ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องความสุภาพอ่อนน้อม แสดงให้เห็นว่า กลุ่มที่สอนโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์ ให้ผลสูงกว่า กลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศิริภา จามรมาน (2525 : 83-84) ทำการทดลองเรื่องความยุติธรรมแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาแตกต่างกันโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์ ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องความยุติธรรม แสดงให้เห็นว่า กลุ่มที่สอนโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์ ให้ผลสูงกว่า กลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อำนาจ กังเทเวศน์ (2543 :98-99) ได้ทำการศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในการป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพาณิชยการอินทราชัย กรุงเทพมหานคร โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 14 คน กลุ่มทดลองใช้กิจกรรมกลุ่ม กลุ่มควบคุมให้ข้อสนเทศ ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มทดลองมีการพัฒนาทักษะชีวิตในการป้องกันเอดส์แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อสนเทศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เดอร์ชมิทท์ (Durshmidt.1977:3953-A) ได้ศึกษาผลของการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาความเข้าใจและยอมรับตนเองของนักศึกษาโดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำนวน 38 คน และ 63 คน ตามลำดับ กลุ่มทดลองเข้าร่วมโปรแกรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ส่วนกลุ่มควบคุมใช้วิธีการเรียนปกติ ผลการศึกษาพบว่า เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแล้ว กลุ่มทดลองมีการยอมรับตนเองดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนการเข้าใจตนเองของทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน

เดวิส (Davis.1988:3263) ศึกษาผลการใช้ทักษะกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ในการเรียนคณิตศาสตร์หน่วยการแก้ปัญหามีต่อผลสัมฤทธิ์และทัศนคติการเรียนวิชาดังกล่าวของนักเรียน เกรด 7 จำนวน 10 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า ผลสัมฤทธิ์และทัศนคติในการเรียนของ

นักเรียนทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ในขณะเดียวกันก็พบว่านักเรียนในกลุ่มทดลองมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันดีกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุม

จากผลงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่ากิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์สามารถพัฒนาเจตคติต่อการเรียนวิชาพลศึกษา ความรักชาติ ความมีระเบียบวินัย การปรับตัวกับเพื่อน พฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียน ความรับผิดชอบ ความเมตตากรุณา ความเชื่อมั่นในตนเอง ความสุภาพอ่อนน้อม ความยุติธรรม ผลสัมฤทธิ์ และทัศนคติในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ทักษะชีวิตในการป้องกันโรคเอดส์ ความภาคภูมิใจในตนเอง และ การยอมรับตนเอง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจและต้องการศึกษาว่ากิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์สามารถนำมาเป็นเครื่องมือเพื่อพัฒนาความกตัญญูของนักเรียนได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2546 จำนวน 337 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย ในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2546 ที่มีความกตัญญูกตเวทิต่ากว่าเปอร์เซนไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 56 คน หลังจากนั้นจึงได้สุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sample) โดยวิธีจับฉลาก ได้จำนวน 40 คนและใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับฉลากอีกครั้ง เพื่อแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจำนวนกลุ่มละ 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แบบวัดความกตัญญูกตเวทิต่า
2. โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ

มีลำดับขั้นตอนการสร้างเครื่องมือดังนี้

1. โปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยวิธีการตามลำดับ ดังนี้
 - 1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
 - 1.2 สร้างโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะและจุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ใช้ฝึกในแต่ละครั้งแล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร. สำเริง บุญเรืองรัตน์ อาจารย์ ดร. มนัส บุญประกอบ และอาจารย์ทัศนี ทองภักดี ตรวจสอบสอดคล้องของจุดมุ่งหมาย กิจกรรม เนื้อหา และวิธีดำเนินการกับนิยามศัพท์เฉพาะแล้วผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
 - 1.3 นำโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ที่สร้างปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน เพื่อให้เนื้อหาของกิจกรรม วิธีดำเนินการ อุปกรณ์และเวลาที่ใช้ในการทดลอง มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการทดลองต่อไป
 - 1.4 นำโปรแกรมที่ทดลองใช้แล้วมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อใช้ในการวิจัยต่อไป

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ที่ใช้กับกลุ่มทดลองตามวัน เวลา ที่กำหนดไว้ คือ สัปดาห์ละ 2 ครั้งๆละ 50 นาที ติดต่อกัน 6 สัปดาห์ รวมการดำเนินการทดลอง 12 ครั้ง ผู้วิจัยจะใช้เวลาหลังเลิกเรียนในวันอังคารและวันพฤหัสบดี เวลา 16.00 – 16.50 น. ระหว่างวันที่ 27 มกราคม ถึงวันที่ 4 มีนาคม 2547 (ดังรายละเอียดในภาคผนวก)

2. แบบสอบถามความกตัญญู มีลำดับขั้นตอนการสร้าง และหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญู

2.2 กำหนดขอบเขตในการศึกษาเรื่องความกตัญญูกตเวที

2.3 ผู้วิจัยศึกษาแบบสอบถามความกตัญญูกตเวที เป็นข้อสอบของ วิริยาภรณ์ ชัยชลทรัพย์ (2525 .) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดความกตัญญูกตเวที

2.4 สร้างแบบสอบถามความกตัญญูให้ครอบคลุมลักษณะของผู้มีความกตัญญูตามแนวความคิดที่ได้จากข้อ 2.1- 2.3 แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิมตรวจสอบแบบสอบถามความกตัญญูให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขตามผู้ทรงคุณวุฒิ

2.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว 30 ข้อ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย ที่มีลักษณะที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน แล้วนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามโดยใช้เทคนิค 25 % กลุ่มสูง –กลุ่มต่ำ แล้วทดสอบ t-test คัดเลือกเฉพาะที่ค่า t ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มาไว้ใช้ในการวิจัย ได้ค่า t ระหว่าง 2.14 – 3.95 แบบสอบถามที่ใช้ได้มีจำนวน 30 ข้อ

2.6 นำแบบถามที่คัดเลือกแล้ว จำนวน 30 ข้อ ในข้อ 2.5 มาหาค่าผ่านการหาค่าความเชื่อมั่น โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น .9922

ลักษณะและตัวอย่างแบบวัดความกตัญญู

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความต่อไปนี้ในแบบสอบถามแต่ละข้อ และพิจารณาตอบให้ตรงกับสภาพที่เป็นจริงที่นักเรียนปฏิบัติมากที่สุด โดยเขียนเครื่องหมาย (/) ลงในช่องหลังข้อความที่กำหนดให้ 6 ระดับ

แบบวัดความกตัญญู แต่ละข้อมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ถ้าตอบจริงที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด
ถ้าตอบจริง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียนมาก
ถ้าตอบค่อนข้างจริง	หมายถึง ข้อความนั้นค่อนข้างตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียน
ถ้าตอบค่อนข้างไม่จริง	หมายถึง ข้อความนั้นค่อนข้างไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียน
ถ้าตอบไม่จริง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียนน้อย
ถ้าตอบไม่จริงเลย	หมายถึง ข้อความนั้นไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียนเลย

ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่ จริง	ไม่ จริง เลย
ข้าพเจ้ามีความตั้งใจและพยายามทำงานที่อาจารย์มอบหมายให้อย่างเต็มที่						

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน

กรณีที่ 1 สถานการณ์ในทางบวก ต่อเรื่องความกตัญญู แต่ละข้อมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ถ้าตอบจริงที่สุด	6	คะแนน
ถ้าตอบจริง	5	คะแนน
ถ้าตอบค่อนข้างจริง	4	คะแนน
ถ้าตอบค่อนข้างไม่จริง	3	คะแนน
ถ้าตอบไม่จริง	2	คะแนน
ถ้าตอบไม่จริงเลย	1	คะแนน

ข้อความทางลบให้คะแนนตรงกันข้ามกับข้อความทางบวก

การดำเนินการทดลอง

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ที่ผู้วิจัยจัดทำตามแบบแผนการวิจัยแบบ Randomiz Control Group Pretest-Posttest Design ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงแผนการทดลอง Randomized Control Group Pretest-Posttest Design

กลุ่ม	ทดสอบก่อน	ทดลอง	ทดสอบหลัง
RE	T ₁ E	X	T ₂ E
RC	T ₁ C	~	T ₂ C

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

- R แทน การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ที่ได้จากการสุ่ม (Random Assignment)
- E แทน กลุ่มทดลอง (Experimental Group)
- C แทน กลุ่มควบคุม (Control Group)
- T₁ แทน การทดสอบก่อนการ เรียน (Pretest)
- T₂ แทน การทดสอบหลังการ เรียน (Posttest)
- X แทน เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
- ~ แทน การไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

วิธีดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการทดลองเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นก่อนการทดลอง ทำการทดสอบก่อนการทดลอง โดยการให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตอบแบบสอบถาม แล้วเก็บไว้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง(Pretest)
2. ขั้นทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้ กลุ่มทดลองผู้วิจัยใช้การเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ตามโปรแกรมที่สร้างขึ้นทั้งหมด 12 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที เป็นเวลา 6 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้งการดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยจะใช้เวลาหลังเลิกเรียนในวันอังคาร และวันพฤหัสบดี เวลา 16.00 –16.50 น. ระหว่างวันที่ 27 มกราคม – 4 มีนาคม 2547 ครั้งที่ 1,12 เป็นการปฐมนิเทศและปัจฉิมนิเทศ ครั้งที่ 2- 11 ใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ สถานที่ทดลอง คือห้อง 342 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย
3. ขั้นหลังการทดลอง เมื่อสิ้นสุดการทดลองให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตอบแบบสอบถามความกตัญญูอีกครั้งหนึ่งแล้วเก็บไว้เป็นคะแนนหลังการทดลอง(Posttest)
4. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบทั้งสองครั้ง ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมาวิเคราะห์ข้อมูล ตามวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบคะแนนความกตัญญูของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
2. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความกตัญญูของนักเรียนที่ได้รับการใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และนักเรียนที่ไม่ได้ใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐานได้แก่

1.1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

1.2 ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ . 2538: 77)

$$S = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

- เมื่อ S แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 $\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

2.สถิติสำหรับวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ ได้แก่

2.1 หากำอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบสอบถามความกตัญญู โดยใช้เทคนิค 25 %

กลุ่มสูง - กลุ่มต่ำแล้วทดสอบด้วย t-test

$$t = \frac{X_H - X_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

- เมื่อ t แทน ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามโดยพิจารณา ค่า t (t-distribution)
 X_H แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง
 X_L แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ
 S_H^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูง
 S_L^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ
 n_H แทน จำนวนนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มสูง
 n_L แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มต่ำ

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความกตัญญูโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right]$$

เมื่อ α แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ

n แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม

$\sum S_i^2$ แทน ผลรวมคะแนนความแปรปรวนของแบบสอบถามแต่ละข้อ

S^2 แทน คะแนนของความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

3. สถิติสำหรับการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่

3.1 เปรียบเทียบความกตัญญูของนักเรียนภายในกลุ่มก่อนและหลังการทดลองใช้ t-test แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent Sample)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

โดยมี df = n-1

เมื่อ t แทน ผลต่างของคะแนนการทดสอบครั้งแรกและครั้งหลัง

D แทน ผลต่างของคะแนนแต่ละคู่

$\sum D$ แทน ผลรวมของผลต่างของคะแนนในแต่ละคู่

$\sum D^2$ แทน ผลรวมของผลต่างของคะแนนในแต่ละคู่ยกกำลังสอง

N แทน จำนวนคู่ของกลุ่มตัวอย่าง

3.2 เปรียบเทียบผลต่างของความกตัญญูระหว่างนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และนักเรียน ที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ โดยใช้ t-test แบบเป็นอิสระต่อกัน (Independent Sample)

$$t = \frac{X_1 - X_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1)S_1^2 + (n_2 - 1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right]}}$$

โดยมี $df = n_1 + n_2 - 2$

เมื่อ t แทน ค่าความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

X_1 แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง

X_2 แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม

S_1^2 แทน ค่าความแปรปรวนของกลุ่มทดลอง

S_2^2 แทน ค่าความแปรปรวนของกลุ่มควบคุม

n_1 แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลอง

n_2 แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มควบคุม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองเพื่อให้เข้าใจตรงกันในการแปลความหมาย ผู้วิจัย จึงได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

- N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
- $\bar{X}$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย
- S.D แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- t แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณา t - distribution

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1.เปรียบเทียบคะแนนความกตัญญูก่อนและหลังการใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ทั้งกลุ่มทดลอง และควบคุม เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1

สมมติฐานข้อที่ 1 : นักเรียนมีคะแนนความกตัญญูสูงขึ้น หลังจากการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ตาราง 2 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนความกตัญญูของนักเรียนก่อนและหลังการใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

กลุ่มตัวอย่าง	การทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D	t
ทดลอง	หลัง	20	94.35	9.320	17.472**
	ก่อน	20	61.95	9.512	
ควบคุม	หลัง	20	61.10	7.786	1.900
	ก่อน	20	59.40	8.641	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 แสดงว่า ภายหลังได้รับการใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ นักเรียนในกลุ่มทดลองมีคะแนนความกตัญญูสูงขึ้นกว่าก่อนได้รับการใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุมไม่มีความแตกต่าง นั่นคือ ภายหลังได้รับการใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ กลุ่มทดลองมีคะแนนความกตัญญูสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1

2. เปรียบเทียบคะแนนความกตัญญูของนักเรียนที่ได้รับโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และไม่ได้รับโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2

สมมติฐานข้อที่ 2 : นักเรียนที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีคะแนนความกตัญญู สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ตาราง 3 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนความกตัญญูของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับและกลุ่มที่ไม่ได้รับการใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

การทดสอบ	กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S.D	t	Sig.
ก่อน	กลุ่มทดลอง	20	61.95	9.512	0.887	0.788
	กลุ่มควบคุม	20	59.40	8.641		
หลัง	กลุ่มทดลอง	20	94.35	9.320	12.244**	0.274
	กลุ่มควบคุม	20	61.10	7.786		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 แสดงว่า ก่อนได้รับการใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีคะแนนความกตัญญูไม่แตกต่าง ภายหลังใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์นักเรียนในกลุ่มทดลองมีคะแนนความกตัญญูสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 นั่นคือ โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ทำให้นักเรียนมีคะแนนความกตัญญูสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน 2

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

บทย่อ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนความกตัญญูของนักเรียนก่อนและหลังการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนความกตัญญูของนักเรียนที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และไม่ได้รับการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนมีคะแนนความกตัญญูสูงขึ้น หลังจากการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
2. นักเรียนที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีคะแนนความกตัญญู สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย ในปีการศึกษา 2546 จำนวน 337 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย ในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2546 ที่มีความกตัญญูต่ำกว่าเปอร์เซนไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 56 คน หลังจากนั้นจึงได้สุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sample) โดยวิธีจับฉลาก ได้จำนวน 40 คนและใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับฉลากอีกครั้ง เพื่อแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจำนวนกลุ่มละ 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แบบวัดความกตัญญูกตเวที
2. โปรแกรมการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

วิธีดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการทดลองเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นก่อนการทดลอง ทำการทดสอบก่อนการทดลอง โดยการให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตอบแบบสอบถาม แล้วเก็บไว้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง(Prettest)
2. ขั้นทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้ กลุ่มทดลองผู้วิจัยให้การเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ตามโปรแกรมที่สร้างขึ้นทั้งหมด 12 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที เป็นเวลา 6 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้งการดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยจะใช้เวลาหลังเลิกเรียนในวันอังคาร และวันพฤหัสบดี เวลา 16.00 – 16.50 น. ระหว่างวันที่ 27 มกราคม – 4 มีนาคม 2547 ครั้งที่ 1, 2 เป็นการปฐมนิเทศและปัจฉินิเทศ ครั้งที่ 2- 11 ใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ สถานที่ทดลอง คือห้อง 342 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย
3. ขั้นหลังการทดลอง เมื่อสิ้นสุดการทดลองให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตอบแบบสอบถามความกตัญญูอีกครั้งหนึ่งแล้วเก็บไว้เป็นคะแนนหลังการทดลอง(Posttest)
4. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบทั้งสองครั้ง ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมาวิเคราะห์ข้อมูล ตามวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1.เปรียบเทียบคะแนนความกตัญญูของนักเรียนก่อนและหลังการใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
- 2.เปรียบเทียบคะแนนความกตัญญูของนักเรียนที่ได้รับโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และไม่ได้รับโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาพบว่า

- 1.นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีคะแนนความกตัญญูสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
- 2.นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีคะแนนความกตัญญูสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความกตัญญูของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัยปีการศึกษา 2546 ปรากฏผลดังนี้

- 1.นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีคะแนนความกตัญญูสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 แสดงว่ากิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์สามารถนำมาใช้

พัฒนาความกตัญญูของนักเรียนได้ ทั้งนี้เพราะกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เป็นกระบวนการที่ทำให้บุคคลมีโอกาสรวมกันเป็นกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาหรือทำอย่างใดอย่างหนึ่งโดยมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน ดังที่ คมเพชร จิตรสกุล (2530:137)กล่าวไว้ว่า กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เป็นวิธีการที่ดีในการนำไปพัฒนาบุคคลและกลุ่ม เพราะเป็นการให้ประสบการณ์ตรง เป็นการเรียนรู้โดยการปฏิบัติ สามารถช่วยให้ผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความซาบซึ้งและพอใจที่จะเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงตนเอง ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิริยาภรณ์ ชัยชลทรัพย์ (2525:72)ที่ได้ศึกษาผลของการสอนความกตัญญูแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาแตกต่างกัน โดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์ โดยกลุ่มทดลองได้รับการฝึกโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนโดยวิธีธรรมดา ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มที่ได้รับการฝึกโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีความรู้ ความเข้าใจสูงกว่ากลุ่มควบคุมได้รับการสอนโดยวิธีธรรมดา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ลาวัณย์ มหาทุมะรัตน์ (2529:52)ที่ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในการพัฒนานุสัยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีศักดิ์สุวรรณวิทยา จังหวัดสิงห์บุรี โดยกลุ่มทดลองได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการใช้ข้อสนเทศ ผลการศึกษา พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีการพัฒนานุสัยสัมพันธ์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของเยาวภา กันทรวิยากุล (2530:39)ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนในห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนป่าโมกข์วิทยาภูมิ จังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภูมิรินทร์ อ่อนละมุล (2538:43-44) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนโสภณศิริราษฎร์ อำเภอดงเพรง จังหวัดราชบุรี พบว่า หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์นักเรียนที่มีพฤติกรรมแบบหลีกเลี่ยงนี้มีพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนเหมาะสมขึ้นมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความสนใจ และมีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนกล้าแสดงออก และสนุกสนาน ทำให้การดำเนินกิจกรรมในแต่ละครั้งเป็นไปด้วยความเป็นกันเอง และราบรื่น นักเรียนจึงสามารถเรียนรู้ได้รวดเร็วสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ในแต่ละครั้งไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้เหมาะสม

จากผลการศึกษาครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เป็นวิธีที่สามารถใช้พัฒนาความกตัญญูของนักเรียนให้มากขึ้นได้

2. นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีความกตัญญูสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 แสดงว่าการที่นักเรียนได้ฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์นั้น ทำให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ส่งผลให้รู้จักซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะได้มีโอกาสวิเคราะห์ประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้หลังจากฝึกกิจกรรม ซึ่งทำให้เกิดแนวคิดเกี่ยวกับตนเอง มีความเข้าใจในสิ่งที่ได้เรียนรู้ ละจดจำได้ดี พร้อมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของบุญศรี จิงธนาเจริญเลิศ (2530:46) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ แสดงให้เห็นว่าการใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีการปรับตัวกับเพื่อนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จริยา วิไลวรรณ (2532:90) ที่ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อเจตคติต่อการเรียนวิชาพลศึกษาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพลศึกษา จังหวัดลำปาง พบว่า กลุ่มทดลองซึ่งได้รับการใช้กิจกรรมกลุ่มมีเจตคติต่อการเรียนวิชาพลศึกษาดีขึ้นกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรณพร โรจน์สัญญากุล (2538:50) ที่ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี วชิระ กรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มทดลองซึ่งได้รับการใช้กิจกรรมมีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยให้นักเรียนมีความกตัญญูของนักเรียนสูงขึ้นกว่าเดิม ทั้งนี้เพราะการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคเหล่านี้มีวิธีการดำเนินการ 4 ขั้นตอนคือ ขั้นการมีส่วนร่วม ขั้นวิเคราะห์ ขั้นประยุกต์หลักการ และขั้นประเมินผล ทุกขั้นตอนนักเรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ทำให้นักเรียนได้วิเคราะห์ และสรุปสิ่งที่เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถนำไปประยุกต์ ปรับเพิ่มพัฒนาการด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ และด้านสังคม นอกจากนี้ผู้วิจัยได้พบความแตกต่างของนักเรียนได้อย่างชัดเจนกล่าวคือ นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีความกระตือรือร้นของตนเอง สนใจ ใส่ใจ เข้าใจ และเอาใจใส่ รู้จักวิเคราะห์ปัญหา เรียนรู้การทำงานอย่างมีแบบแผน เรียนรู้เพื่อเลือกสิ่งที่เรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม และเห็นคุณค่า และได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนพฤติกรรมใหม่ ๆ ที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของตนเองได้มากยิ่งขึ้น

ผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่าการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์สามารถพัฒนาความกตัญญูได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์สามารถพัฒนาความกตัญญูของนักเรียนได้ ดังนั้นกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์จึงจะเป็นเครื่องมืออีกอย่างหนึ่งที่ ครู อาจารย์ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาความกตัญญูของนักเรียนให้เหมาะสม

1.2 ในการนำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ไปใช้นั้นควรมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน ผู้ดำเนินการควรเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เป็นอย่างดี รวมทั้งต้องเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะที่เอื้อให้การฝึกกิจกรรมกลุ่มสำเร็จตามจุดหมาย เช่น มีความเป็นกันเอง เข้าใจความรู้สึกของคนอื่นได้ดี มีความสามารถ

ในการวิเคราะห์เชื่อมโยงความคิด และสรุปความได้ดี เพื่อช่วยให้สมาชิกสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละครั้งได้ถูกต้องชัดเจน โดยการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์สามารถนำไปประยุกต์ใช้พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านอื่น ๆ ได้อีกด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทดลองการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์พัฒนาตัวแปรตามอื่น ๆ เช่น แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความเมตตากรุณา เป็นต้น

2.2 ควรนำเทคนิคอื่นไปพัฒนาความกตัญญู เช่น บทบาทสมมติ เป็นต้น

2.3 ควรนำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ไปพัฒนาความกตัญญูกับนักเรียนในระดับอื่น ๆ เช่น ระดับประถมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับอุดมศึกษา เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ .(2527) .จิตวิทยาสังคม .กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กรมการศาสนา , กองวัฒนธรรม .(2521). ศีลธรรมและวัฒนธรรมไทย .กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ , กรมวิชาการ .(2523) แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย .โรงพิมพ์ศาสนา.
- , กรมวิชาการ. (2523). แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ฉบับทดลอง
- คมเพชร ฉัตรศุภกุล . (2522). กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน .กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แสงรุ่งการพิมพ์.
- (2530) .กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน .กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- คำพ่อสอน : ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน .(2543).มูลนิธิโตโยต้าประเทศไทยและมูลนิธิสตรี-สฤณจิตวงศ์.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพ ฯ
- จริยา วิไลวรรณ . (2532). ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อเจตคติต่อการเรียนวิชาพลศึกษาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพลศึกษา จังหวัดลำปาง . ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) . กรุงเทพฯ :บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .ถ่ายเอกสาร
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน .(2524).จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา .กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน .(2527).สรุปคำบรรยายเรื่อง โครงการพัฒนาทัศนคติและจริยธรรมของข้าราชการสถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน. กรุงเทพฯ :สำนักงานข้าราชการพลเรือน
- ฉลวยศรี มีใจเย็น (2526). การทดลองใช้การแสดงบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความกตัญญู กตเวทิตะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในเขตกรุงเทพมหานคร . ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร
- ฉวี นาคสินธ์ .(2525). การทดลองสอนความรักชาติแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาต่างกันโดยวิธีต่างกันโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) .กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายสำเนา
- ฉันทนา ภาคบงกช .(2517). การสอนสังคมศึกษาหน่วย"วันสำคัญของชาติ" ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ .วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ประถมศึกษา) .กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- ชวลี นาคทัต . (2524) .อิทธิพลของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศีลธรรมและความมีวินัยแห่งตน . ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .
- ทศพร มณีศรีขำ .(2539).กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการพัฒนาสำหรับครู .กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยาการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .

- ทวีศักดิ์ จงประดับเกียรติ.(2533). การสร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความกตัญญูทดแทนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่6 . ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา) .กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร
- ทิพย์สุดา นิลสินธุ .(2522).ความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางจริยธรรมกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร . ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่) .กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร
- ทิพย์รัตน์ บรรจงเขียน.(2525). การทดลองสอนความซื่อสัตย์แก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาต่างกันโดยวิธีต่างกันโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร
- ทิตนา แคมมณี .(2522) กลุ่มสัมพันธ์ :ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1 . กรุงเทพฯ :บูรณาศิลป์การพิมพ์.
- บุญยงค์ นิสรวาณิชย์.(2525). การทดลองสอนความมีระเบียบวินัยแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาต่างกันโดยวิธีต่างกันโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ และคนอื่น ๆ (2530). การติดตามประเมินผลโครงการการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องพัฒนาตนเองของมหาวิทยาลัยมหิดล .กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญศรี จิงธนาเจริญเลิศ . (2530) . ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) . กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .ถ่ายเอกสาร.
- พุทธทาสภิกขุ ,พระธรรมโกศาจารย์ (2546). เอกสารเนื่องในงานทศวรรษแห่งการจากไปของท่านพุทธทาส. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุภาพใจ.
- พวงแก้ว เนตรโอภารักษ์. (2533). ผลการใช้กิจกรรมที่มีต่อความร่วมมือในการอภิปรายกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านลานแหลม จังหวัดนครปฐม .ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) .กรุงเทพฯ :บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .ถ่ายเอกสาร.
- พวงพันธ์ ยศสระ .(2542) .การเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบกับการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ กรุงเทพมหานคร . ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) .กรุงเทพฯ :บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .ถ่ายเอกสาร.
- พรพิมล หาญกล้า .(2537) . ผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อความกตัญญูทดแทน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนราชวินิต กรุงเทพมหานคร . ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .ถ่ายเอกสาร.
- พิจิตรา พงษ์จันดากร . (2537) . การทดลองสอนความรับผิดชอบแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาต่างกันโดยวิธีต่างกันโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.

- ภูมิทร์ อ่อนละมูล .(2538) .ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนโสภณศิริราษฎร์ อำเภอดงหลวง จังหวัดราชบุรี .
ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว) .กรุงเทพฯ :บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .ถ่ายเอกสาร.
- เมธี โพธิพัฒน์. (2523) .ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ และความซื่อสัตย์ของเด็กไทย. ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) .กรุงเทพฯ :บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .ถ่ายเอกสาร.
- เยาวภา กันทรวิชัยกุล . (2530). ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนในห้องเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนป่าโมกษวิทยามูลี จังหวัดอ่างทอง.ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) .กรุงเทพฯ :บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .
ถ่ายเอกสาร.
- รุ่ง แก้วแดง .(2543) .พฤติกรรมการศึกษาไทย .กรุงเทพฯ : มติชน.
- ลาวัญญ์ มหาทุมะรัตน์. (2529) .ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนามุขยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. โรงเรียนศรีศักดิ์สุวรรณวิทยา จังหวัดสิงห์บุรี. ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) .กรุงเทพฯ :บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .ถ่ายเอกสาร.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา.กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น
- ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี .(2524). ครอบครัวยุคใหม่กับการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางจิตใจของไทย. รายงานการวิจัยฉบับที่ 25 . กรุงเทพฯ :สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรรณพร โรจน์สัญญากุล . (2538). ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี วชิระ กรุงเทพมหานคร . ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) .กรุงเทพฯ :บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .
ถ่ายเอกสาร.
- วศินี มุกตอกไม้ .(2541). การเปรียบเทียบผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มและการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบึงบา อำเภอนองเสือ จังหวัดปทุมธานี .ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) .
กรุงเทพฯ :บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .ถ่ายเอกสาร.
- วิโรจน์ สารัตถะ .(2532). อนาคตทางการศึกษา (แนวคิด ทฤษฎี และบทวิเคราะห์) .กรุงเทพฯ : อักษราการพิมพ์ จำกัด.
- วิริยาภรณ์ ชัยชลทรัพย์ . (2525) .การทดลองสอนความกตัญญูแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาต่างกันโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์ . ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) .
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร

- วันชัย มีกลาง . (2530). ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติ ความรู้ ความเข้าใจ การปฏิบัติตามและการได้รับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาของนิสิตระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ วท.ม.(การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์) . กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- ศุภาวดี บุญญวงศ์ .(2527) .กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน.สงขลา : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยา การศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา .
- ศศิธร บรรลือสินธุ์ .(2530).ศึกษาผลการใช้ตัวแบบที่มีต่อคุณธรรมด้านความกตัญญูทวดเทวี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาลท่าอิฐ จังหวัดอุตรดิตถ์ .ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) .กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .ถ่ายเอกสาร
- ศิริณา จามรมาน .(2525).. การทดลองสอนความยุติธรรมแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาต่างกันโดยวิธีต่างกันโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย. (2520) .”แนวการสอนจริยศึกษาเรื่องความกตัญญูทวดเทวี”. คู่มือครูจริยศึกษาภาคปฏิบัติ เรื่องแนวการสอนจริยศึกษา .กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์สภาสังคมสงเคราะห์.
- สมชาย พุ่มพิมล . (2525) . การทดลองสอนความเมตตากรุณาแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาต่างกันโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์ . ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) .กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร
- สมพร พลอยงาม . (2525) . การทดลองสอนความเชื่อมั่นในตนเองแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาต่างกันโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์ . ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร .
- สมุน อมรวิวัฒน์ .(2505). การใช้สิ่งแวดล้อมในการสอนศีลธรรม . กรุงเทพฯ: ศูนย์การศึกษา .
- สวนา พรพัฒน์กล (2525) .เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องการแนะแนวในโรงเรียนของสำนักงานการศึกษาของเอกชน ในวันที่ 23 มีนาคม 2525.
- สิริวรรณ จันทะสานนท์ . (2541) . ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์ สีลม กรุงเทพมหานคร.ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) .กรุงเทพฯ :บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .ถ่ายเอกสาร.
- สุชีรา บุญทัน. (2541).ปัจจัยบางประการของครอบครัวที่สัมพันธ์กับจริยธรรมด้านความกตัญญูทวดเทวี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดขอนแก่น. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา) มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.ถ่ายเอกสาร.
- สุภาพรรณ พวงจันเพชร . (2519) . การเปรียบเทียบผลการสอนวิชาศีลธรรมหน่วย”คุณธรรมเสริมสร้างลักษณะนิสัย” โดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และวิธีการสอนแบบธรรมดา ในชั้นประถมศึกษา

- ปีที่หก . วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การประถมศึกษา) .กรุงเทพฯ :บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.ถ่ายเอกสาร.
- สุนทรีย์ โคมิน และสนธิ สมักรการ . (2522) . *ค่านิยมและระบบค่านิยมไทย :เครื่องมือในการสำรวจวัด* สำนักวิจัย .กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สำเนียง เพชรจอม (2525) . *การทดลองสอนความสุภาพอ่อนน้อมแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาต่างกันโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์* . วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- สุพจน์ แก้วกล้า . (2534) . *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3ที่ได้รับการสนับสนุนเสริมโดยใช้ชุดการสอนมินิคอร์ส* . วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา) .กรุงเทพฯ :บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .ถ่ายเอกสาร.
- อดิศักดิ์ ทองบุญ .(2522) . “การสอนจริยศึกษาแก่เด็ก” *คุรุปริทัศน์ ฉบับความรู้เกี่ยวกับเด็ก* .
- อัจฉรา จตุรพิชพร .(2523).*การใช้วิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ในการสอนจริยธรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6* . วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.ถ่ายเอกสาร.
- Allport,G.W. and J.M. Ross .(1997). “Personal Religions Orientation and Prejudice,” *Journal of Personality and Social Psychology*.5(4) .
- Baldwin , Alfred L. (1998).*Theories of Child Development*. New York , John Wiley & Sons,Inc.,
- Brown ,Roger .(1995). *Social Psychology* .New York :Free Press.
- Bergman ,R. (2001). “*Ethics Concepts and Practice*,” Intl Rev .USA.
- Christians,Clifford G., Fackler, Mark.& Rotzoll, Kim B. (1995). *Media Ethics & Cases Moral Reasoning*.4th ed. New York :Longman Publishers USA.
- Harrold ,Kenneth ,F.(2001) .”*Evaluation and Research in Group Dynamics in Educational and Psychological Measurement*”.3rd ed. New York :prentice –Hall.
- Huasman ,M.L. (1979).”*Development of Moral Thought ,Feeling and Behavior* .” American Psychologist. USA.
- Immanuel,Kant.(1999).*Fundamental Principle of the Metaphysics of Morals* . New York:The Little Library Arts .USA.
- Roger , Carl R. (2002) .*Psychotherapy and Personality Change*. Chicago:University of Chicago Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
โปรแกรมการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

โปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
1	ปฐมนิเทศ	ก้าวแรกกับเพื่อนใหม่	1.เพื่อให้ นักเรียนกับผู้ วิจัยและนัก เรียนได้รู้จักกัน มากขึ้นเป็นการ สร้างบรรยากาศ ความเป็น กันเองและ ความคุ้นเคย ภายในกลุ่ม 2.เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจวิธี ดำเนินการของ กิจกรรมกลุ่ม สัมพันธ์จุด มุ่ง หมายของการ ใช้กิจกรรมกลุ่ม ตลอดจนช่วง ระยะเวลา จำ นวนครั้ง และ สถานที่ ที่ใช้ใน การจัดกิจกรรม กลุ่ม 3.เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจ จุดมุ่งหมายของ การพัฒนา ความกตัญญู โดยใช้กิจกรรม กลุ่มสัมพันธ์	1. ผู้วิจัยแนะนำตนเอง และให้นักเรียนหยิบ บัตรคำคนละ 1 ใบซึ่งบัตรคำประกอบ ไปด้วยบัตรคำที่เขียนชื่อสัตว์หรือบัตรคำ ที่เขียนถึงกิจกรรมของสัตว์แต่ละประเภท 2. ให้นักเรียนจับคู่บัตรคำระหว่างชื่อสัตว์ และชื่อลักษณะกิจกรรมของสัตว์แต่ละประเภท เช่น นกคู่กับบิน สุนัขคู่กับเห่า 3. กำหนด 5 นาที ให้นักเรียนพูดคุย ซักถามข้อมูลส่วนตัวซึ่งกันและกัน 4. ให้นักเรียนแต่ละคนผลัดกันแนะนำ เพื่อนที่เป็นคู่ของตนให้นักเรียนคนอื่น ๆ รู้จักด้วย 5. ให้นักเรียนช่วยกันสรุปจุดมุ่งหมายของ กิจกรรมนี้ และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมว่ากิจกรรมนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนได้ทำความรู้จักซึ่ง กันและกัน 6.ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมาย ตลอดจนวิธีการและ หน้าที่ของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม 7.ผู้วิจัยนัดหมายเกี่ยวกับวัน เวลา และสถานที่ ที่จะพบกันเพื่อเข้าร่วม กิจกรรมกลุ่มในครั้งต่อไป	1.บัตรคำ 2.ตาราง การเข้าร่วม กิจกรรม กลุ่มสัมพันธ์

โปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
2	ความกตัญญูต่อบุคคล	ดวงใจพ่อแม่	1.นักเรียนสามารถอธิบายความหมายของความกตัญญูได้ 2.นักเรียนสามารถเข้าใจ รับรู้ และสำนึกถึงบุญคุณของพ่อแม่ได้	ตั้งแต่ครั้งที่ 2-11 ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามขั้นตอนดังนี้ <u>1. ขั้นการมีส่วนร่วม</u> ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนพร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มในแต่ละครั้ง ซึ่งนักเรียนแต่ละคนมีส่วนร่วมในการแสดงบทบาทในแต่ละกิจกรรม โดยผู้วิจัยคอยให้คำแนะนำ และสร้างบรรยากาศ <u>2.ขั้นวิเคราะห์</u> ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้หลังร่วมกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนมีความรู้กว้างขวางขึ้น ตลอดจนช่วยให้นักเรียนรู้จักตนเองดีขึ้น <u>3. ขั้นประยุกต์หลักการ</u> ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ จากการร่วมกิจกรรมกลุ่ม ตลอดจนแนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นภายในกลุ่ม แล้วสรุปเป็นหลักการของตนเอง เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม <u>4.ขั้นประเมินผล</u> นักเรียนร่วมกันประเมินการเรียนรู้ของตนเองและของกลุ่ม	เอกสารเนื้อหาความกตัญญูเรื่อง "ดวงใจพ่อแม่"

โปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
3	ความกตัญญูด้านสถาบัน	โรงเรียนในฝัน	1.นักเรียนสามารถเข้าใจรับรู้และนึกถึงการมีส่วนร่วมของกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนนักเรียนสามารถบอกวิธีปฏิบัติเพื่อแสดงความกตัญญูในสถานภาพของนักเรียนได้		เอกสารเรื่องโรงเรียนในฝัน
4	ความกตัญญูต่อสิ่งแวดล้อม	ธรรมชาติกับตัวฉัน	เพื่อพัฒนาความกตัญญูต่อสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติรอบตัวเรา		เอกสารเรื่องธรรมชาติกับตัวฉัน
5	ความกตัญญูจากใจหนึ่งถึงอีกใจ	จากวันนั้นถึงวันนี้	เพื่อพัฒนาความกตัญญูโดยเริ่มต้นจากประสบการณ์ของตนเอง ทั้งส่วนที่แสดงออกอย่างถูกต้องและไม่ถูกต้อง		เอกสารเรื่องจากวันนั้นถึงวันนี้
6	การนำความกตัญญูไปปฏิบัติ	ของขวัญจากกาลเวลา	เพื่อพัฒนาความกตัญญูในด้านการประยุกต์ใช้		เอกสารเรื่องของขวัญจากกาลเวลา

โปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
7	การรับรู้ตัวแบบทางด้านความกตัญญู	กว่าจะได้แทนคุณ	เพื่อพัฒนาความกตัญญูจากการรับรู้ตัวแบบในสังคม		เอกสาร กว่าจะได้แทนคุณ
8	ความกตัญญูเป็นเครื่องหมายของคนดี	คำพ่อสอน	เพื่อพัฒนาความกตัญญูด้านบุคคลสถาบันและสิ่งแวดล้อม		เอกสารพระบรมราชโองการพระบาทสมเด็จพระเด็จพระเจ้าอยู่หัว (จากหนังสือชุดคำพ่อสอน)
9	กตัญญูต่อครูบาอาจารย์	กตัญญูตา สักการะพระคุณครู	เพื่อพัฒนาความกตัญญูต่อคุณครูอาจารย์ ผู้สอน และถ่ายทอดความรู้		เอกสารเกี่ยวกับสถานการณ์จำลองเรื่องกตัญญูตา สักการะ
10	กตัญญูต่อทรัพยากรธรรมชาติในการใช้ประโยชน์	อยู่อย่างต่ำกระทำอย่างสูง	เพื่อพัฒนาความกตัญญูต่อทรัพยากรธรรมชาติในการใช้ประโยชน์		เอกสารเกี่ยวกับการอยู่อย่างต่ำและกระทำอย่างสูง

โปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
11	กตัญญูคือหัวใจของความเป็นมนุษย์	โลกรอดเพราะกตัญญู	พัฒนา เชื่อมโยงคุณค่าของความกตัญญูทั้งด้านบุคคลสถาบันและสิ่งแวดล้อม		เอกสารโลกรอดเพราะกตัญญูของพุทธทาสภิกขุ
12	ปัจฉิมนิเทศ		1.เพื่อให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ 2.เพื่อให้นักเรียนได้สรุปบทวนถึงวิธีการพัฒนาความกตัญญูเพื่อเป็นแนวทางไปปฏิบัติต่อไป	1.ผู้วิจัยซักถามนักเรียนถึงประสบการณ์ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ 2. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับการพัฒนาความกตัญญู 3. ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณนักเรียนและกล่าวปิดการทดลอง	

หมายเหตุ : การทดลองแต่ละครั้งใช้เวลา 50 นาที

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ครั้งที่ 1

ชื่อเรื่อง	ปฐมนิเทศ
ชื่อกิจกรรม	ก้าวแรก กับเพื่อนใหม่
วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้นักเรียนกับผู้วิจัยและนักเรียนได้รู้จักกันมากขึ้นเป็นการสร้างบรรยากาศความเป็นกันเองและความคุ้นเคยภายในกลุ่ม 2. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจวิธีดำเนินการของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ จุดมุ่งหมายของการใช้กิจกรรมกลุ่ม ตลอดจนช่วงระยะเวลา จำนวนครั้ง และสถานที่ ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมกลุ่ม 3. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจจุดมุ่งหมายของการพัฒนาความกตัญญู โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

เวลา 50 นาที

- อุปกรณ์
- บัตรคำชื่อสัตว์
 - บัตรคำลักษณะกิจกรรมของสัตว์

วิธีดำเนินการ

- ผู้วิจัยแนะนำตนเอง และให้นักเรียนหยิบบัตรคำคนละ 1 ใบซึ่งบัตรคำประกอบไปด้วยบัตรคำที่เขียนชื่อสัตว์หรือบัตรคำที่เขียนถึงกิจกรรมของสัตว์แต่ละประเภท
- ให้นักเรียนจับคู่บัตรคำระหว่างชื่อสัตว์และชื่อลักษณะกิจกรรมของสัตว์แต่ละประเภทเช่น นก คู่กับ บิน สุนัข คู่กับ เหา เป็นต้น
- กำหนด 5 นาที ให้นักเรียนพูดคุยซักถามข้อมูลส่วนตัวซึ่งกันและกัน
- ให้นักเรียนแต่ละคนผลัดกันแนะนำเพื่อนที่เป็นคู่ของตนให้นักเรียนคนอื่น ๆ รู้จักด้วย
- ให้นักเรียนช่วยกันสรุปจุดมุ่งหมายของกิจกรรมนี้ และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมว่ากิจกรรมนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนได้ทำความรู้จักซึ่งกันและกัน
- ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมาย ตลอดจนวิธีการและหน้าที่ของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม
- ผู้วิจัยนัดหมายเกี่ยวกับวัน เวลา และสถานที่ ที่จะพบกันเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในครั้งต่อไป

การประเมินผล

- สังเกตจากการร่วมมือทำกิจกรรม
- สังเกตจากการอภิปราย ซักถาม และการสรุปของนักเรียน

ชื่อสัตว์และกิจกรรมของสัตว์

ลำดับที่	ชื่อสัตว์	กิจกรรมของสัตว์
1	สุนัข	เห่า
2	นก	บิน
3	ไก่	ขัน
4	ปลา	ว่ายน้ำ
5	ลิง	ปีนต้นไม้
6	หมู	กินจุ
7	ผีเสื้อ	ดูดเกสร
8	ผึ้ง	ต่อย
9	กระบือ	ไถนา
10	เต่า	คลานช้า
11	งู	เลื้อย
12	แมงมุม	ชักใย
13	วัว	รีดนม
14	งูเห่า	แผ่แม่เบี้ย
15	เสือ	คำราม
16	แมลงวัน	ตอม
17	ไส้เดือน	ไช
18	ช้าง	ลากซุง
19	หมีแพนด้า	กินใบไผ่
20	ม้า	วิ่งเร็ว

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
ครั้งที่ 2

ชื่อเรื่อง ความกตัญญูต่อบุคคล

ชื่อกิจกรรม ดวงใจพ่อแม่

- วัตถุประสงค์
- 1.นักเรียนสามารถอธิบายความหมายของความกตัญญูได้
 - 2. นักเรียนสามารถเข้าใจ รับรู้ และสำนึกบุญคุณของพ่อแม่ได้
 - 3.เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจจุดมุ่งหมายของการพัฒนาความกตัญญู โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

เวลา 50 นาที

อุปกรณ์ เอกสารเรื่อง ดวงใจพ่อแม่

วิธีดำเนินการ

1.ขั้นการมีส่วนร่วม

- 1.1ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน และอธิบายกิจกรรมที่จะเข้าร่วมปฏิบัติในครั้งนี้
- 1.2แจกเอกสารเรื่อง “โรงเรียนชีวิต” เพื่อให้ นักเรียนร่วมกันปรึกษาและแสดงความคิดเห็น

2.ขั้นวิเคราะห์

- 2.1 นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายตามหัวข้อต่อไปนี้
 - 2.1.1 นักเรียนคิดว่าบิดามารดาให้กับอะไรกับตัวเองบ้าง
 - 2.1.2 เราควรจะต้องปฏิบัติตัวอย่างไร เมื่ออยู่กับบิดามารดา
 - 2.1.3 ถ้ามีผู้ประพฤติดนไม่ดีต่อบิดา มารดา นักเรียนจะอย่างไร
- 2.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและให้ข้อเสนอแนะกับนักเรียน

3. ขั้นประยุกต์หลักการ

- 3.1นักเรียนรวบรวมแนวความคิดจากการอภิปรายกลุ่มและจากการสรุปของผู้วิจัยไปใช้ใน

ชีวิตประจำวัน

- 3.2 ผู้วิจัยสรุปกิจกรรมและประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรม

4. ขั้นประเมินผล

- 4.1 นักเรียนร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
- 4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะกับสมาชิกคนอื่น ๆในกลุ่ม

การประเมินผล

- 1.สังเกตจากการร่วมมือทำกิจกรรม
- 2.สังเกตจากการอภิปราย ชักถาม และการสรุปของนักเรียน

“ดวงใจพ่อแม่”

คนเราทุกคนล้วนมีพ่อแม่ หากแต่หลายครั้งเราอาจได้ยินหลายคนบ่นถึง “การเป็นคนไม่มีพ่อแม่” ทั้งๆที่จริงๆ แล้ว “เราทุกคนมีพ่อแม่” มีในความหมายที่เป็นผู้ให้กำเนิด เป็นอันดับแรก ซึ่งต้องเป็นการรวมตัวกันทางชีววิทยา เพื่อให้เกิด “ชีวิต” ของเราของทั้งพ่อและแม่ จะเป็นเพียงฝ่ายใดฝ่ายเดียวไม่ได้

ดังนั้นการสรุปว่า “เราทุกคนมีพ่อแม่” จึงไม่เป็นสิ่งที่ผิดแต่อย่างใด คือ เราต้องมีพ่อแม่เป็นผู้ให้กำเนิด จึงจะเกิดเป็นตัวเราได้ นอกจากนี้ ในความเป็นตัวเรา ในตอนแรกเริ่มดำเนินชีวิตนั้น ก็ได้พ่อแม่ที่ช่วยเหลือ ประคบประหงม เลี้ยงดู อาหาร ห่วงหา ป้อนข้าว ป้อนน้ำ อยู่มิได้ขาด จึงได้เติบโตและมีชีวิตที่ผ่านพ้นช่วงวัยมาได้อย่างอยู่รอดปลอดภัย

หากสังเกตสิ่งมีชีวิตในธรรมชาติ จำนวนมากที่เมื่อแรกคลอด สามารถดำรงคงตัวให้ตั้งอยู่ได้ แล้วใช้เวลาเพียงไม่นาน ก็สามารถ “หากิน” ได้เอง แล้ว บางกรณี เพียงแค่คลอด ไม่เกินชั่วโมง ก็สามารถยืนได้ด้วยตนเองแล้ว เช่น ช้าง ม้า วัว เป็นต้น โดยการดูแลเอาใจใส่ของสัตว์นั้นเป็นไปตามสัญชาตญาณของมันเป็นส่วนใหญ่ จะให้มีความรักลึกซึ้งถึงขนาดต้องอบรมสั่งสอน หรือให้การศึกษาแก่นั้น อาจจะเป็นเรื่องที่สัตว์ส่วนใหญ่ไม่จำเป็นนัก เพราะธรรมชาติของชีวิต ย่อมสร้างสิ่งที่เป็น “หัวใจ” สำคัญของชีวิตนั้นๆ ไว้ดีแล้ว เหมาะแก่การดำรงเผ่าพันธุ์ของมันอย่างต่อเนื่อง มีระบบ และวิวัฒนาการได้

“มนุษย์” ก็นับเป็นสิ่งมีชีวิตชนิดหนึ่งในธรรมชาติ ที่ถือกำเนิดจากกรรมมารดา อาศัยการดูแลเอาใจใส่ จากบิดา เพื่อให้หน้าตาชีวิตตนเองให้รอด พ้นวัยวิกฤตต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว เพราะมนุษย์ต่างจากสัตว์แทบทุกชนิด ที่ต้องใช้เวลาเป็นปี ๆ ในการบ่มเลี้ยง ดูแล ถึงจะพอพึ่งพาตนเองได้ และการดูแลนั้นๆ ก็มีใช้สัปดาห์ให้อาหาร ครบเวลา ผลัดผ้าเปลี่ยนเสื้อผ้าให้แต่พอหายชื้นเท่านั้นและ ไขว่หาพอกินร้อน เดือนหนาว ก็สามารถผลิตขนออกมาปกคลุมตนเองให้บรรเทาหนาว หรือสลับขนทิ้งเพื่อคลายร้อนได้ด้วยตนเอง แต่ต้องอาศัยการเลี้ยงดู และ เป็นการดูแล เอา “ใจ” ใส่ ด้วย

“มนุษย์” จึงให้ความสำคัญ กับชีวิต มากกว่าอื่นๆ ใด โดยเฉพาะ เมื่อมนุษย์มีสถานภาพเป็น “พ่อแม่” ชีวิตของมนุษย์คู่ นั้น ก็ต้องทำหน้าที่ โอบอุ้ม และให้ความอบอุ่น กับ ชีวิตใหม่ ที่คล้ายจะเป็นผลิตผล ของความรัก และการดูแลซึ่งกันและกัน ในคำที่เราทุกคนรู้จักกันว่า “ลูก”

“ลูก” ของพ่อแม่ทุกคน มีความหมายเสมอ อย่างน้อย ก็เป็น “พยานรัก” ที่คนทั้งคู่ได้ตั้งใจ และเต็มใจให้กำเนิดขึ้น (กล่าวถึง จำเพาะ พ่อแม่ที่ของมนุษย์เท่านั้น) โดยเมื่อเกิดขึ้นแล้ว การดูแลเลี้ยงดู อบรมบ่มสอน ก็เป็นภาระงานหลัก หนัก และเหนียว แต่ก็ถูกแทนที่ด้วย ความรักอย่างเมตตา ที่ปรารถนาให้ลูกได้เติบโตเป็นคนดี มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยพ่อแม่ส่วนมากมักทุ่มเทชีวิตและจิตใจเพื่อให้ลูก ได้ดี มีหน้ามีตาดีกว่าตนเองเสมอ

ด้วยเหตุนี้ เราทุกคนจึงพึงตระหนัก และกำหนดรู้ไว้ในดวงใจเราให้แน่นมั่น และหนักแน่น ว่า เราทุกคน เป็นดัง “ดวงใจของพ่อแม่” ซึ่งจะไม่มีสิ่งใดที่เป็นภาระแทนคุณ ได้ดีกว่า การรู้จัก “กตัญญู” คือ ความรู้สึกสำนึกในบุญคุณ หรือความดีของท่านทั้งสอง ที่ให้กำเนิด เลี้ยงดู และให้เราได้มีอนาคตสดใส

ความกตัญญู จึงเป็นสิ่งที่แทนใจ พ่อแม่ได้ดีที่สุด เพราะไม่มีสิ่งใดจะดีไปกว่า การมีลูกที่รู้จัก กตัญญูกตเวทิต่อ พ่อและแม่ได้เลย

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ครั้งที่ 3

ชื่อเรื่อง ความกตัญญูต่อสถาบัน คือ โรงเรียน

ชื่อกิจกรรม โรงเรียนในฝัน

- วัตถุประสงค์
1. นักเรียนสามารถเข้าใจ รับรู้ และนึกถึงการมีส่วนร่วมของกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน
 2. นักเรียนสามารถบอกวิธีปฏิบัติเพื่อแสดงความกตัญญูในสถานภาพของนักเรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
 3. เพื่อพัฒนาความกตัญญูต่อโรงเรียน

เวลา 50 นาที

อุปกรณ์ เอกสารเรื่อง โรงเรียนในฝัน

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง 4 ชั้น ดังนี้

1. ขั้นการมีส่วนร่วม

- 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน และอธิบายกิจกรรมที่จะเข้าร่วมปฏิบัติในครั้งนี้
- 1.2 แบ่งนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน
- 1.3 แจกเอกสารเรื่อง “โรงเรียนชีวิต” เพื่อให้นักเรียนร่วมกันปรึกษาและแสดงความคิดเห็น

2. ขั้นวิเคราะห์

- 2.1 นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายตามหัวข้อต่อไปนี้
 - 2.1.1 นักเรียนคิดว่าโรงเรียนให้กับอะไรกับตัวเองบ้าง
 - 2.1.2 เราควรจะต้องปฏิบัติตัวอย่างไร เมื่ออยู่ในและนอกโรงเรียน
 - 2.1.3 ถ้ามีผู้ประพฤติตนไม่ดีในโรงเรียน นักเรียนจะอย่างไร

2.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและให้ข้อเสนอแนะกับนักเรียน

3. ขั้นประยุกต์หลักการ

- 3.1 นักเรียนรวบรวมแนวความคิดจากการอภิปรายกลุ่มและจากการสรุปของผู้วิจัยไปใช้ใน

ชีวิตประจำวัน

3.2 ผู้วิจัยสรุปกิจกรรมและประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรม

4. ขั้นประเมินผล

- 4.1 นักเรียนร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
- 4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

การประเมินผล

- 1.สังเกตจากการร่วมมือปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
- 2.สังเกตจากการอภิปราย การแสดงความคิดเห็นภายในกลุ่ม

“โรงเรียนในฝัน”

นายแดน เป็นนักเรียนคนหนึ่ง ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เช่นเดียวกับพวกเราทุกคน แต่ก่อนตอนเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นายแดนเรียนที่โรงเรียนที่มีแต่นักเรียนชาย หรือที่เรียกว่า “โรงเรียนชายล้วน” ทำให้นิสัยของนายแดนค่อนข้าง โผงผาง หยาบโลน และพูดจาขวานผ่าซาก คือไม่ค่อยสนใจใคร ไม่ให้ความร่วมมือกับกิจกรรมต่าง ๆ จนกระทั่งได้ย้ายมาเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้ ซึ่งมีทั้งนักเรียนชายและหญิง บ่อยครั้งที่นายแดนแสดงอาการหงุดหงิดง่าย โดยเฉพาะเมื่อต้องวางตัวต่อหน้าเพื่อนต่างเพศ นายบีม เป็นเพื่อนที่ใหม่สำหรับนายแดนแต่เป็นนักเรียนที่เก่าของที่นี่เพราะเรียนที่นี่ตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ 1 จึงพยายามจะช่วยปรับความรู้สึกของนายแดนให้สามารถปรับตัวได้ เพราะคิดว่านายแดน คงต้องใช้เวลาพอสมควร โดยนายบีมซึ่งเรียนดี และร่วมกิจกรรมของโรงเรียนเป็นประจำ มักชักชวนนายแดนให้ร่วมกิจกรรมด้วยเสมอ

ช่วงแรกนายแดนก็ให้ความสนใจ อยู่บ้าง เพราะแปลกใหม่และท้าทายดี แต่เมื่อนานวันเข้า นายแดนก็เริ่มท้อแท้ และวอยหนีกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนแทบทุกครั้ง จนนายบีมอดสงสัยไม่ได้ จึงถาม ได้ความว่า นายแดน เห็นว่า การที่ตนและเพื่อนเพียงไม่กี่คนพยายามทำอะไรให้โรงเรียนซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้สนใจ มีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่พวกตนพยายามทำอยู่นั้น เป็น “ความพยายามที่สูญเปล่า” จึงเลือกที่จะอยู่เฉย ๆ ปล่อยตัวเองให้เลยตามเลยดีกว่า “เหนื่อยเปล่า”

นายบีมจึงเล่าถึง “ความฝัน” ของเพื่อนของตนคนหนึ่ง ชื่อ “นายบิก” ซึ่งอยู่และเรียนที่นี่มาด้วยกัน แต่ต้องประสบอุบัติเหตุ มาเรียนไม่ได้อีกว่า “นายบิก เป็นคนชอบฝัน และมีจินตนาการดี ทุกๆครั้งที่นายบิก เห็น อะไรที่ไม่ดีเกิดขึ้นในโรงเรียน นายบิกจะรีบแก้ไข และทำให้ดีขึ้น นายบิกบอกกับพวกเราว่า --ความฝันเป็นสิ่งที่ทุกคนมีได้ แต่การทำฝันให้เป็นจริง เป็นสิ่งที่คนบางคนเท่านั้นที่มีได้ เพราะความฝันหากไม่เริ่มลงมือทำแล้ว วันข้างหน้าเราอาจหมดแม้โอกาสที่จะฝันก็ได้ และแม้ว่าความฝันจะเป็นความสุข แต่การที่ฝันนั้นเป็นจริงแล้ว เป็นความสุขยิ่งกว่า” นายบีมยังเล่าต่อให้นายแดนฟัง ถึงความฝันของนายบิกว่า อยากเห็นโรงเรียนของเรามีแต่สิ่งดีๆ นักเรียนเรียนดี ร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อกัน และต่อโรงเรียน เป็นเพื่อนที่ดีต่อกัน ไม่ทิ้งกันไป ไม่ว่าจะมีปัญหาขึ้น ก็จะจับมือกันไว้ เหมือนที่พวกเขาเคยได้ตกลงกันไว้ว่า “หากนายเจ็บ ฉันก็เจ็บด้วย”

หลังจากนั้นนายแดนก็เปลี่ยนเป็นคนใหม่ เข้าใจความหมายของ “ความฝัน” และ “การทำฝันให้เป็นจริง” ที่นายบิก บอกผ่านนายบีม มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกับ โรงเรียนซึ่งเป็นเสมือนบ้านหลังที่สอง ที่ให้ความรู้ ความคิด และเรื่องราวดีให้ได้จดจำกัน และกัน ซึ่งถ้าหากคนที่อยู่ในบ้านไม่ดูแลแล้วใครจะดูแลบ้านของเราได้อีก จริงไหม

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ครั้งที่ 4

ชื่อเรื่อง ความกตัญญูต่อสิ่งแวดล้อม

ชื่อกิจกรรม ธรรมชาติกับตัวฉัน

- วัตถุประสงค์
1. นักเรียนสามารถเข้าใจ รับรู้ และนึกถึงการมีส่วนร่วมของกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อม
 2. นักเรียนสามารถบอกวิธีปฏิบัติเพื่อแสดงความกตัญญูให้กับสิ่งแวดล้อมได้
 3. เพื่อพัฒนาความกตัญญูต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เวลา 50 นาที

อุปกรณ์ เอกสารเรื่อง ธรรมชาติกับตัวฉัน

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง 4 ชั้น ดังนี้

1.ชั้นการมีส่วนร่วม

- 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน และอธิบายกิจกรรมที่จะเข้าร่วมปฏิบัติในครั้งนี้
- 1.2 แบ่งนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน
- 1.3 แจกเอกสารเรื่อง “ธรรมชาติกับตัวฉัน” เพื่อให้นักเรียนร่วมกันปรึกษาและแสดงความคิดเห็น

คิดเห็น

2.ชั้นวิเคราะห์

- 2.1 นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายตามหัวข้อต่อไปนี้
 - 2.1.1 นักเรียนคิดว่าธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กับอะไรกับตัวเองบ้าง
 - 2.1.2 เราควรจะต้องปฏิบัติตัวอย่างไร กับธรรมชาติ
 - 2.1.3 ถ้ามีผู้ประพฤติดนไม่ดีต่อสิ่งแวดล้อม นักเรียนจะได้อย่างไร
- 2.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและให้ข้อเสนอแนะกับนักเรียน

3. ชั้นประยุกต์หลักการ

- 3.1 นักเรียนรวบรวมแนวความคิดจากการอภิปรายกลุ่มและจากการสรุปของผู้วิจัย ไปใช้ใน

ชีวิตประจำวัน

- 3.2 ผู้วิจัยสรุปกิจกรรมและประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรม

4. ชั้นประเมินผล

- 4.1 นักเรียนร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
- 4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

การประเมินผล

- 1.สังเกตจากการร่วมมือปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
- 2.สังเกตจากการอภิปราย การแสดงความคิดเห็นภายในกลุ่ม

"ธรรมชาติกับตัวฉัน"

ในวัยเด็ก เมื่อครั้งฉันยังเล็กอยู่นั้น คุณพ่อชอบพาฉันและครอบครัวของเราไปเที่ยวทะเล และถ้ามีเวลานานหน่อย คุณพ่อก็จะเลือกพาเราไปเที่ยวเกาะไกล ๆ ทางภาคใต้ เช่น เกาะสมุย หรือเกาะ พี พี เป็นต้น เพราะเราสามารถได้เล่นทั้งน้ำทะเลและป็นเขามองทิวทัศน์รอบ ๆ เกาะได้อีกด้วย ฉัน รู้สึกรัก และสนุกกับการอยู่กับธรรมชาติ จนหลายครั้งปล่อยตัวและหัวใจให้ล่องลอยไปกับลมทะเลที่พัดหวิว พลิ้วไหวในใจของฉันเสมือนว่า จะปลิวไปกับแรงลมเหล่านั้นให้ได้

หลายปีที่ผ่านมาเมื่อตัวฉันโตขึ้น งานก็เริ่มเยอะ ฉันเริ่มห่างหายจาก ธรรมชาติที่ครั้งหนึ่ง เคย แวดล้อมอยู่รอบตัวฉันแล้ว ส่วนหนึ่ง เพราะทุกครั้งเมื่อไปทะเล หรือป็นเขา จะเจอแต่คนเอาเหล่าไปเมา ตัวเองและคนอื่นก็เดือดร้อนจากเศษแก้วและขยะที่ทิ้งทับถมกันอยู่ตรงต้นน้ำ ทำลายทั้งแหล่งน้ำ และทิวทัศน์ที่เราเคยหลงใหลอย่างที่ไม่อยากกลับออกจากเกาะเลย ที่สำคัญ ขยะที่คนเหล่านั้นได้ฝากมัน ฝังลงไปในการรู้สึกของฉัน จน "ขยะด" ที่จะย่างก้าวเข้าไปใกล้ ธรรมชาติเหล่านั้นอีก แม้แต่เพียง ความคิด

ฉันรู้สึกตัวอีกที ฉันก็เริ่มห่างหายจากธรรมชาติที่ฉันรักมาเกือบ 7 ปี แล้ว เพราะพ่อของฉันจะ วางพาฉันไปเที่ยวก็เฉพาะวันหยุด ซึ่งส่วนใหญ่ ก็ต้องไปพบกับคนที่หยุดพร้อมกัน ชุมนุ่่นวายไปหมด ทั้งที่พักร้านอาหาร การขายของ ธรรมชาติ ที่รักของฉัน หลายที่ ถูกแทนที่ด้วยรอยขูด ขูด เพื่อสร้างเป็นตึก เป็นรีสอร์ท เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวทั้งไทยและเทศ ที่แห่แหนกันเข้ามา ประหนึ่งว่า ธรรมชาตินี้จะมีวัน ชำรุด

ฉันค้นพบตัวเองว่า ตัวฉันเองก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำร้ายธรรมชาติของฉันเหมือนกัน บางครั้งฉันไปเที่ยว ก็ มักนำอาหารไปทานด้วยเสมอ และบางทีก็เผลอวางลิ้ม หรือลิ้มวางไว้ไม่ได้เก็บมาใส่ถังขยะ เพราะมัวแต่ สาละวนอยู่กับการจับหอย ปู ปลา ที่ว่ายวนอยู่ในน้ำใสใกล้ชายหาดอยู่ มองอีกที ถุงพลาสติกที่ใส่อาหาร มาก็ลอยลงทะเลไปตามแรงคลื่น จนสุดมือเอื้อมถึงไปเสียแล้ว

ฉันนึกได้ และเสียใจมาก เพราะธรรมชาติใช้เวลาเป็นร้อย ๆ พัน ๆ ปี กว่าที่จะรวมตัว ก่อสร้างเป็นสิ่งสวยงาม แต่เพราะความมั่งง่าย ของฉันเอง ที่ต้องทำร้ายเจ้าด้วย "ฉันขอโทษ ธรรมชาติ ฉันขอโทษ จากใจจริง" แม้ว่า เธอจะไม่สวยเหมือนเดิมอีกแล้ว แต่เธอจะสวยเสมอ แม้เป็นเพียง "ความ ทรงจำ" ของฉัน

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
ครั้งที่ 5

ชื่อเรื่อง การแสดงความกตัญญูจากใจหนึ่งถึงอีกใจ

ชื่อกิจกรรม จากวันนั้นถึงวันนี้

- วัตถุประสงค์**
1. นักเรียนสามารถเข้าใจ รับรู้ และนึกถึงการมีส่วนร่วมของกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับบุคคล สถาบัน และสิ่งแวดล้อม
 2. นักเรียนสามารถบอกวิธีปฏิบัติเพื่อแสดงความกตัญญูให้กับบุคคล สถาบันและสิ่งแวดล้อมได้
 3. เพื่อพัฒนาความกตัญญูต่อบุคคล สถาบันและสิ่งแวดล้อม

เวลา 50 นาที

อุปกรณ์ เอกสารเรื่อง จากวันนั้นถึงวันนี้

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง 4 ชั้น ดังนี้

1.ชั้นการมีส่วนร่วม

- 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน และอธิบายกิจกรรมที่จะเข้าร่วมปฏิบัติในครั้งนี้
- 1.2 แบ่งนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน
- 1.3 แจกเอกสารเรื่อง “จากวันนั้นถึงวันนี้” เพื่อให้นักเรียนร่วมกันปรึกษาและแสดงความคิดเห็น

2.ชั้นวิเคราะห์

- 2.1 นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกหัวข้อ และร่วมกันอภิปรายตามหัวข้อที่ตนเลือกแล้วต่อไปนี้
 - 2.1.1 นักเรียนคิดว่าจะเลือกหัวข้อใด เพราะเหตุใด
 - 2.1.2 เราควรจะต้องปฏิบัติตัวอย่างไร กับบุคคล สถาบันและสิ่งแวดล้อม
 - 2.1.3 ถ้ามีผู้ประพฤติดนไม่ดีต่อบุคคล สถาบันและสิ่งแวดล้อม นักเรียนจะอย่างไร
- 2.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและให้ข้อเสนอแนะกับนักเรียน

3. ชั้นประยุกต์หลักการ

- 3.1นักเรียนรวบรวมแนวความคิดจากการอภิปรายกลุ่มและจากการสรุปของผู้วิจัยไปใช้ใน

ชีวิตประจำวัน

- 3.2 ผู้วิจัยสรุปกิจกรรมและประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรม

4. ชั้นประเมินผล

- 4.1 นักเรียนร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
- 4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

การประเมินผล

- 1.สังเกตจากการร่วมมือปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
- 2.สังเกตจากการอภิปราย การแสดงความคิดเห็นภายใน

“จากวันนั้นถึงวันนี้”

ฉันเคยได้ยินเรื่องราวของคนทำความดีมากมาย หลายเรื่องแล้ว แต่ไม่มีเรื่องไหน หรือคนไหนที่ฉันจะประทับใจ ได้เท่ากับเรื่องของบุคคลท่านนี้เลย

ชายรูปร่างสูงใหญ่ คนหนึ่งกำลังพันจอบลงไปใต้ดิน ที่สวนหลังบ้านเพื่อปลูกต้นมะม่วง ซึ่งเขาเล่านั้นจะให้ผลในไม่ช้า แต่นั่นไม่สำคัญเท่าเราจะได้อิงอาศัยร่มเงาอันร่มรื่นของมัน เพื่อช่วยชำระชะล้างความกมลคลุ้มหมองใจของเรา ด้วยธรรมชาติบำบัดขนานเอก อีกขนานหนึ่ง

ชายผู้นี้ สนใจและใส่ใจที่จะปฏิบัติและอยู่ร่วมกับธรรมชาติทุกอย่าง อย่างรู้คุณค่า ไม่ว่าจะเป็นเพียงสัตว์เล็กน้อยที่เกาะและอยู่เขาก็ไม่เคยคิดฆ่ามัน หรือแม้แต่อาหารที่ทำจากเนื้อสัตว์ เขาก็ไม่เคยลิ้มที่จะชวนให้พวกเรานึกถึงความเสียสละของมันบ้าง ด้วยการไม่ทานทั้งขั้ว

ชายผู้นี้อีกนั่นแหละ ที่สอนให้เห็นถึงความสำคัญของคุณครูที่เท่ากับพ่อแม่ของเราเลยทีเดียว โดยเขามักจะปรารภกับครูเมื่อตอนไปส่งฉันเข้าห้องว่า “ฝากดูแลด้วยนะคุณครู เสมือนว่าเป็นลูกครูหนึ่งนะ” นั่นเองทำให้ฉันเกรงครู ไม่น้อยไปกว่าพ่อแม่ของฉัน ขณะเดียวกัน ก็รักไม่เป็นรองท่านทั้งสองเช่นกัน บ่อยครั้งเมื่อมีปัญหาที่โรงเรียน ฉันจะต้องเข้าไปมีส่วนช่วยแก้ปัญหาที่นั่นเสมอ อย่างไม่รอรี เพราะที่แห่งนั้น เป็นเหมือนบ้านของจริง uly เสียแล้ว เพราะฉันรู้สึกอบอุ่น สบายใจ มีความสุข เมื่อได้มาถึง

ก็ชายผู้นี้อีกนั่นแหละ ที่ทำให้ ชีวิตฉันเปลี่ยนแปลงไป เพราะเขาได้ขัดเกลาหัวใจและจิตใจของฉันให้รักและรู้สึกร่วมไปกับคนในครอบครัวของเราเสมอ โดยการถ่ายทอดเรื่องราวของเขาที่มีต่อคุณย่าให้ฉันฟังเสมอ ชายผู้นี้จะเป็นใครไปเสียมิได้นอกจาก “พ่อ” ของฉันเอง

“พ่อ” เป็นครู และเป็นพระ คน และองค์แรกของฉันที่ได้รู้ พ่อสอนทุกอย่าง ตั้งแต่เรื่องเล็กไปจนเรื่องเล็ก หรือเรื่องย่อยไปจนเรื่องใหญ่ เรื่องใกล้จนถึงเรื่องกว้าง ฉันไม่ต่างไปจากนักเรียนคนหนึ่งของพ่อ ที่พ่อพร่ำสอนฉันอยู่เป็นประจำ ไม่เว้นแม้เวลานอน ที่พ่อมักจะสอนให้ฉันสวดมนต์ เพื่อจะได้หลับฝันดี

“พ่อ” มักบอกฉัน ว่าต้องทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด เป็นนักเรียนต้องตั้งใจเรียน ทำแบบฝึกหัดที่คุณครูมอบหมายไว้ ทำตัวเป็นคนดี ไม่เกร่ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง จ

“พ่อ” สอนให้ฉันประหยัด ใช้จ่ายทุกอย่าง อย่างรู้คุณค่า ไม่ว่าจะเป็นน้ำเพียงหยดเดียวเราก็ต้องไม่ให้สูญเปล่า พ่อว่าอย่างนั้น ฉันก็ว่าตามพ่อ เสมอ สิ่งนี้ เป็นสิ่งที่พ่อมักบอกว่า “น่าภูมิใจ ที่พ่อมีลูกที่เชื่อฟังพ่อ อย่างลูก เพราะลูกที่เชื่อฟังและทำตามทีพ่อแม่บอกเป็นลูกที่ประเสริฐที่สุด” นับจากวันนั้น จนถึงวันนี้ ฉันไม่เคยไม่เชื่อฟังคำพ่อสอนเลยซักครั้ง ฉันยังคงปฏิบัติตามโอวาทของพ่อเสมอ เพราะฉันรู้ว่านั่นเป็นทางที่ฉันจะได้ “ทดแทนบุญคุณ” ให้พ่อรู้ว่า “ฉันรักและเชื่อฟังพ่อ” แม้วันที่พ่อไม่อยู่แล้วก็ตาม

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ครั้งที่ 6

ชื่อเรื่อง การนำความกตัญญูไปสู่การปฏิบัติ

ชื่อกิจกรรม ของขวัญจากกาลเวลา

- วัตถุประสงค์
1. นักเรียนสามารถเข้าใจ รับรู้ และนึกถึงการมีส่วนร่วมของกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับบุคคล สถาบัน และสิ่งแวดล้อม
 2. นักเรียนสามารถบอกวิธีปฏิบัติเพื่อแสดงความกตัญญูให้กับบุคคล สถาบันและสิ่งแวดล้อมได้
 3. เพื่อพัฒนาความกตัญญูต่อบุคคล สถาบันและสิ่งแวดล้อม

เวลา 50 นาที

อุปกรณ์ เอกสารเรื่อง ของขวัญจากกาลเวลา

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง 4 ชั้น ดังนี้

1.ขั้นการมีส่วนร่วม

- 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน และอธิบายกิจกรรมที่จะเข้าร่วมปฏิบัติในครั้งนี้
- 1.2 แจกเอกสารเรื่อง “ของขวัญจากกาลเวลา” เพื่อให้นักเรียนร่วมกันปรึกษาและแสดงความคิดเห็น

คิดเห็น

2.ขั้นวิเคราะห์

- 2.1 นักเรียนแต่ละคนเลือกหัวข้อ และร่วมกันอภิปรายตามหัวข้อที่ตนเองเลือกแล้วต่อไปนี้
 - 2.1.1 เราควรจะต้องปฏิบัติตัวอย่างไร กับบุคคล สถาบันและสิ่งแวดล้อม
 - 2.1.2 ถ้ามีผู้ประพฤติดนไม่ดีต่อบุคคล สถาบันและสิ่งแวดล้อม นักเรียนจะอย่างไร
- 2.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและให้ข้อเสนอแนะกับนักเรียน

3. ขั้นประยุกต์หลักการ

- 3.1 นักเรียนรวบรวมแนวความคิดจากการอภิปรายกลุ่มและจากการสรุปของผู้วิจัย ไปใช้ใน

ชีวิตประจำวัน

- 3.2 ผู้วิจัยสรุปกิจกรรมและประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรม

4. ขั้นประเมินผล

- 4.1 นักเรียนร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
- 4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

การประเมินผล

- 1.สังเกตจากการร่วมมือปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
- 2.สังเกตจากการอภิปราย การแสดงความคิดเห็นภายใน

“ของขวัญจากกาลเวลา”

ในชีวิตของคนเรานั้นมีทั้งสิ่งที่เท่าเทียมกันและไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งหลายสิ่งหลายอย่างเป็นสิ่งที่เราเลือกหรือเลี่ยงไม่ได้ และตรงกันข้ามกับหลายสิ่งที่เราสามารถเลือก และลุยได้เองอย่างเป็นอิสระ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้เงื่อนไขของ “กาลเวลา” ที่เราได้มาเท่ากัน คือ 24 ชั่วโมง แต่ละคนก็ใช้ไปในทางที่แตกต่างกัน

การจะให้ได้ประโยชน์มากที่สุดจาก วันแต่ละวัน ที่เท่ากันให้ไม่เท่ากันนั้น จำเป็นที่นักเรียน ทุกคนต้อง เลือกรับ และเรียนรู้อย่างถูกต้องและเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างการเลือกรับ และมีความคิดที่ดีนั้น เป็นสิ่งที่เราต้องปลูกฝังด้วยการเตือนตนเองให้ตนเองเป็นที่พึ่งของตนเองให้ได้ เมื่อเราสามารถเป็นที่พึ่งของตนเองแล้วในเวลาต่อไป เราก็อาจกลายเป็นที่พึ่งให้กับผู้อื่นได้เช่นกัน

พวกเราในฐานะเยาวชน คนหนุ่มสาว ซึ่งยังมีกำลังวังชา และมีการศึกษาที่พร้อมจะเติบโตต่อเนื่องต่อไป จะต้องกลายเป็นกำลังสำคัญของบ้านเมือง ต่อไป เราจำเป็นต้องเห็นคุณค่า และประเพณีปฏิบัติต่อผู้ที่มีพระคุณต่อเราให้ดีที่สุด เพราะท่านเหล่านั้น อาจอยู่กับเราได้ไม่นานนัก และถึงเมื่อไหร่ก็ไม่มีใครรู้ได้

หากแต่สิ่งสำคัญที่สุด เราจำเป็นต้องชวนหาความรู้ อันเป็นหน้าที่หลัก ที่เสมือนได้ตอบแทนพระคุณบิดามารดาที่ส่งเสียให้เราเรียน เป็นการตอบแทนพระคุณครู ที่ประสิทธิ์ประสาท วิชาความรู้ต่าง ๆ ให้กับเรา โดยเฉพาะเมื่อเราเติบโตใหญ่อยู่ในวัยทำงาน ประสบความสำเร็จในชีวิต ก็ไม่ควรที่จะลืมระลึกนึกถึงพระคุณของท่านเหล่านั้น มิใช่แค่แค่เพียงบุคคลเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่อยู่รายล้อมรอบตัวเราด้วย ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยให้เราได้มีโอกาสได้เรียนรู้ และเติบโตเติมเต็มให้กับชีวิตของเรา

ทุกอย่างขึ้นอยู่กับวิถีคิด คิดดีก็เกิดสิ่งดี ๆ ขึ้นได้ ถ้าคิดร้ายก็ให้ผลในทางกลับกัน โดยเฉพาะเมื่อนึกถึงสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ตัวเรามากที่สุด แต่ก็สามารถมองไปไกลกว่าตัวเรามากมายก็เป็นได้ นั่นคือ “เวลา” นั่นเอง

“เวลา” เป็นสิ่งที่มีค่า เพราะมีจำกัด และอาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางใดก็ได้ ถ้าเรารู้จักบริหารเวลา ด้วยการสร้างเริ่มสร้างทัศนคติที่ดีต่อตนเอง หมั่นชวนหาความรู้ ปฏิบัติให้ถูกต้อง ต่อผู้ที่มีพระคุณของเรา และเรียนรู้ที่จะช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งก็ล้วนแล้วแต่เป็นเจตนาของผู้ที่ปรารถนาดีต่อเราทั้งสิ้น ของขวัญของกาลเวลา จะล้ำค่าเพียงใด อยู่ที่ใจเรา เข้าใจ จริงใจ และตั้งใจเพียงใด หากตั้งใจที่จะแทนคุณท่านแล้ว คุณงามความดี ก็จะเกิดขึ้นกับตัวเรา ในทุกๆ เมื่อ ทุกโอกาสที่เราทำได้ และได้ทำ

ที่สำคัญ ต้องรู้จักคิดพิจารณาใช้ปัญญาไตร่ตรองให้รอบคอบสม่ำเสมอ เพื่อให้สิ่งที่เรานำเสนอ เป็นสิ่งที่ดี เพื่อคนรอบข้างเราจะได้รับสิ่งที่ดี และถ่ายทอดสิ่งที่ดีนั้นต่อๆ ไป ให้สิ่งแวดล้อมรอบตัวเรา โรงเรียนของเรา ครูอาจารย์ พ่อแม่หรือเพื่อนของเราได้รับแต่สิ่งที่ดีจากเรา เสมือนว่าเป็นของขวัญจากเรา ที่มอบให้กันและกันตลอดเวลา และตลอดไป

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ครั้งที่ 7

- ชื่อเรื่อง การเรียนรู้ความกตัญญูจากตัวแบบ
- ชื่อกิจกรรม กว่าจะได้แทนคุณ
- วัตถุประสงค์
1. นักเรียนสามารถเข้าใจ รับรู้ และนึกถึงการมีแนวปฏิบัติต่างๆที่ตึงามต่อบิดาและมารดา
 2. นักเรียนสามารถบอกวิธีปฏิบัติเพื่อแสดงความกตัญญูให้กับบิดาและมารดา
 3. เพื่อพัฒนาความกตัญญูต่อบิดาและมารดา

เวลา 50 นาที

อุปกรณ์ เอกสารเรื่อง กว่าจะได้แทนคุณ

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง 4 ชั้น ดังนี้

1.ชั้นการมีส่วนร่วม

- 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน และอธิบายกิจกรรมที่จะเข้าร่วมปฏิบัติในครั้งนี้
- 1.2 แจกเอกสารเรื่อง "กว่าจะได้แทนคุณ" เพื่อให้นักเรียนร่วมกันปรึกษาและแสดงความคิดเห็น

คิดเห็น

2.ชั้นวิเคราะห์

- 2.1 นักเรียนแต่ละคนเลือกหัวข้อ และร่วมกันอภิปรายตามหัวข้อที่ตนเองเลือกแล้วต่อไปนี้
 - 2.1.1 เราควรจะต้องปฏิบัติตัวอย่างไร กับบิดาและมารดา
 - 2.1.2 ถ้ามีผู้ประพฤติดนไม่ดีต่อบิดา และมารดานักเรียนจะอย่างไร
- 2.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและให้ข้อเสนอแนะกับนักเรียน

3. ชั้นประยุกต์หลักการ

- 3.1 นักเรียนรวบรวมแนวความคิดจากการอภิปรายกลุ่มและจากการสรุปของผู้วิจัย

ชีวิตประจำวัน

- 3.2 ผู้วิจัยสรุปกิจกรรมและประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรม

4. ชั้นประเมินผล

- 4.1 นักเรียนร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
- 4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

การประเมินผล

- 1.สังเกตจากการร่วมมือปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
- 2.สังเกตจากการอภิปราย การแสดงความคิดเห็นภายใน

“กว่าจะได้แทนคุณ”

ข้าพเจ้าเป็นลูกชายคนเดียวในบรรดาพี่น้อง 3 คน เจ็บโตในบ้านหลังเล็กๆ หลังหนึ่งบนถนนสุขุมวิท ซึ่งเป็นเสมือนร้านและโรงงานทำขนมเล็กๆ ด้วยเช่นกัน ในตอนเด็กจำได้ว่า ต้องตื่นมาช่วยงาน พ่อและแม่ตั้งแต่เช้า ฟังยังมีดอยู่เลย ดี 4 บ้าง ดี 5 บ้าง แล้วแต่ว่าวันไหนทำเยอะน้อยต่างกัน จากนั้น จึงค่อยเดินทางไปเรียนหนังสือ เป็นอย่างนี้ กว่า 10 ปี

ข้าพเจ้ารู้สึกน้อยใจบ่อย ๆ เพราะคิดว่าชีวิตของข้าพเจ้าช่างแตกต่างจากเพื่อนในด้านความสบายยิ่งนัก ความรู้สึกที่ว่า พ่อแม่เจ้านั้นเบียดและเข้มนวดกับข้าพเจ้ามากเกินไปทำให้ข้าพเจ้าอยากหยุดทุกอย่างและไปเที่ยวเล่นอย่างเพื่อนข้าพเจ้าหลายคน

เมื่อโตขึ้น ข้าพเจ้ามีอิสระ และทำอะไรด้วยตัวเองได้มากขึ้น รวมทั้งการทำงานของข้าพเจ้าแทนการช่วยงานทางบ้านด้วย นั่นเองทำให้ข้าพเจ้าเริ่มห่างเหิน และห่างหายจากบ้านไป

ในใจของข้าพเจ้าคิดอยู่เสมอว่า ชีวิตหนึ่ง ข้าพเจ้าจะช่วยให้ครอบครัวเรา มี “เงิน” จาก “งาน” ที่ข้าพเจ้าทำ เพราะข้าพเจ้าเชื่อว่า “เงิน” เป็นสิ่งที่เราต้องการมากที่สุด และข้าพเจ้าก็ต้องการแสดงความรักของข้าพเจ้าต่อครอบครัวของข้าพเจ้า เพื่อให้ท่านได้สุขสบาย

ข้าพเจ้าพยายามทำงานหนักอย่างเต็มที่ และเต็มตัว บ่อยครั้งที่ขาดเรียน และเจ็บป่วย แต่ข้าพเจ้าก็อดทน มัธยัสถ์ เข้มแข็ง และเดินหน้าต่อไป บ่อยครั้งที่ข้าพเจ้าต้องเสียใจมาก เพราะความเปลี่ยนแปลง ที่เสมือนต้องต่อสู้ตามลำพังนอกบ้าน แต่เมื่อคิดถึง ความสุขสบายของคนในครอบครัวแล้ว “ต้องสู้ต่อไป”

กระนั้น ข้าพเจ้าก็ยังรู้สึกว่า ชีวิตนั้นขาดพร่องและอ่อนแอ เพราะเมื่อข้าพเจ้าย่างก้าวพ้นนอกของพ่อแม่ ในวัยเพียง 16 ปีนั้น ข้าพเจ้าก็ได้มีโอกาสใกล้ชิดกับพ่อแม่เหมือนยามที่ได้ช่วยท่านทำงานอีกเลย จนกระทั่งคุณพ่อมาจากไป อย่างไม่มีวันกลับ และนับพลัน

วันนั้นเอง ข้าพเจ้าได้ขับลงบนนอกพ่อ เป็นครั้งแรกและครั้งสุดท้ายในชีวิต ข้าพเจ้าร้องไห้ กราบ และกอดพ่อแน่น เพราะข้าพเจ้ารู้แล้วว่า “อะไรคือ สิ่งที่ข้าพเจ้าโหยหา”

“ความรัก” จากพ่อและแม่ เป็นคำตอบที่อยู่ในใจของข้าพเจ้า แต่ดูจะหายไปแล้วครั้งหนึ่ง เพราะกว่าเราจะได้เข้าใจและเข้าถึง บางที สิ่งนั้นก็จากเราไปเสียแล้ว

มาวันนี้ ข้าพเจ้า คิด ค้นพบ และไขว่คว้าหาสิ่งที่ข้าพเจ้าโหยหา และอยู่ติดอย่างแนบแน่นกับสิ่งนั้นเพื่อมิให้ต้องสูญเสียไปอีก อย่างที่ครั้งหนึ่งต้องเสียใจและเสียดายมาแล้ว นั่นก็คือ “ความรักและการแสดงออกให้กับคนในครอบครัว” จากที่มักเก็บความรู้สึกเอาไว้ข้างในฝ่ายเดียว ไม่เคยได้แสดงออก หรือบอกให้ท่านทราบ จนกระทั่งวันที่ท่านไม่สามารถและมีโอกาสได้รับฟัง เราจึงเข้าใจและกลับมาบอก แม้ว่าจะสายไป แต่ข้าพเจ้าเชื่อว่า “พ่อ” ก็ยังรับทราบความรู้สึกของข้าพเจ้า อย่างแน่นอน

ที่สำคัญ คือ เราทุกคนคงต้องเดินมาถึงจุดที่ข้าพเจ้าผ่านและต้องผ่าน คือการสูญเสีย กระนั้นอย่าปล่อยให้ถึงวันที่เราสูญเสียก่อน แล้วเรียกร้อง ให้อะไรและโอกาสนั้นหวนกลับมา ซึ่งเป็นไปไม่ได้

พ่อและแม่ก็เช่นกัน ท่านกำลัง “รอ” ให้เราได้แสดงออกต่อท่านก่อนที่จะจากไป

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ครั้งที่ 8

ชื่อเรื่อง ความกตัญญูเป็นเครื่องหมายของคนดี

ชื่อกิจกรรม คำพ่อสอน

- วัตถุประสงค์
1. นักเรียนสามารถเข้าใจ รับรู้ และนึกถึงการมีส่วนร่วมของกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญู ในฐานะเป็นเยาวชน
 2. นักเรียนสามารถบอกวิธีปฏิบัติเพื่อแสดงความกตัญญูให้กับบุคคล สถาบันและสิ่งแวดล้อม
 3. เพื่อพัฒนาความกตัญญูต่อบุคคล สถาบันและสิ่งแวดล้อม

เวลา 50 นาที

อุปกรณ์ เอกสารเรื่อง คำพ่อสอน

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง 4 ชั้น ดังนี้

1. ขั้นการมีส่วนร่วม

- 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน และอธิบายกิจกรรมที่จะเข้าร่วมปฏิบัติในครั้งนี้
- 1.2 แจกเอกสารเรื่อง "คำพ่อสอน" ให้นักเรียนร่วมกันปรึกษาและแสดงความคิดเห็น

2. ขั้นวิเคราะห์

- 2.1 นักเรียนแต่ละคนเลือกหัวข้อ และร่วมกันอภิปรายตามหัวข้อที่ตนเองเลือกแล้วต่อไปนี้
 - 2.1.1 เราควรจะต้องปฏิบัติตัวอย่างไร กับบุคคล สถาบันและสิ่งแวดล้อม
 - 2.1.2 ถ้ามีผู้ประพฤติดินไม่ดีต่อบุคคล สถาบันและสิ่งแวดล้อมนักเรียนจะอย่างไร
- 2.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและให้ข้อเสนอแนะกับนักเรียน

3. ขั้นประยุกต์หลักการ

- 3.1 นักเรียนรวบรวมแนวความคิดจากการอภิปรายกลุ่มและจากการสรุปของผู้วิจัย ไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน
- 3.2 ผู้วิจัยสรุปกิจกรรมและประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรม

4. ขั้นประเมินผล

- 4.1 นักเรียนร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
- 4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

การประเมินผล

- 1.สังเกตจากการร่วมมือปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
- 2.สังเกตจากการอภิปราย การแสดงความคิดเห็นภายใน

“คำพอสอน”

“...ท่านมีหน้าที่อันสำคัญผูกพันอยู่ ที่จะต้องตอบแทนคุณของทุกฝ่ายที่ได้อุปการะช่วยเหลือ การทดแทนคุณนั้น มิใช่สิ่งที่ยานัก ถ้าท่านประพฤติตนดี มีสัมมาอาชีวะเป็นหลักฐานเป็นที่เชิดชูวงศ์ตระกูลก็เป็นการได้ทดแทนคุณ บิดามารดา ถ้าท่านหมั่นศึกษาค้นคว้าวิชาการให้มีความรู้ความสามารถเหมาะสมแก่กาลสมัย ก็เป็นการได้ทดแทนคุณ ครูบาอาจารย์ และในประการสุดท้าย ถ้าท่านตั้งใจทำงานทุกอย่างโดยถือประโยชน์รวมยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตัวแล้ว ก็เป็นการได้ทดแทนคุณประชาชนคนไทยทุกคน...”

“...รางวัลที่นักเรียนแต่ละคนได้รับ ถือว่าเป็นเครื่องหมายแสดงถึงความดีของตัวเอง ที่ได้ตั้งใจและอุทิศเวลาเล่าเรียนให้มีความรู้ การหาความรู้ใส่ตัวนั้นสำคัญมาก เพราะว่าต่อไปในชีวิต ถ้าขาดความรู้ ความคิด และคุณสมบัติ จะไม่อาจพาตัวให้เจริญก้าวหน้าและมีความสุขความสวัสดิ์ได้ . นักเรียนจึงจำเป็นต้องพยายามศึกษาเล่าเรียนให้เต็มกำลังและสม่ำเสมอตลอดเวลา. แม้ผู้ที่เรียนไม่เก่ง ไม่ได้รับรางวัลในวันนี้ ก็ยังมีความพยายามเหมือนกัน เพราะเมื่อได้เพียรพยายามดีแล้ว วันหนึ่งข้างหน้าจะต้องได้รับรางวัลเป็นแน่นอน. รางวัลนั้นไม่ใช่ของที่แจกให้วันนี้ หากเป็นรางวัลสำหรับชีวิต อันได้แก่ความสำเร็จ ความเจริญก้าวหน้า และอนาคตที่มั่นคงสุขสบาย . สำคัญอยู่ที่ว่าทุกคนจะต้องทำใจให้เข้มแข็งและแน่วแน่ พร้อมทั้งจะเรียนรู้วิชาและทำการงาน ด้วยความอ่อนน้อมและเคารพเชื่อฟัง .การเชื่อฟังเคารพครูนั้นสำคัญอย่างยิ่ง เป็นสิ่งที่จะช่วยให้เรามีความสบายเบาใจไม่ต้องแบกภาระหนัก และมีโอกาสสั่งสอนความรู้อบรมความดีทุกอย่างได้เต็มที่ ซึ่งนักเรียนจะเป็นผู้ได้เรียนรู้และรับไว้เป็นสมบัติอันมีค่าสำหรับตัวยั่งยืนตลอดไป...”

พระบรมราชาบาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๑๑ และพระราชทานแก่คณะครู นักเรียน โรงเรียนวังไกลกังวล ในโอกาสเข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานรางวัลประจำปีการศึกษา ๒๕๓๒ วันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๓๓ ตามลำดับ

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ครั้งที่ 9

ชื่อเรื่อง ความกตัญญูต่อครูบาอาจารย์ด้วยการพากเพียรเรียนหนังสือ

ชื่อกิจกรรม กตัญญูตาสัการะพระคุณครู

- วัตถุประสงค์
1. นักเรียนสามารถเข้าใจ รับรู้ และนึกถึงการมีส่วนร่วม ที่เกี่ยวข้องกับ คุณครูอาจารย์
 2. นักเรียนสามารถบอกวิธีปฏิบัติเพื่อแสดงความกตัญญูต่ออาจารย์ได้
 3. เพื่อพัฒนาความกตัญญูต่ออาจารย์ได้

เวลา 50 นาที

อุปกรณ์ เอกสารเรื่องสถานการณ์จำลอง เรื่อง กตัญญูตาสัการะพระคุณครู

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง 4 ชั้น ดังนี้

1.ขั้นการมีส่วนร่วม

- 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน และอธิบายกิจกรรมที่จะเข้าร่วมปฏิบัติในครั้งนี้
- 1.2 แจกเอกสารเรื่อง “กตัญญูตาสัการะพระคุณครู” เพื่อให้ให้นักเรียนร่วมกันปรึกษาและแสดงความคิดเห็น

คิดเห็น

2.ขั้นวิเคราะห์

- 2.1 นักเรียนแต่ละคนเลือกหัวข้อ และร่วมกันอภิปรายตามหัวข้อที่ตนเลือกแล้วต่อไปนี้
 - 2.1.1 เราควรจะต้องปฏิบัติตัวอย่างไร กับอาจารย์
 - 2.1.2 ถ้ามีผู้ประพฤติตนไม่ดีต่ออาจารย์ นักเรียนจะอย่างไร
- 2.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและให้ข้อเสนอแนะกับนักเรียน

3. ขั้นประยุกต์หลักการ

- 3.1 นักเรียนรวบรวมแนวความคิดจากการอภิปรายกลุ่มและจากการสรุปของผู้วิจัย ไปใช้ใน

ชีวิตประจำวัน

- 3.2 ผู้วิจัยสรุปกิจกรรมและประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรม

4. ขั้นประเมินผล

- 4.1 นักเรียนร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
- 4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

การประเมินผล

- 1.สังเกตจากการร่วมมือปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
- 2.สังเกตจากการอภิปราย การแสดงความคิดเห็นภายใน

“กตัญญูตาสักการะพระคุณครู”

ฉากที่ 1 ห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนถึงวิชาแนะแนว นายจุฑาวัชร นั่งคุยกับเพื่อนถึงอาชีพในฝันของตนให้เพื่อนๆ ในกลุ่มฟัง

จุฑาวัชร : “นี่พวกนาย ถ้าเรียนจบจากที่นี่ไปนะฉันจะไปเรียนต่อด้านการออกแบบแฟชั่นนะ แล้วก็จะเป็นนักออกแบบที่มีชื่อเสียงให้ได้เลยนะ แล้วพวกนายล่ะ”

อภิสิทธิ์ นั่งฟังจุฑาวัชรอยู่นานคิดตอบคำถามจุฑาวัชรในใจ พลังคิดว่า ขนาดคนที่เรียนไม่ค่อยเก่งอย่างจุฑาวัชรยังมีความฝันที่ชัดเจนกว่าคนที่เรียนได้ที่หนึ่งของระดับ แต่ยังไม่รู้เลยว่า “คน อยากรเป็นอะไร”

จุฑาวัชร : “ว่ายังไง อภิสิทธิ์ เห็นคิดอยู่ตั้งนานแล้วนายโตขึ้นนายอยากเป็นอาชีพอะไร”

อภิสิทธิ์ : “เอ่อ เรา เรา...เราอยากเป็นนักการเมืองนะ อิมม์ ใช่ เราอยากทำงานช่วยสังคมนะ”

จุฑาวัชร : “อิมม์ เหมาะกับนายดีนะ นายทั้งเรียนเก่ง ทั้งสมองและหน้าตาดี เราว่านายต้องเป็นนักการเมืองที่ดีแน่นอน เราเอาใจช่วยนายนะ”

อาจารย์อัครลักษณ์ อาจารย์สอนแนะแนว ได้ยินบทสนทนาของ จุฑาวัชรและอภิสิทธิ์ ก็คิดว่า จุฑาวัชร เป็นคนที่มีน้ำใจกับเพื่อนทุกคนเสมอ แม้เรียนหนังสือไม่ค่อยเก่ง แต่มีพรสวรรค์ด้านศิลปะ ที่จริงน่าจะเรียนสายศิลป์ แต่ที่บ้านไม่ชอบจึงต้องมาเรียนสายวิทย์ “น่าเสียดาย หากไม่ได้รับการส่งเสริม” ว่าแล้วอาจารย์ อัครลักษณ์ ก็หาโอกาสเรียกจุฑาวัชร มาพบและว่าจะทำเรื่องขอย้ายห้องให้จุฑาวัชร ไปเรียนสายศิลป์ เมื่อ อภิสิทธิ์ รู้ข่าวจึงมาแสดงความยินดีกับ จุฑาวัชร

อภิสิทธิ์ : “ยินดีด้วยนะ ที่นายจะได้เรียนในสิ่งที่นายชอบ”

จุฑาวัชร : “ขอบใจมาก เราก็แทบไม่นึกเลยว่า เราจะมีโอกาสได้เรียนสายศิลป์ เพราะที่บ้านเราไม่มีใคร ชอบเลย พี่ชายเราก็เป็นจิตแพทย์ น้องสาวเราก็อยากเป็นวิศวกร เราเลยต้องเรียนสายวิทย์ เหมือนทุกคนด้วย นี่ดีนะที่อาจารย์ อัครลักษณ์ ช่วยคุยกับที่บ้านเราให้เรา ดีใจมากๆ เลยนะ เราไม่รู้จะขอบคุณอาจารย์ท่านอย่างไร นอกจากนี้นะ อาจารย์ยังจะสนับสนุนให้ฉันขอย้ายไปเรียนด้านนี้โดยเฉพาะด้วย”

อภิสิทธิ์ : “เป็นเพราะนายมีความฝัน และไม่ทิ้งความฝันด้วย ที่สำคัญนะ ฉันว่าถ้านายอยากร...ให้อาจารย์ อัครลักษณ์ ดีใจล่ะก็ นับแต่ตอนนี้เป็นต้นไปนะนายต้องตั้งใจเรียน เพื่อไปให้ถึงฝันของนาย ฉันว่า อาจารย์ท่านก็คิดอย่างนั้นเหมือนกัน อาจารย์ท่านเคยบอกกับฉันว่า หน้าทีของครู ไม่มีอะไรดีไปกว่าการได้ทำให้นักเรียนทุกคนเรียนรู้ เพื่อไปถึงฝันที่เราต้องการ เพราะฉะนั้นนะฉันว่า หากนายตั้งใจเรียนหนังสือขยันทำงานส่ง ช่วยเหลืออาจารย์ท่าน ก็เป็นการตอบแทนพระคุณท่านได้ดีแล้วล่ะ”

จุฑาวัชร : “แม่นายนี้ พุดเหมือนอาจารย์เปียบเลยนะ ยังไงฉันย้ายห้องไปแล้ว ต่อไปก็...ไม่ได้เจอพวกนายบ่อยๆ อย่าลืมแวะมาหาฉันบ้างนะ”

อภิสิทธิ์ : “แน่นอน ฉันจะแวะไปหาเธอบ่อย ๆ นะ”

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ครั้งที่ 10

ชื่อเรื่อง ความกตัญญูต่อทรัพยากรธรรมชาติในด้านการใช้ประโยชน์

ชื่อกิจกรรม อยู่อย่างต่ำ กระทำอย่างสูง

- วัตถุประสงค์
1. นักเรียนสามารถเข้าใจ รับรู้ และนึกถึงการมีส่วนร่วมของกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญูต่อบุคคล สถาบันและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่า
 2. นักเรียนสามารถบอกวิธีปฏิบัติเพื่อแสดงความกตัญญูให้กับบุคคล สถาบัน ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 3. เพื่อพัฒนาความกตัญญูต่อบุคคล สถาบันธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เวลา 50 นาที

อุปกรณ์ เอกสารเรื่อง อยู่อย่างต่ำ กระทำอย่างสูง

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง 4 ชั้น ดังนี้

1.ขั้นการมีส่วนร่วม

- 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน และอธิบายกิจกรรมที่จะเข้าร่วมปฏิบัติในครั้งนี้
- 1.2 แจกเอกสารเรื่อง “อยู่อย่างต่ำ กระทำอย่างสูง” ให้นักเรียนร่วมกันปรึกษาและแสดงความคิดเห็น

2.ขั้นวิเคราะห์

- 2.1 นักเรียนแต่ละคนเลือกหัวข้อ และร่วมกันอภิปรายตามหัวข้อที่ตนเองเลือกแล้วต่อไปนี้
 - 2.1.1 เราควรจะต้องปฏิบัติตัวอย่างไร กับบุคคล สถาบันและธรรมชาติสิ่งแวดล้อม
 - 2.1.2 ถ้ามีผู้ประพฤติตนไม่ดีต่อบุคคล สถาบันและธรรมชาติสิ่งแวดล้อมนักเรียนจะอย่างไร
- 2.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและให้ข้อเสนอแนะกับนักเรียน

3. ขั้นประยุกต์หลักการ

- 3.1 นักเรียนรวบรวมแนวความคิดจากการอภิปรายกลุ่มและจากการสรุปของผู้วิจัย ไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน
- 3.2 ผู้วิจัยสรุปกิจกรรมและประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรม

4. ขั้นประเมินผล

- 4.1 นักเรียนร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
- 4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

การประเมินผล

- 1.สังเกตจากการร่วมมือปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
- 2.สังเกตจากการอภิปราย การแสดงความคิดเห็นภายใน

“อยู่อย่างต่ำ กระทำอย่างสูง”

ในยุคที่มนุษย์มีความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุในทุกๆ ด้านและหลายรูปแบบ โดยเฉพาะในด้านการดำเนินชีวิตที่สุขสบาย ทันสมัย และเต็มไปด้วยเทคโนโลยี เพื่ออำนวยความสะดวกให้มนุษย์ เรมิตแทบทุกอย่างที่ต้องการ อย่างเต็มที่ชีวิตของเราจึงแทบไม่ต้องดิ้นรนในการพัฒนาตนเอง ด้านความรู้และความคิดมากนัก เพราะเรามีสิ่งที่คิดแทนเรา ทำแทนเรา และตัดสินใจแทนเรา

การเรียนรู้จากเดิม ถึงปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไปมาก มองผิวเผิน เจริญขึ้น เพราะ เรามีสื่อการเรียนการสอนมากมาย ให้เลือก เรามีวิชาการมากขึ้น และเรามีวิชาชีพ ให้เลือกทำได้มากพอ

การค้นหาคำรู้ก็ง่ายและรวดเร็ว จากสื่อต่าง ๆ ที่รายล้อมตัวเรา แต่ดูเหมือนว่า นั้นยังไม่ใช่วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ในฐานะที่เราเป็น “มนุษย์”

แท้จริงแล้ว เราทุกคนต้องการ “ความรู้” เพื่อสร้างความคิด และความเข้าใจให้กับเรา แต่เหนือไปกว่านั้น คือ การมีความรู้ อย่างเท่าทัน และเข้าใจ ชีวิต มนุษย์ จึงต้องการมากกว่า เครื่องสมองกล ข้อมูลข่าวสาร และเทคโนโลยี เพื่อตอบสนองการเรียนรู้ของตน แต่มนุษย์ต้องการ คุณค่า ทางด้านจิตใจด้วย ซึ่งนับวันก็ยิ่งถดถอย และหาได้ยากยิ่งขึ้น จากสังคม ยุคไฮเทคนี้

อย่างไรก็ตามเราทุกคนจำเป็นต้องมี แนวคิดและหลักยึดที่ฝังามในการประพฤติปฏิบัติต่อตนเอง และสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม เพราะไม่ว่าตัวเราเองหรือสิ่งแวดล้อม ก็ล้วนแล้วแต่เป็นส่วนหนึ่งของวิถีธรรมชาติ คือเกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไป โดยการอยู่อย่างต่ำ และกระทำอย่างสูงนั้น สามารถสรุปเป็นใจความในการใช้ทรัพยากรต่างๆ อย่างได้ 5R ดังนี้

Reduce คือ การลดปริมาณการใช้ทรัพยากรต่างๆ อย่างรอบตัวเรา หรือใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยคิดว่า หากเราประหยัด หรืออยู่อย่างเรียบง่าย เราก็จะสามารถอนุรักษ์และเกื้อกูลต่อธรรมชาติได้มากขึ้น เพราะ ทรัพยากรทุกอย่างนั้นมีจำกัด หากไปใช้ให้เป็นแล้ว เราจะเดือดร้อนยิ่งเมื่อขาดแคลน

Reuse คือ การนำกลับมาใช้ใหม่ ในสิ่งที่เราเคยมองข้ามไป ในทุกอย่างอย่าง เช่น การนำดินสอสีที่เคยใช้แล้วเหลือใช้มาใช้ใหม่ หรือการนำขวดแก้ว และกระดาษสีที่เหลือจากการทำงานมาประดิษฐ์และห่อเป็นของขวัญให้กับเพื่อนก็ได้ ซึ่งการนำกลับมาใช้ใหม่ จะทำให้เราสามารถประหยัดรายจ่ายและเพิ่มพูนรายได้ให้เราได้ด้วยหากรู้จักประดิษฐ์ และมีทัศนคติที่ดีต่อการนำสิ่งที่เหลือใช้มาใช้

Repair คือ การซ่อมแซมโดยเราจะต้องรู้จักซ่อมแซมสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองให้ได้ และเมื่อเราใช้สิ่งของที่ซ่อมแล้ว โดยเฉพาะเสื้อผ้า กระโปรง หรือกางเกง หากเรารู้จักการซ่อมแซมด้วยตนเอง ก็จะทำให้รู้จักทะนุถนอมของใช้เหล่านั้นมากขึ้น ที่สำคัญ หากซ่อมแล้วยังใส่ได้อยู่ก็จะทำให้เราไม่ต้องเสียสตางค์ซื้อใหม่ เป็นการประหยัดทรัพยากร และช่วยคุณพ่อคุณแม่ประหยัดรายจ่าย และเหนื่อยน้อยลงด้วย

Reject คือ เป็นการปฏิเสธ หรือ หลีกเลี่ยงการใช้สิ่งของฟุ่มเฟือย สิ่งที่เกิดความจำเป็นของการเป็นนักเรียนของเรา หรือแม้แต่หลีกเลี่ยงการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่ทำลายสิ่งแวดล้อม เป็นภาชนะใส่อาหารก็ตามหรือเป็นวัสดุทำรายงานก็ตาม วัสดุเหล่านั้น ได้แก่ โฟม สารฉีดยา สารระเหย พลาสติก เป็นต้น

Recycle คือ การแปรรูป กลับมาใช้ใหม่ เป็นการนำสิ่งที่เหลือใช้ แล้วมาประดิษฐ์ด้วยความคิดสร้างสรรค์ ของเราจะใช้วิธีแปรรูปอย่างง่าย หรือจะเข้าสู่การส่งต่อเพื่อการแปรรูปใหม่เลยก็ได้ เช่น การ

เก็บขวดแก้ว กระดาษ หรือพลาสติก ที่เหลือใช้ เหลือจากการนำกลับมาใช้แล้วขาย หรือส่งต่อไปหลอม เพื่อใช้ประโยชน์ใหม่

ข้อเสนอแนะเหล่านี้ เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่พวกเราจำเป็นต้องช่วยกัน เพราะโลกนี้เป็นของเราทุกคนที่ต้องช่วยกันดูแลรักษา โดยเริ่มจากสิ่งที่ใกล้ตัวเราก่อน แล้วค่อยๆ บอกต่อชักชวนเพื่อน ๆ ให้มาร่วมด้วยช่วยกันกับเรา เพราะสิ่งเหล่านี้จะทำให้เราเป็นคนมีระเบียบในการใช้สิ่งของอย่างรู้คุณค่า ให้เกิดนิสัยประหยัดเห็นคุณค่าของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งก็เป็นการเรียนรู้และมีส่วนร่วมด้วย ทำให้เราได้ฝึกคิดอย่างสร้างสรรค์ เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ทำให้ความคิดเราพัฒนาดีขึ้นอีกด้วยนะ

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ครั้งที่ 11

ชื่อเรื่อง กตัญญู คือ หัวใจของความเป็นมนุษย์

ชื่อกิจกรรม โลกรอดเพราะกตัญญู

- วัตถุประสงค์
1. นักเรียนสามารถเข้าใจ รับรู้ และนึกถึงการมีส่วนร่วมของกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญูต่อบุคคล สถาบันและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ธรรมชาติอย่างรู้คุณค่า
 2. นักเรียนสามารถบอกวิธีปฏิบัติเพื่อแสดงความกตัญญูให้กับบุคคล สถาบัน ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 3. เพื่อพัฒนาความกตัญญูต่อบุคคล สถาบันธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เวลา 50 นาที

อุปกรณ์ เอกสารเรื่อง โลกรอดเพราะกตัญญู

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง 4 ชั้น ดังนี้

1.ขั้นการมีส่วนร่วม

- 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน และอธิบายกิจกรรมที่จะเข้าร่วมปฏิบัติในครั้งนี้
- 1.2 แจกเอกสารเรื่อง โลกรอดเพราะกตัญญู ให้นักเรียนร่วมกันปรึกษาและแสดงความคิดเห็น

2.ขั้นวิเคราะห์

- 2.1 นักเรียนแต่ละคนเลือกหัวข้อ และร่วมกันอภิปรายตามหัวข้อที่ตนเลือกแล้วต่อไปนี้
 - 2.1.1 เราควรจะต้องปฏิบัติตัวอย่างไร กับบุคคล สถาบันและธรรมชาติสิ่งแวดล้อม
 - 2.1.2 ถ้ามีผู้ประพฤติดันไม่ดีต่อบุคคล สถาบันและธรรมชาติสิ่งแวดล้อมนักเรียนจะอย่างไร
- 2.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและให้ข้อเสนอแนะกับนักเรียน

3. ขั้นประยุกต์หลักการ

- 3.1 นักเรียนรวบรวมแนวความคิดจากการอภิปรายกลุ่มและจากการสรุปของผู้วิจัย ไปใช้ใน

ชีวิตประจำวัน

- 3.2 ผู้วิจัยสรุปกิจกรรมและประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรม

4. ขั้นประเมินผล

- 4.1 นักเรียนร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
- 4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

การประเมินผล

- 1.สังเกตจากการร่วมมือปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
- 2.สังเกตจากการอภิปราย การแสดงความคิดเห็นภายใน

“โลกรอด เพราะ กตัญญู”

อันบุคคล กตัญญู รู้คุณโลก
 อุปโลก บริโลก มีให้หลาย
 ข้าวหรือเกลือ ผักหรือหญ้า ปลาหรือไม้ ฯลฯ
 รู้จักใช้ อย่าทำลาย ให้หายไป
 อนึ่งคน ต่อคน ทุกคนนี้
 ล้วนแต่มี คุณต่อกัน นั้นเป็นโฉน
 มองให้ดี ดูให้เห็น เช่นนั้นไซ้
 โลกรอดได้ เพราะกตัญญู รู้คุณกัน
 ประเทศชาติ-ศาสนา-มหากษัตริย์
 รวมเป็น อุดมภาพไทย ใหญ่แผ่นดิน
 รอดมาได้ เพราะรักใคร่ อย่างผูกพัน
 เพราะกตัญญูมี ที่ใจเอย ฯ

พุทธทาส อินทปัญโญ

(อ้างอิงจากเอกสารงาน “ทศวรรษแห่งการจากไปของพุทธทาส” 2546:1)

มนุษย์ เป็นผู้ที่สามารถพัฒนาตนเองได้และต้องได้รับการพัฒนาให้ถูกต้อง เพื่อสามารถดำรงและดำเนินชีวิตให้เป็นสุขในสังคม ความกตัญญูจึงเป็นคุณธรรมพื้นฐานที่สำคัญและเป็นเป้าหมายของการพัฒนาสังคมด้วย โดยเฉพาะกับเยาวชน เราจะเห็นได้ว่าเป็นผู้ที่ได้รับการอุปการะเลี้ยงดู จากบุคคลมากมายหลายสถานภาพ นับตั้งแต่แรกคลอดจนตลอดชีวิต เรามีพ่อแม่เป็นผู้มีบุญคุณกับเรา โดมาต้องเรียนรู้โลกและสังคม ครูบาอาจารย์ก็เป็นผู้ถ่ายทอด ประสิทธิ์ประสาทวิชาต่าง ๆ ให้เราดำรงรอด อยู่ได้ด้วยปัญญา ที่เพียงพอและพอเพียง ขณะเดียวกันเราก็คือหนี้บุญคุณสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ ต่าง ๆ มากมาย นับแต่อากาศที่เราต้องหายใจ ในการดำรงชีพ ชีวิตของสัตว์ทั้งหลาย ที่เป็นอาหารให้เราดำรงอยู่ และทรัพยากรธรรมชาติอีกมากมายเช่นกันที่ทำให้เราสามารถพัฒนาชีวิตเราได้อย่างตลอดรอดฝั่ง ความกตัญญู จึงเป็น สำนึกพื้นฐานที่เราทุกคนจะต้องสร้างและสำนึกให้ได้ โดยเฉพาะเมื่อเรามองไปรอบตัวเรา เราจะพบว่า วัฒนธรรมของไทยเราเป็นวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญกับความกตัญญูอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็น การไหว้ การใช้สรรพนามต่าง ๆ เสมือนว่าเราเป็นครอบครัวเดียวกัน เป็นพี่เป็นน้อง พ่อแม่ น้า อา หรือ ลุง ป้า ตา ยาย เป็นต้น การมีประเพณีที่แสดงออกถึงความกตัญญูกตเวที เช่น ประเพณีสงกรานต์ ที่แสดงออกด้วยการรดน้ำดำหัว ทั้งข้อพรและให้พรซึ่งกันและกัน เป็นต้น

สิ่งเหล่านี้ เป็นเครื่องยืนยันและแสดงออกให้เห็นชัดเจนว่า ความกตัญญูเป็นรากฐานที่สำคัญของเรา และสังคมไทยของเรา กระนั้นก็ตาม บุคคลจะพัฒนาได้โดยตนเองลำพังไม่เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นเลยก็

เป็นไปได้ เราต้องพึ่งพา พึ่งพิงอิงอาศัยกัน โดยเฉพาะการเป็นนักเรียน ของเรานั้น จำเป็นต้องมีหลายต่อหลายฝ่าย ช่วยสนับสนุนเรา ได้แก่ บิดามารดาที่ต้องประกอบสัมมาอาชีพ คืออาชีพสุจริต เพื่อนำทรัพย์สินเหล่านั้นมาเลี้ยงดูเรา ทั้งที่อยู่อาศัย เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม อาหาร การดูแลรักษา และการส่งเสริมให้ชีวิตเรามีคุณค่า ครูอาจารย์ ซึ่งเป็นเสมือนพ่อแม่คนที่สอง ที่ให้ความรู้กับคุณธรรม จรรยาต่าง ๆ บุคคลต่าง ๆ ในประเทศ ผู้นำผู้ปกครองประเทศ ผู้ซึ่งช่วยพัฒนาและนำความสุขให้เกิดขึ้นในประเทศของเรา ให้มีอธิปไตย อยู่ร่วมกันเป็นชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจและภูมิปัญญาอย่างไทยให้เราได้รับรู้และเรียนรู้ค่านิยมที่ดั่งามที่สืบสานสืบทอด ต่อจากบรรพบุรุษแม้เพียงผักปลา ข้าวน้ำ ที่เราบริโภคกันทุกวันก็เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญที่เราต้องระลึกนึกถึง เพื่อให้เราได้ บริโภคทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่าที่สุด

ดังนั้น เมื่อเราทุกคนระลึกนึกถึงและมีสำนึกที่ต่อสิ่งต่าง ๆ ในทางรู้คุณ และหาโอกาสทดแทนคุณ โดยเริ่มต้นจากการรู้คุณค่า สร้างสำนึกและความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งที่เอื้อต่อเรา ทั้งทางตรงและทางอ้อม และที่สำคัญนำมาซึ่งการประพฤติปฏิบัติตนที่ดี เพื่อมิให้เป็นการเสียเปล่าของสิ่งเหล่านั้น

เมื่อทุกคนคิดเห็น เป็นความกตัญญูแล้ว เราก็จะมีสังคมที่สงบสุขได้ เพราะ เราไม่คิดเบียดเบียนกัน มีความเคารพบนอบต่อกัน เสมือนหนึ่งเป็นเครือญาติหรือครอบครัวเดียวกัน สังคมก็จะพบกับสันติภาพ และสันติสุขได้อย่างแท้จริง จึงเห็นได้ว่า ความกตัญญูเป็นเป้าหมายสำคัญของสังคม ซึ่งต้องเริ่มที่ตัวเราให้ได้ก่อนนั่นเอง

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
ครั้งที่ 12

ชื่อเรื่อง **ปัจจัยมีวิเทศ**

ชื่อกิจกรรม -

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรม
2. เพื่อให้นักเรียนได้สรุปบทวนถึงวิธีการพัฒนาความกตัญญูเพื่อเป็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติต่อไป

เวลา 50 นาที

อุปกรณ์ -

วิธีดำเนินการ

- 1.ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนถึงประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
- 2.ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับการพัฒนาความภาคภูมิใจ
- 3.ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณนักเรียนและกล่าวปิดการทดลอง

ภาคผนวก ข

1. แบบสอบถามความกตัญญู
2. ตารางแสดงค่าอำนาจของแบบสอบถามความกตัญญู

แบบสอบถาม

เรื่อง การพัฒนาความกตัญญูของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย
คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความต่อไปนี้ในแบบสอบถามแต่ละข้อ และพิจารณาตอบให้ตรงกับสภาพที่เป็นจริง
ที่นักเรียนปฏิบัติมากที่สุด โดยเขียนเครื่องหมาย (/) ลงในช่องหลังข้อความที่กำหนดให้ 6 ระดับ
แบบวัดความกตัญญู แต่ละข้อมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- ถ้าตอบจริงที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด
- ถ้าตอบจริง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียนมาก
- ถ้าตอบค่อนข้างจริง หมายถึง ข้อความนั้นค่อนข้างตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียน
- ถ้าตอบค่อนข้างไม่จริง หมายถึง ข้อความนั้นค่อนข้างไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียน
- ถ้าตอบไม่จริง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียนน้อย
- ถ้าตอบไม่จริงเลย หมายถึง ข้อความนั้นไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียนเลย

ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริง เลย
1.ข้าพเจ้ามีความตั้งใจและพยายามทำงานที่อาจารย์มอบหมายให้เต็มที่						
2.ข้าพเจ้าเชื่อว่าโรงเรียนเปรียบเสมือนบ้านหลังที่สอง จึงสามารถเขียนโน้ตบนโต๊ะได้ทุกตัว						
3. เมื่อคุณพ่อหรือคุณแม่ใช้ให้ทำงานแม้ว่าข้าพเจ้ากำลังทำสิ่งที่สนใจอยู่แต่ก็จะรีบทำงานให้ทันทันที						
4.เมื่อคุณพ่อ กลับบ้านดึก และคุณแม่ไม่เข้าใจ หรือไม่พอใจคุณพ่อ มักบ่นให้ข้าพเจ้าฟัง ข้าพเจ้าจะช่วยให้คุณพ่อและคุณแม่ได้ปรับความเข้าใจกัน						
5.ข้าพเจ้าไม่รู้สึกรังเกียจที่ไม่ได้เข้าไปช่วยอาจารย์ถือของหนัก						
6.ข้าพเจ้ารู้สึกกังวลใจเป็นอย่างมากที่ไม่มีเวลาดูแลคุณพ่อหรือคุณแม่ ในขณะที่ท่านกำลังเจ็บป่วยเพราะต้องอ่านหนังสือเตรียมสอบ						
7. เมื่อโรงเรียนจัดงานสังสรรค์ ในโอกาสต่าง ๆ และต้องการอาสาสมัครในการดูแลและรับผิดชอบหน้าที่ในด้านต่าง ๆ ข้าพเจ้าจะอาสาสมัครเต็มที่เสมอ						
8.ข้าพเจ้านำกระดาษที่ใช้แล้วด้านหนึ่งกลับมาใช้อีก เพื่อลดความสิ้นเปลืองทรัพยากรธรรมชาติ						
9. ข้าพเจ้าพบเห็นต้นไม้ที่สวนสาธารณะถูกกรีด หรือขีดเป็นรอยต่าง ๆ ข้าพเจ้ามักเพิกเฉยที่จะแจ้งเจ้าหน้าที่เพื่อดูแลรักษาต่อไป						

ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริง เลย
10.เมื่อมีกิจกรรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมข้าพเจ้าจะร่วมกิจกรรม อย่างเต็มที่						
11.เมื่อได้รับมอบหมายจากอาจารย์ให้ทำงาน แต่ข้าพเจ้าลืมนำจึงพยายามหา เหตุผลหลีกเลี่ยง เพื่อให้ได้พ้นผิดจากการถูกลงโทษ และไม่ต้องทำงานนั้นอีก						
12. เมื่อข้าพเจ้าพบเห็นคนกำลังเก็บดอกไม้และผลไม้ในสวนสาธารณะซึ่งมี ป้ายเตือนไว้ ข้าพเจ้าจะเพิกเฉยต่อการกระทำของเขา						
13.เมื่อคุณพ่อ หรือคุณแม่ ดูว่าข้าพเจ้าเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งข้าพเจ้าไม่ผิด ข้าพเจ้าจะแสดงความไม่พอใจให้ท่านทราบทันที						
14.เมื่อเพื่อนข้าพเจ้ากล่าวถึงโรงเรียนในทางเสียหาย ให้ข้าพเจ้าฟัง ข้าพเจ้า จะช่วยเสริมทันที						
15.เมื่อเพื่อนข้าพเจ้านำชื่อของคุณพ่อหรือคุณแม่ของข้าพเจ้ามาล้อเล่น ข้าพเจ้าจะร่วมล้อเล่นด้วย						
16. ข้าพเจ้าจะแสดงความเคารพเฉพาะอาจารย์ที่ข้าพเจ้าได้คะแนนดี						
17.ข้าพเจ้ามักแสดงความรักต่อคุณพ่อคุณแม่ทุกวันอย่างสม่ำเสมอ						
18.เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ไม่ดีกับนักเรียนของโรงเรียน ทำให้โรงเรียนเสีย ชื่อเสียง ข้าพเจ้าจะเดือดร้อนแทนและพยายามหาทางช่วยแก้ไขภาพลักษณ์ ของโรงเรียนให้ดีขึ้น						
19. ข้าพเจ้าเสียดายอย่างยิ่งถ้าเห็นคนเปิดน้ำทิ้งไว้ และจะรีบช่วยปิดน้ำทันที ที่พบเห็น						
20. เมื่อข้าพเจ้าไปเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ข้าพเจ้าจะนำอาหาร และเครื่องดื่มไปรับประทานและทิ้งเศษอาหารลงบนพื้นหากบริเวณนั้นมีได้จัด ภาชนะรองรับขยะให้						
21. เมื่อข้าพเจ้าเห็นเพื่อนนักเรียนกำลังขีดเขียน โต๊ะเรียน หรือทำลาย ทรัพย์สินของโรงเรียน ข้าพเจ้าจะรีบรายงานอาจารย์ เพื่อยับยั้งเหตุการณ์นั้น						
22.ข้าพเจ้าประสงค์จะร่วมรณรงค์และให้ความร่วมมือเต็มที่กับการป้องกันการ ตัดไม้ทำลายป่า						
23. ข้าพเจ้ามักชวนชวายเป็นและพยายามอย่างเต็มที่ในการทำคุณประโยชน์ให้ กับโรงเรียน						

ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริง เลย
24.ข้าพเจ้ามักมีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดให้กับโรงเรียน เพราะอยาก ให้โรงเรียนของข้าพเจ้าสะอาดเสมอ						
25.ข้าพเจ้าคิดว่าการเด็ดดอกไม้ในที่สาธารณะเพื่อมาไหว้คุณครูในวันไหว้ครู เป็นสิ่งที่ไม่ผิด						
26.ข้าพเจ้าคิดว่าแม่น้ำลำคลองเป็นสิ่งสกปรกจนไม่สามารถพินดินสภาพได้อีก แล้วและไม่ให้ความร่วมมือในการทำทำความสะอาดด้วย						
27.ข้าพเจ้าภาคภูมิใจกับการเป็นนักเรียนของโรงเรียนนี้อย่างยิ่งและพยายาม เข้าร่วมกิจกรรมทุกรูปแบบที่สร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียนของข้าพเจ้า						
28.เมื่อเพื่อนของข้าพเจ้าชักชวนให้ต่อต้านการทำลายป่า ข้าพเจ้าจะปฏิเสธ เพราะคิดว่าเป็นเรื่องโง่เขลา และไม่เกี่ยวข้องกับข้าพเจ้า						
29.ถึงแม้ว่าข้าพเจ้ามิได้มีหน้าที่ในการทำมาสะอาดภายในบริเวณโรงเรียน ข้าพเจ้าก็พยายามชักชวนให้เพื่อน ๆ ช่วยกันดูแลรักษาความสะอาด						
30.หากข้าพเจ้าจบการศึกษาแล้ว ข้าพเจ้าจะกลับมาร่วมและช่วยงานของ โรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ						

*****ขอขอบคุณในความร่วมมือ*****

ตาราง 4 แสดงค่าอำนาจของแบบสอบถามความกตัญญู

ข้อที่	ค่า t	ข้อที่	ค่า t
1	3.959	16	3.080
2	2.672	17	2.144
3	3.382	18	2.449
4	2.449	19	4.076
5	2.144	20	2.141
6	2.672	21	2.312
7	3.080	22	2.449
8	3.080	23	3.266
9	2.449	24	2.054
10	3.959	25	3.000
11	3.080	26	3.800
12	2.672	27	2.672
13	2.312	28	3.382
14	2.985	29	3.959
15	3.382	30	2.672

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9922

ภาคผนวก ค

1. ตารางคะแนนความกตัญญูของนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
2. ตารางคะแนนความกตัญญูของนักเรียนในกลุ่มทดลองก่อนและหลังได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ตาราง 5 แสดงคะแนนความกตัญญูของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในกลุ่ม
ทดลอง และกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ลำดับที่	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	หลังทดลอง	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง	ก่อนทดลอง
1	104	54	51	50
2	82	46	44	43
3	86	46	64	60
4	78	53	50	43
5	82	64	51	54
6	102	65	59	56
7	101	72	65	65
8	93	65	65	70
9	87	54	59	60
10	103	84	61	54
11	84	57	62	71
12	87	52	65	63
13	92	73	74	71
14	95	60	68	61
15	112	68	63	62
16	98	63	58	53
17	103	68	55	51
18	95	66	69	67
19	104	69	70	68
20	99	60	69	66

ตาราง 6 แสดงผลต่างตารางคะแนนความถนัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในกลุ่ม
ทดลองก่อน และ หลังได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ลำดับที่	กลุ่มทดลอง			
	คะแนนหลังทดลอง	คะแนนก่อนทดลอง	ผลต่าง (D)	ผลต่างยกกำลังสอง (D ²)
1	104	54	50	2500
2	82	46	36	1296
3	86	46	40	1600
4	78	53	25	625
5	82	64	18	324
6	102	65	37	1369
7	101	72	29	841
8	93	65	28	784
9	87	54	33	1089
10	103	84	19	361
11	84	57	27	729
12	87	52	35	1225
13	92	73	19	361
14	95	60	35	1225
15	112	68	44	1936
16	98	63	35	1225
17	103	68	35	1225
18	95	66	29	841
19	104	69	25	625
20	99	60	39	1521

ภาคผนวก ง

1. หนังสือขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ
2. หนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย
3. หนังสือขออนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

ที่ ศธ 0519.12/๒๕๖๕

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

4 มีนาคม 2547

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ศาสตราจารย์สำเร็จ บุญเรืองรัตน์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นายแทนคุณ จิตต์อิสระ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อพัฒนาความกตัญญูของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย” โดยมี อาจารย์สมเกียรติ ทิพย์ทัศน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามผลการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความกตัญญูของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามให้ นายแทนคุณ จิตต์อิสระ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภภรณ์ หะวานนท์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-3317891 มือถือ 01-8428271

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มสว โทร. 5731, 5618

ที่ ศธ 0519.12/25๖๘

วันที่ 4 มีนาคม 2547

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤกษศาสตร์

เนื่องด้วย นายแทนคุณ จิตต์อิสระ นิสิตรระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความกตัญญูของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย” โดยมี อาจารย์สมเกียรติ ทิพย์ทัศน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์มนต์ บุญประกอบ และ อาจารย์ทัศนีย์ ทองภักดี เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบผลการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความกตัญญูของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบสอบถามให้ นายแทนคุณ จิตต์อิสระ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์นายแพทย์ หะวานนท์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศร 0519.12/๑๖๖ ๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๔ มีนาคม 2547

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นายแทนคุณ จิตต์อิสระ นิสิตรระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง “ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อพัฒนาความกตัญญูของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย” โดยมี อาจารย์สมเกียรติ ทิพย์ทัศน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูล เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 357 คน เป็นกลุ่มตัวอย่าง ตอบแบบสอบถามผลการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความกตัญญูของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย ในระหว่างเดือนมีนาคม 2547

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นายแทนคุณ จิตต์อิสระ ได้เก็บข้อมูล ในการทำสารนิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภภรณ์ หะวานนท์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 02-3317891 มือถือ 01-8428271

ที่ ศธ 0519.12/25๖๑

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๙ มีนาคม 2547

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นายแทนคุณ จิตต์อิสระ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อพัฒนาความกตัญญูของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย” โดยร้ออาจารย์สมเกียรติ ทิพย์ทัศน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 357 คน .ตอบแบบสอบถามผลการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความกตัญญูของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย ในระหว่างเดือนมีนาคม 2547

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นายแทนคุณ จิตต์อิสระ ได้เก็บข้อมูลในการทำสารนิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภารักษ์ หะวานนท์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-3317891 มือถือ 01-8428271

ประวัติผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นายแทนคุณ จิตต์อิสระ
วัน เดือน ปีเกิด	4 เมษายน 2522
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	14-14/1 ถ.สุขุมวิท 62 แขวง บางจาก เขตพระโขนง กรุงเทพฯ 10260
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	คณะกรรมการพรรคประชาธิปัตย์ อนุกรรมการกิจการสตรี เยาวชน และผู้สูงอายุ วุฒิสภา อนุกรรมการส่งเสริมศาสนาและจริยธรรม สำนักเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี อาจารย์พิเศษวิชา ภาษาจีน โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย หัวหน้าฝ่ายประชาสัมพันธ์โรงเรียนวัฒนธรรมเศรษฐกิจไทย – จีน ผู้บริหารเครื่องแต่งกายไทย ภายใต้ชื่อ ไทย – ลักษณะ นักเขียน
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2539	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย
พ.ศ. 2544	วิทยาศาสตร์บัณฑิต (จิตวิทยา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2547	การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาพัฒนาการ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ